

PARTIJ VOOR DE DIEREN

AMSTERDAM

NATUURLIJK.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Een leefbare Aarde	6
1.1 Een betere wereld begint in Amsterdam	7
1.2 De klimaat- en natuurcrisis eerlijk en in samenhang oplossen	8
1.3 Klimaatrechtvaardigheid en energiearmoede	9
1.4 Besparen, besparen, besparen: minder energiegebruik de hoogste prioriteit	9
1.5 Natuurlijk duurzame energie opwekken	10
1.6 Goed voorbeeld doet goed volgen	11
Hoofdstuk 2: Dieren hebben het recht om te leven naar hun aard	13
2.1 Dieren in gemeentelijk beleid	14
2.2 Ook dieren willen prettig leven	15
2.3 In Amsterdam geen dierenindustrie	16
2.4 Respect en zorg voor vrije dieren	16
2.5 Zorg voor huisdieren	18
2.6 Geen vermaak ten koste van dieren	19
Hoofdstuk 3: Kies voor groen	21
3.1 Koester onze natuur	22
3.2 Groen: met het oog op morgen	23
3.3 Een gifvrije gemeente	24
3.4 Biodiversiteit creëren door ecologisch te beheren	25
3.5 Water doet leven	26
3.6 Groen in de wijk	27
3.7 Bouw groene wijken, maar niet in het groen	27
3.8 Vergroenen doen we samen	28
3.9 Een toekomstbestendig en groen landelijk gebied	29

Hoofdstuk 4: De economie in evenwicht **31**

4.1 Een economie voor iedereen	32
4.2 Stop de vervuiling	33
4.3 Geen grondstof gaat verloren	33
4.4 Afval bestaat niet	34
4.5 Reclame	35
4.6 Festivals, evenementen en toerisme	35
4.7 Lokale economie versterken	36
4.8 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	37
4.9 Geen armoede in Amsterdam	37
4.10 Werk in goede en groene banen	38

Hoofdstuk 5: Een duurzaam dak boven je hoofd is een basisrecht **40**

5.1 Volkshuisvesting boven woningmarkt	41
5.2 Durf te kiezen in de schaarse ruimte	43
5.3 Klimaatpositief, circulair en natuurinclusief bouwen	44
5.4 Inclusief en toegankelijk wonen	45
5.5 Dak- en thuislozen	45

Hoofdstuk 6: Inclusief, rechtvaardig en solidair **47**

6.1 Iedereen is gelijkwaardig	48
6.2 Vluchtelingen zijn welkom	50
6.3 Volwaardig meedoen voor iedereen	51

Hoofdstuk 7: Schoon onderweg **53**

7.1 Ruim baan voor voetgangers en fietsers	54
7.2 Goed en duurzaam openbaar vervoer	55
7.3 Minder auto's, meer ruimte	56
7.4 Schoon vervoer, gezonde lucht	56

Hoofdstuk 8: Gezond en veilig in Amsterdam **58**

8.1 Gezond begint bij schoon	59
8.2 Geestelijk gezond en wel	60
8.3 Bewegen is gezond	61
8.4 Gezond en duurzaam voedsel	61
8.5 Zorg op maat	62
8.6 Zorg en dieren	64
8.7 Drugs- en middelengebruik	64
8.8 Veiligheid	65
8.9 Demonstreren is een grondrecht	66

Hoofdstuk 9: Een leven lang ontplooien **68**

9.1 Recht op goed onderwijs	69
9.2 Cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk	71

Hoofdstuk 10: Samen, eerlijk en open **73**

10.1 Weerbare lokale democratie	74
10.2 Open bestuur	75
10.3 Privacy, data en digitale onafhankelijkheid	76
10.4 Vrede in Amsterdam, vrede in de wereld	76

Inleiding

Voor mij is het heel natuurlijk: Amsterdam is mijn thuis.
En ik wil het allerbeste voor de stad en al haar inwoners.
Prettig wonen. Schone lucht inademen. Jezelf kunnen zijn.
Dat wens ik iedereen toe, niet alleen mensen, maar alle inwoners
van Amsterdam. De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes
te maken. En dat is ook nodig!

Wij willen klimaatverandering tegengaan. Wij willen rechten geven aan dieren. De natuur weer laten groeien en bloeien. En we willen dat iedereen een goed en rechtvaardig leven kan hebben. Dat willen wij doen in alle buurten en dorpen in Amsterdam. De Partij voor de Dieren zet alles op alles om te zorgen voor een beter leven nu en in de toekomst.

Al meer dan 15 jaar is de Partij voor de Dieren het donkergrone anker van de gemeenteraad van Amsterdam. Door onze partij is er nu beleid voor meer dierenwelzijn en voor een eerlijker voedselsysteem. Maar dit is pas het begin. Nog regelmatig verliezen dieren het van ouderwetse tradities. En winnen de euro's het van welzijn. De Partij voor de Dieren is in Amsterdam ook nog onmisbaar als natuurlijk geweten bij elk ruimtelijk plan: we beschermen het groen en bouwen alleen aan een complete, leefbare stad, met voldoende sport, onderwijs en zorg.

Ons programma biedt houvast en hoop. Voor iedereen die voelt dat het misgaat, maar weet dat het anders kan. Wij staan samen voor solidariteit, voor alles wat leeft.

Onze speerpunten in Amsterdam:

- Geen dierenleed, wel dierenrechten
- Minder uitstoot, beter klimaat
- Minder asfalt, meer groen
- Geen gif, wel gezondheid
- Minder hotels, meer woningen
- Minder toerisme, meer thuis

Het is tijd dat Amsterdam voor iedereen een prettige plek wordt om te wonen.

En als u mij vraagt of wij de oplossingen hebben, kan ik eigenlijk maar één ding zeggen: **Natuurlijk.**

Anke Bakker
Lijsttrekker Partij voor de Dieren Amsterdam

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

Tijd voor
politieke
klimaat-
verandering!

Partij voor
de Dieren

We leven op een prachtige planeet die alles biedt wat het leven voor alle aardbewoners mooi maakt. Maar door toedoen van de mens warmt de Aarde nog sneller op dan we al dachten. Alles wijst erop dat we de opwarming van 1,5 graad al gepasseerd zijn. Door de uitstoot van broeikasgassen, de vernietiging van de natuur en het gebruik van gif maakt de mensheid de Aarde in rap tempo onleefbaar voor mens en dier. We kunnen het tij keren als we nu andere keuzes maken om de klimaatcrisis en de natuurcrisis het hoofd te bieden. Uiteraard doen we dit op een rechtvaardige manier.

De Partij voor de Dieren zet alles op alles om onze planeet leefbaar te houden.

1.1 Een betere wereld begint in Amsterdam

De beste plek om de wereld te verbeteren is dicht bij huis, in onze eigen gemeente. Amsterdam kan en moet zelf veel doen, maar kan het niet alleen. De gemeente moet zich stevig blijven verzetten tegen de grove nalatigheid van de Rijksoverheid, en druk op haar uitoefenen om klimaatverandering, milieuvervuiling en het verlies van biodiversiteit echt aan te pakken. Amsterdam eist daarbij maximale ondersteuning van de landelijke overheid. Tegelijkertijd nemen we lokaal de nodige maatregelen. Amsterdam heeft de klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis al uitgeroepen en plannen gemaakt. Aan de slag!

- Amsterdam maakt werk van ambitieuze klimaat- en biodiversiteitsplannen met bijbehorend budget. Er komen concrete, afrekenbare tussendoelen en we stellen snel bij als die doelen niet gehaald dreigen te worden.
- Door nalatigheid van (lokale) overheden wordt het steeds lastiger om onze klimaatdoelen op tijd te halen. De noodzaak is er echter niet minder om en de tijd dringt. De gevolgen van klimaatverandering zijn lokaal steeds meer zichtbaar.

Het beste moment om klimaatdoelen te halen was gisteren. Daarom moet Amsterdam zo snel mogelijk klimaatneutraal zijn, met 2030 als uitgangspunt.

- Er komt een wethouder voor Klimaat & Biodiversiteit. Als wij meedoen in een coalitie, willen wij de wethouder leveren die dit als portefeuille heeft.
- Al het beleid wordt vooraf en bij evaluaties getoetst op de gevolgen voor dieren, natuur, milieu en klimaat. De gemeente beschrijft de resultaten standaard in een duurzaamheidsparagraaf
- De gemeente heeft deskundige werknemers in dienst op het gebied van klimaat, biodiversiteit, dierenwelzijn, milieu, natuur en maatschappelijk verantwoord inkopen. De kennis hierover wordt actief gedeeld met partners en netwerken van de gemeente.
- Amsterdam eist scherpere wettelijke maatregelen van het Rijk, waaronder strengere uitstooteisen voor bedrijven en natuurinclusieve en energiepositieve nieuwbouw. Gemeenten moeten meer mogelijkheden krijgen om vervuilende bedrijven aan te pakken en te weren.

- Er komen buurtgebonden expertisecentra waar inwoners en bedrijven gratis en onafhankelijk advies kunnen krijgen over natuur en duurzaamheid naar voorbeeld van GroeneBuurten en Buurtgroen020.
- Amsterdam ondersteunt huurders die hun woning willen (laten) verduurzamen, onder andere met energiecoaches en -adviseurs. Gemeente en huurder doen dit in onderhandeling met de verhuurder. Wanneer dit nodig is, biedt de gemeente juridische bijstand. Ook verstrekt de gemeente gratis energiescans en worden inwoners en bedrijven in staat gesteld de ecologische voetafdruk te meten.
- Iedere buurt en elk dorp heeft een eigen karakter en specifieke uitdagingen. Daarom maakt de gemeente in samenwerking met inwoners en relevante partners per gebied een concreet transitieplan. Hierin staan plannen voor energiebesparing en de opwekking en opslag van duurzame energie en warmte en wordt gekeken hoe de biodiversiteit van de buurt versterkt kan worden.
- De transitie naar een klimaatneutraal Amsterdam geven we samen vorm. De gemeente stelt een burgerberaad in.

1.2 De klimaat- en natuurcrisis eerlijk en in samenhang oplossen

Pas als we durven te denken vanuit het meest kwetsbare – dieren, natuur en milieu – zullen we in staat zijn om de noodzakelijke veranderingen door te voeren die het mogelijk maken om te blijven leven op deze prachtige planeet. De belangrijkste maatregel om de crises te keren is het verkleinen van onze impact op de planeet. Dit vraagt om een samenhangende en rechtvaardige aanpak: één waarbij klimaatplannen gecombineerd worden met maatregelen voor behoud en herstel van natuur en biodiversiteit. Dat doen we samen met inwoners, organisaties en ondernemers. Zo kunnen we genieten van meer natuur, een fijnere en schonere woonomgeving, en minder uitstoot van verkeer en landbouw. Samen kiezen we voor een groene en sociale toekomst, voor iedereen.

- De gemeente beschermt bestaande bomen en plant daarnaast extra bomen om langdurig CO₂ op te vangen.
- De stem van omwonenden en de belangen van natuur, dieren, biodiversiteit en het klimaat worden stevig verankerd in de participatieprocessen bij nieuwe ontwikkelingen.
- Voor alle bouw- en klimaatplannen wordt zo vroeg mogelijk in het proces een natuuroets uitgevoerd om kansen te benutten en bedreigingen voor aanwezige planten en dieren te voorkomen.
- Bouwplannen krijgen van de gemeente een CO₂-budget tijdens de bouwfases, wat betekent dat er een limiet wordt gesteld aan de hoeveelheid uit te stoten broeikasgassen.
- De kunstmatige (ondergrondse) opslag van CO₂ is geen duurzame oplossing en vertraagt het daadwerkelijk verminderen van CO₂-uitstoot. Daarom werkt de gemeente hier niet aan mee.
- De Omgevingswet biedt onvoldoende waarborgen voor onder andere dieren, klimaat, milieu, gezondheid en natuur. Daarom krijgen in zowel de omgevingsvisie als het omgevingsplan dierenrechten, het klimaat, de natuur en de biodiversiteit de hoogste prioriteit.
- Ook pleiten we bij het waterschap en grondeigenaren voor hogere waterstanden in veengebieden. Dat is nodig zodat er geen broeikasgassen vrijkomen, we voldoende water kunnen bergen en we optimale omstandigheden voor weidevogels creëren.

1.3 Klimaatrechtvaardigheid en energiearmoede

De energietransitie en verduurzaming moeten voor iedereen betaalbaar zijn. De lusten en de lasten van de energietransitie gaan we eerlijk verdelen: de grootste vervuilers dragen de zwaarste lasten en de lagere inkomens krijgen de nodige ondersteuning. Inwoners die samen met hun buurt duurzame energie willen opwekken worden ondersteund. En natuurlijk profiteren inwoners mee van de opwek van duurzame energie en zijn ze een belangrijke gesprekspartner in de planvorming.

- Veel Amsterdammers leven nog steeds in energiearmoede. Door hoge energiekosten en een laag inkomen hebben veel mensen geen geld om energiemaatregelen te kunnen nemen, zowel in de sociale huur- als vrije sector. Deze inwoners krijgen ondersteuning van de gemeente.
- Huurders worden geholpen hun huizen te verduurzamen door ondersteuning bij het nemen van kleine maatregelen en bij het gebruik van het initiatiefrecht.
- Alle sociale huurwoningen worden goed geïsoleerd en verduurzaamd. Indien nodig krijgen de woningcorporaties daarvoor middelen en bindende doelen voorgeschreven vanuit de gemeente.
- Inwoners die van het gas af zijn gegaan en aangesloten zijn op een duurzaam warmtenet worden waar mogelijk gecompenseerd als hun contract duurder blijkt te zijn dan een regulier gascontract. Amsterdam sluit zich aan bij de lobby om de tarieven voor stadswarmte los te koppelen van de gasprijs.
- Amsterdam betrekt ondervertegenwoordigde groepen uit de samenleving, zoals jongeren, mensen met een migratieachtergrond en laaggeletterde mensen, in het participatieproces van de energietransitie.
- De vervuiler gaat betalen. Bij gemeentelijke heffingen, onder andere bij de afvalstoffenheffing, hebben inwoners die minder afval aanbieden lagere kosten. Het laten ophalen of wegbrengen van grofvuil wordt gratis tot een bepaalde hoeveelheid.

- De gemeente pakt de regie om lokaal duurzaam opgewekte energie op te slaan in zoveel mogelijk nikkel- en kobaltvrije buurtbatterijen. Deze energie wordt lokaal eerlijk verdeeld.
- De gemeente stimuleert bewonersinitiatieven voor het duurzaam opwekken van energie en zorgt voor ondersteunend beleid.
- De gezamenlijke aanpak van woningisolatie en het opwekken van duurzame energie heeft voordelen. Zo versnellen we de energietransitie en maken we verduurzaming toegankelijker voor mensen met lagere inkomens.
- Gemeentelijke initiatieven voor duurzame opwek zijn voor ten minste 50% lokaal eigendom, zodat omwonenden delen in de opbrengsten en een stem hebben in hoe en waar de energie wordt opgewekt.

1.4 Besparen, besparen, besparen: minder energie gebruik de hoogste prioriteit

Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Daarom begint het duurzaamheidsbeleid van Amsterdam bij energiebesparing. Naast technische aanpassingen, zoals betere isolatie, warmtepompen en ledverlichting, kiezen we ervoor om bepaalde dingen niet of minder te gaan doen.

- In 2030 gebruiken huishoudens, bedrijven en organisaties in Amsterdam ten minste 65% minder energie dan in peiljaar 1990. De gemeente stelt hiertoe een ambitieus Actieplan Besparen op met controleerbare tussendoelen waarop kan worden bijgestuurd.
- Alle gebouwen worden goed geïsoleerd. De gemeente zet vol in op voorlichting over en (waar nodig daadwerkelijke) financiële ondersteuning van natuurinclusieve woningisolatie. Daarnaast komt er meer voorlichting over – en eventueel subsidie voor – het koelen van woningen en kantoren door middel van groene daken, groene gevels en zonwering.
- Amsterdam pakt samen met lokale ondernemers energieverlissing aan, zoals lichtvervuiling, terrasverwarming en open winkeldeuren. Duurzame alternatieven worden gepromoot.

- Bestaande datacenters worden verduurzaamd en er komen geen nieuwe datacenters meer bij. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om bestaande en lopende vergunningsaanvragen te weigeren of te ontbinden.
- De gemeente gaat strenger optreden tegen vervuilende en energieslurpende bedrijven, zoals datacenters, de kunstmestfabriek ICL en de biomassacentrale. Om de energiebesparingsplicht te handhaven draagt Amsterdam zorg voor voldoende capaciteit bij de omgevingsdienst voor het energie- en milieutoezicht.
- De gemeente wijst maatschappelijke instellingen op de energiebesparingsplicht en ondersteunt hen waar nodig.
- Met vastgoedeigenaren en projectontwikkelaars maken we stevige afspraken die verder gaan dan de geldende wettelijke verplichtingen, zoals over zon-op-dak en isolatie. Bedrijven die meer willen doen dan de wettelijke verplichtingen kunnen op steun van de gemeente rekenen.

1.5 Natuurlijk duurzame energie opwekken

Onze energie gaan we duurzaam opwekken, dicht bij huis en met respect voor mens, dier en natuur en zo veel mogelijk samen. Omdat ruimte schaars is en we rekening houden met dieren, natuur en mensen is de opwekking van energie op bepaalde plekken ongewenst. Daarnaast is de capaciteit op het stroomnet beperkt. Wij zetten vol in op fossielvrije energie uit zon en wind, daar waar het kan. Wij hanteren strikte eisen voor duurzaamheid en veiligheid om te bepalen welke vormen van energie-opwek duurzaam en veilig zijn en welke niet.

- Zonnepanelen en groen worden de norm op daken, gevels, geluidswallen en boven parkeerplaatsen. Indien particulieren, VvE's, woningcorporaties en bedrijven dit zelf niet doen, investeert de gemeente hierin door samenwerking met een lokale energiecoöperatie of een gemeentelijk energie-investeringsbedrijf.
- Op erfgoed en monumenten is plaatsing van zonnepanelen buiten het zicht mogelijk.

- Er komen geen zonneparken in de natuur. Voor de aanleg van zonnepanelen wordt gebruikgemaakt van een zonneladder, die de volgorde bepaalt van aanleg. Landbouwgrond is niet bedoeld voor zonneweides, maar voor plantaardige voedselproductie en natuurontwikkeling en, als de veehouderij fors krimpt, voor woningbouw. Een uitzondering kan worden gemaakt voor de omgeving van Schiphol om een oplossing te bieden tegen het aantrekken van vogels rondom de luchthaven.
- Alle nieuwe panden worden energiepositief en wekken meer energie op dan ze gebruiken.
- Er wordt niet geïnvesteerd in warmte- en/of koudenetten die gevoed worden door restwarmte uit de fossiele industrie, bio-industrie of biomassacentrales, zoals afkomstig van de centrales van het AEB en Diemen.
- We gebruiken duurzame lagetemperatuurbronnen om woningen en andere gebouwen te verwarmen. Naast warmtepompen wordt er geïnvesteerd in warmte- en koudeopslag, bodemwarmte en warmte uit water (aquathermie) of zout (warmtebatterij). Vanzelfsprekend uitsluitend als het veilig kan en het geen of weinig ecologische verstoring veroorzaakt.
- Amsterdam stimuleert windenergie op locaties waar mensen, dieren en natuur er geen of weinig hinder van ondervinden, bijvoorbeeld langs snelwegen en op industrieterreinen. Er komen geen windturbines in natuurgebieden en in gebieden met kwetsbare vogel- of vleermuispopulaties. Uit nader onderzoek moet duidelijk worden of windenergie wenselijk en mogelijk is in het Westelijk Havengebied.
- Windturbines worden aangelegd met alle mogelijke en voor de locatie relevante maatregelen om slachtoffers onder vogels en vleermuizen zo veel mogelijk te voorkomen, zoals een stilstandvoorziening en een zwarte wiek.
- Windturbines en zonnepanelen zijn zo duurzaam mogelijk geproduceerd, met zo veel als mogelijk gerecyclede materialen en van duurzame (lokale) leveranciers.

- Het verstoken van bomen is geen oplossing voor het energievraagstuk. Kostbare natuur kappen om te verbranden is niet duurzaam. Ook mestvergisting is niet duurzaam, omdat dit bijdraagt aan de instandhouding van de intensieve veehouderij. We staan de verbranding van hout en de vergisting van mest voor warmte en elektriciteit niet toe. We ontmoedigen biobrandstoffen als alternatief voor de luchtvaart en we stimuleren bedrijven die de beweging willen maken weg van biobrandstoffen naar meer toekomstbestendige technieken.
- Er komt geen kerncentrale in Amsterdam. Kernenergie is niet de oplossing voor de klimaatcrisis. Kernenergie is duur en veroorzaakt gevaarlijk radioactief afval. Daarnaast duurt het bouwen van een kerncentrale veel te lang en draagt het niet bij aan de energietransitie die nu nodig is.
- Aardwarmte of geothermie kan in bepaalde gevallen een bron van duurzame warmte zijn, maar ook hier gelden de zorgvuldigheidsnormen voor mens, dier en natuur en het voorzorgsbeginsel.
- Netcongestie is een grote uitdaging. Amsterdam draagt bij aan het verzwaren van het net en spaart het groen bij de aanleg van nieuwe hoogspanningsstations en transformatorhuisjes.
- Amsterdam helpt bedrijven en inwoners bij het realiseren van duurzame energiehubs, waar energieproducenten en consumenten samenwerken om energieopwek, -opslag en -verbruik op elkaar af te stemmen.
- Er is grote behoefte aan praktisch geschoold professionals om de energietransitie mogelijk te maken. Amsterdam werkt samen met lokale mbo-instellingen om (om)scholingstrajecten te ontwerpen en promoten.
- Door mede-eigenaar te worden van een publiek warmtebedrijf gaat Amsterdam sturen op inzet van alleen duurzame warmtebronnen en zo laag mogelijke gebruikskosten voor inwoners. Als de gemeente eigenaar wordt van een bestaand bedrijf, kan het daarnaast ook investeren in en mede-eigenaar worden van lokale buurtnetten om zo deze initiatieven van de grond te krijgen.

- De gemeente wijst in het omgevingsplan buurten aan die overgaan op een duurzame warmtevoorziening en pakt daarin haar regierol.

1.6 Goed voorbeeld doet goed volgen

Amsterdam laat zelf zien hoe je duurzaam wordt. Door voorop te lopen inspireert de gemeente inwoners en bedrijven.

- Amsterdam verbreekt de (financiële) banden met fossiele bedrijven en spoort andere organisaties aan om hetzelfde te doen.
- De gemeente wordt fossielvrij.
- Elk jaar verkleint de gemeente haar ecologische voetafdruk. Zij gaat onder andere fors minder energie gebruiken, erkent het belang van de eiwittransitie en maakt plantaardig voedsel de norm.
- Bij de aanbesteding en inkoop van producten en diensten en bij het verlenen van subsidies worden harde duurzaamheidseisen gesteld aan bijvoorbeeld CO₂-uitstoot, biodiversiteit, gifgebruik, dierenwelzijn, fairtradehandel, goede arbeidsomstandigheden en circulaire en lokale economie. Hierover wordt jaarlijks gerapporteerd.
- De ambitie is om alle gemeentelijke gebouwen in 2030 klimaatneutraal, natuurinclusief en fossielvrij te maken. Hierin wordt flink geïnvesteerd.
- Medewerkers van de gemeente, inclusief de raad en het college, worden gestimuleerd om op de fiets of met het openbaar vervoer naar het werk te komen of thuis te werken. Zakelijke reizen die binnen twaalf uur afgelegd kunnen worden, gaan per trein of duurzaam alternatief.
- Amsterdam staat toe dat iedere ambtenaar voor wie dat gezien de werkzaamheden mogelijk is, in ieder geval 40% van de arbeidstijd thuiswerkt.
- De gemeente is transparant over de CO₂-uitstoot en -besparing van de eigen gemeentelijke organisatie en van het geheel van huishoudens, bedrijven en organisaties op haar grondgebied. Ze rapporteert de vooruitgang jaarlijks in een duidelijke en openbare CO₂-boekhouding.

- De gemeente blijft investeren in een gemeentelijk klimaatfonds. Inwoners en bedrijven kunnen eenvoudig klimaatmaatregelen treffen die betaald worden uit het fonds. De kosten worden dus voorgefinancierd en indien nodig gesubsidieerd. Het fonds wordt revolverend: terugbetaalde leningen (bijvoorbeeld uit lagere energielasten) worden opnieuw geïnvesteerd.

Meer weten?

- <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2811131>
- <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/resources/spm-headline-statements>
- <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/hoe-dicht-zitten-we-al-bij-1-5-graden-opwarming>
- <https://www.movisie.nl/sociale-energietransitie-klimaatrechtvaardigheid>
- <https://centerclimatejustice.universityofcalifornia.edu/what-is-climate-justice/>
- <https://gofossilfree.org/nl/>
- <https://www.tudelft.nl/stories/articles/energyhubs>

2

DIEREN HEBBEN HET RECHT OM TE LEVEN NAAR HUN AARD

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Amsterdam wonen meer dieren dan mensen, maar toch krijgen ze veel te weinig aandacht in gemeentelijke plannen of beleid. De Partij voor de Dieren wil dat dieren hier een fijne plek hebben om te leven en hun natuurlijke gedrag kunnen uitoefenen, of dat nu in vrijheid is, bij mensen thuis of in gevangenschap.

Want dieren hebben net als mensen een eigen waarde en bijbehorende rechten.

2.1 Dieren in gemeentelijk beleid

In gemeentelijk beleid worden dieren vaak vergeten. Mensen denken te vaak aan hun eigen belangen op korte termijn en staan niet altijd stil bij de gevolgen van hun keuzes voor dieren. Ook in beleidsplannen zien we dat. Belangen van dieren worden niet goed meegewogen in beslissingen van de gemeente. Amsterdam moet juist een voortrekkersrol spelen bij de bewustwording over en gedragsverandering in de omgang met dieren.

- Er komt een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. Als de Partij voor de Dieren in de coalitie komt, willen wij de wethouder hiervoor leveren.
- Amsterdam zorgt voor een vooruitstrevend dierenbeleid dat de intrinsieke waarde van dieren als uitgangspunt neemt en het gebruik van dieren ten behoeve van commercieel gewin en/of vermaak van de mens tegengaat. Dit wordt vastgelegd in de Agenda Dieren waarbij jaarlijks over de voortgang wordt gerapporteerd en die jaarlijks wordt geactualiseerd. Voor de uitvoering van dit beleid stelt de gemeente toereikend budget en menskracht beschikbaar.
- Het verankeren van dierenrechten en dierenwelzijn wordt verder uitgebreid en wordt standaard onderdeel van alle beleidsterreinen: van bouwplannen tot zorg en van financiën tot onderwijs.
- De gemeente consulteert bij vragen of problemen rond dierenrechten altijd ten minste één, maar het liefst meerdere dierenrechtenorganisaties en/of dierenwelzijnsorganisaties.

- Amsterdam geeft het goede voorbeeld door in de eigen organisatie te kiezen voor plantaardige en dierproefvrije producten.
- Dierenhulporganisaties doen onmisbaar werk en de gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor in vrijheid levende dieren. Amsterdam zorgt voor een ruimhartig en toereikend budget voor het vervoer, de verzorging en de opvang van zwerfdieren en in vrijheid levende dieren die ziek of gewond zijn.
- Dierenopvangen die niet bij een overkoepelende organisatie zijn aangesloten of die zich specialiseren in een bepaalde diersoort worden proactief in dit beleid meegenomen.
- Amsterdam stimuleert maneges om zich minimaal te houden aan de richtlijnen uit het Paardenbesluit van de Dierenbescherming en blijft bij het Rijk pleiten voor wettelijke regels voor het houden van paarden.

2.2 Ook dieren willen prettig leven

Amsterdam is medeverantwoordelijk voor de bescherming van alle dieren binnen de gemeente-grenzen: denk aan onder meer huisdieren, landbouw-dieren en in vrijheid levende dieren. De opvang van zwerfdieren is bovendien een wettelijke taak van de gemeente. Zoals mensen graag in veiligheid willen leven, willen dieren dat ook. Dierenopvangcentra spelen daarbij een belangrijke rol: zij geven zorg aan dieren in nood. Toch hebben verschillende dierenopvangcentra in Amsterdam moeite om het hoofd financieel boven water te houden.

- Handhaving op dierenwelzijn en de signalering van dierenmishandeling en -verwaarlozing worden verbeterd. Dit doen we onder andere door het stimuleren van een goede samenwerking tussen gemeentelijke toezichthouders, NVWA, hulpverleners, dierenartsen, de dierenambulance, de politie, de omgevingsdienst en de brandweer.
- Toezicht, handhaving en vervolging bij dieren-rechten-, natuur- en milieuzaken staan standaard op de agenda in het driehoeksoverleg tussen de burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie.
- Zolang het landelijke verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk nog niet van kracht is behoudt Amsterdam het eigen vuurwerkverbod, want vuurwerk is gevaarlijk voor dier en mens en slecht voor milieu en natuur. Er komt ook een verbod op carbidschieten, paasvuren en soortgelijke activiteiten.
- Amsterdam wil af van de inzet van politiepaarden en -honden en werkt samen met de politie om hiervoor diervrije alternatieven te vinden.
- Bestaande organisaties die proefdieren gebruiken worden gestimuleerd om over te schakelen naar proefdiervrije alternatieven.
- Amsterdam wordt koploper op het gebied van proefdiervrij onderzoek, geeft geen subsidies aan organisaties die gebruikmaken van proefdieren en steunt alleen innovatieprojecten die dierproefvrij gerealiseerd worden.

- Veiligheid van mens en dier staat onder druk door de klimaatcrisis, zoals door het verhoogde risico op overstromingen bij extreme regenval of hittestress bij hoge temperaturen. Amsterdam speelt in op deze risico's en maakt veiligheidsprotocollen en hitteplannen voor mens en dier.
- Het redden van dieren krijgt een vaste plaats in draaiboeken van hulpdiensten en in rampen-plannen. Professionele dierenhulpverleners worden hier structureel bij betrokken.
- Er komt een hitteplan voor gehouden dieren met maatregelen om hittestress te voorkomen, zoals het plaatsen van schuilgelegenheden. In geval van nood, zoals bij wateroverlast, worden zowel mensen als dieren geëvacueerd. Gezelschapsdieren mogen mee naar de opvanglocatie.
- In het driehoeksoverleg tussen de burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie is er oog voor dierenwelzijn. Dierenmishandeling wordt actief opgespoord en tegengegaan.
- De gemeente heeft aandacht voor het voorkomen van stalbranden door het nemen van preventieve maatregelen zoals bijvoorbeeld het verplichten van een sprinklerinstallatie. We vragen de veiligheids-regio om te controleren op brandveiligheid.

2.3 Stop de dierenindustrie

Het fokken, gebruiken en doden van dieren in de veehouderij is onethisch en onhoudbaar. Er worden zo ontzettend veel dieren gehouden voor vlees, vis, zuivel en eieren dat geen milieu-, natuur- of dierenwelzijnsmaatregel is opgewassen tegen alle problemen die dit met zich meebrengt. De Partij voor de Dieren wil dat dieren bevrijd worden uit de voedselketen. Zolang dat nog niet het geval is, moet hun leed zo veel mogelijk beperkt worden. Daarom moet er zo snel mogelijk een einde komen aan de vee-industrie. Hoewel de meeste bevoegdheden bij Rijk en provincies liggen, kan Amsterdam gelukkig wel wat doen. Waar de vee-industrie stopt, kan een nieuwe bestemming komen, zoals natuur, wonen en/of natuurinclusieve landbouw.

- Amsterdam heeft een duidelijke visie op landbouw, met als belangrijke doelen minder veehouderij en omschakeling naar plantaardige en natuurinclusieve akkerbouw om mensen mee te voeden.
- De gemeente bevordert dat dieren hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen, onder andere door vrije uitloop naar buiten. Schuilmogelijkheden tegen weersomstandigheden worden verplicht.
- Amsterdam staat vestiging en uitbreiding van veehouderijen en slachterijen niet toe en faciliteert op geen enkele wijze de instandhouding van deze industrie. De gemeente pleit in regionaal verband voor de afbouw, en tegen de vestiging of uitbreiding van vee-bedrijven in naburige gemeenten.
- Amsterdam pleit voor strengere eisen op het gebied van brandveiligheid, stank- en geluidsoverlast van stallen en andere bedrijven waar dieren bedrijfsmatig worden gehouden. Maatregelen mogen niet ten koste gaan van het welzijn van dieren.
- Amsterdam stimuleert veehouders om te stoppen of de bedrijfsvoering drastisch aan te passen, bijvoorbeeld door over te schakelen naar natuurvriendelijke en plantaardige landbouw.
- De gemeente bevordert weidegang voor alle dieren (onder meer koeien, varkens, kippen, schapen, geiten) verplicht beschutting in weilanden en ziet erop toe dat gehouden dieren hun natuurlijke

gedrag kunnen vertonen. Handhaving is essentieel.

- In Amsterdam komen geen vis- en insectenkwekerijen.
- De gemeente verbiedt het houden van honingbijen op openbare grond, beperkt elders het aantal honingbijenvolken via een vergunningsplicht en informeert inwoners over de ecologische en diervriendelijke bezwaren van bijenteelt.
- Mestverwerkingsinstallaties zijn niet langer toegestaan, omdat deze dure installaties de noodzaak tot het houden van veel dieren in stand houden en ook lang niet zo duurzaam zijn als men beweert.
- Amsterdam stelt strikte dierenwelzijnseisen aan organisaties die schapen, geiten, runderen en andere dieren inzetten voor begrazing en gaat geen nieuwe samenwerking hiertoe aan waar dieren geen natuurlijk (trek)gedrag kunnen vertonen. Amsterdam werkt niet samen met begrazingsorganisaties die producten verkopen die afkomstig zijn van hun dieren.
- Op pachtgronden is geen ruimte voor veehouderij en de gemeente neemt dit in nieuwe contracten als voorwaarde op.

2.4 Respect en zorg voor vrije dieren

Amsterdam heeft niet alleen menselijke inwoners, maar ook dierlijke inwoners die in het wild, beter gezegd, in vrijheid, leven. Ook voor hen is de gemeente verantwoordelijk. Toch wordt hun leefgebied ingeperkt en worden ze verjaagd of bejaagd. Jagers en hengelaars verstören het evenwicht in de natuur en veroorzaken dierenleed. De Partij voor de Dieren wil dat dieren die in vrijheid leven met rust gelaten worden.

- Amsterdam verbiedt de jacht op grond in gemeentelijk bezit en ontmoedigt jacht binnen het gehele grondgebied van de gemeente. Om illegale jacht en stroperij aan te pakken worden de regels streng gehandhaafd.
- De gemeente gaat onderbouwd in bezwaar en desnoods in beroep tegen faunabeheerplannen die jacht op gemeentelijk grondgebied toelaten.

Hiertoe neemt de gemeente gespecialiseerde juristen in dienst.

- Amsterdam maakt de Waterleidingduinen jachtvrij, er worden per direct geen damherten meer afgeschoten. Amsterdam hanteert een preventief en diervriendelijk beleid voor vogels die een gevaar kunnen vormen voor de vliegveiligheid, gericht op beperking van het voedselaanbod voor vogels in de omgeving van Schiphol.
- Hengelen wordt verboden in gemeentelijke wateren. Zolang er nog wel gehengeld wordt, komen er hengelvrije gebieden en heeft het welzijn van vissen bij alle hengelaars prominente aandacht. Zo komt er een verbod op weerhaken, vislood en leefnetten en mogen hengelaars nog maar één hengel per persoon gebruiken.
- Hengelaars worden ontmoedigd vislessen te geven op scholen. Met een publiekscampagne verspreidt de gemeente informatie over het dierenleed dat door hengelen wordt veroorzaakt.
- Wolven vormen een verrijking van de natuur in Nederland en dragen bij aan een grotere biodiversiteit. Afschieten of de inzet van paintballgeweren is geen optie. De gemeente geeft goede voorlichting over het belang van de wolf aan onder meer burgers, ondernemers en scholen.
- Schapenhouders en boeren krijgen voorlichting over het beschermen van hun dieren. De gemeente ziet met provincie en NVWA toe op deugdelijke bescherming voor schapen. Voor preventie is subsidie beschikbaar.
- Amsterdam geeft voorlichting over de waarde van in vrijheid levende dieren en over hun natuurlijke gedrag.
- De gemeente draagt bij aan het verbinden en uitbreiden van leefgebieden van in vrijheid levende dieren, denk aan ecologische verbindingsszones. Bij drukke wegen zorgt de gemeente voor de aanleg van groenstroken, ecoducten, veilige overstekplaatsen voor dieren en gaat de maximumsnelheid omlaag. Ook lost Amsterdam ecologische knelpunten op die komen door lichtvervuiling binnen en tussen natuurgebieden.
- Ingrepen in en herinrichtingen van de openbare ruimte versterken de biodiversiteit: meer groen, insectenhotels, watervoorzieningen en nest-

gelegenheden en -kasten voor vogels. Straten, putten en duikers worden amfibievriendelijk ingericht. De gemeente voert een biodivers maaibeleid en plant voldoende inheemse voedsel- en waardplanten aan.

- Werkzaamheden in het groen, zoals maaien, kappen, snoeien, rietsnijden en het uitbaggeren van sloten vinden alleen plaats wanneer dieren niet verstoord of gedood worden en in geen geval tijdens de broed-, paar- en zoogtijd of tijdens de winterrust van dieren. Daarnaast wordt er gekeken naar een moment dat zo gunstig mogelijk is voor de biodiversiteit.
- Overs worden natuurlijk aangelegd. Als dat niet mogelijk is worden bij kades en oevers voorzieningen getroffen zodat te water geraakte dieren een kans hebben om aan de kant te komen, zoals trapjes, vlonders of touwen.
- Amsterdam informeert en stimuleert burgers om ‘egelsnelwegen’ te realiseren door een gat in hun erfafscheiding te maken waardoor egels vrij in en uit tuinen kunnen lopen.
- Waar mogelijk accepteren we de overlast die mensen ervaren van dieren. In een bosgebied of park is het bijvoorbeeld vaak mogelijk een wespennest te vermijden en daarom laten we deze dan ongemoeid. Als het wespennest niet veilig kan blijven zitten, wordt het op een diervriendelijke manier verplaatst.
- Amsterdam zet in op het voorkomen van ervaren overlast door dieren. Daarom komen er bijvoorbeeld nestkasten en gevarieerd groen om de natuurlijke vijanden van onder meer de eikenprocessierups aan te trekken, komt er een voederverbod in de openbare ruimte (met een uitzondering voor organisaties die dieren in nood helpen) en worden, waar nodig, ondoordringbare heggen geplant of rasters geplaatst om dieren te weren bij wegen en in de bebouwde kom.
- Omdat afval dieren aantrekt, worden zwerfafval en bijplaatsingen actief bestreden, om populaties muizen en ratten klein te houden. De gemeente zet in op preventie. Klemmen, vallen en andere vang- of dodingsmethoden worden niet langer gebruikt.

- Stadsduiven zijn dieren die hulp nodig kunnen hebben. Amsterdam dooit geen duiven, maar zorgt voor hen, onder meer door stringfoot (draadvoet) te voorkomen en duiventillen te plaatsen. In aanvulling op de bestaande dierenhulp in de stad komt er een duiventeam dat gewonde duiven actief opspoort, verzorgt en weer terugplaats.
- Amsterdam gebruikt zelf geen gif en bestrijdingsmiddelen en ontmoedigt gebruik ervan door bedrijven en inwoners vanwege het zeer negatieve effect op natuur, biodiversiteit, dierenwelzijn en menselijke gezondheid. Ook het gebruik van nematoden en bacteriepreparaten wordt ontmoedigd, aangezien deze een negatief effect hebben op bestuivers, vlinders en andere insecten.
- Amsterdam heeft een aanpak voor de preventie van dierziekten. Ze werkt samen met andere overheden en deskundigen om de verspreiding van dierziekten te voorkomen en past het voorzorgsbeginsel toe.
- Amsterdam is uiterst terughoudend in het verlichten van parken en natuurgebieden en bij het aan laten van verlichting in en aan gebouwen. Donkerte is een groot goed. De openbare ruimte kan vaak met veel minder verlichting af.
- Indien verlichting echt noodzakelijk is, kiest Amsterdam voor de optie die het minst storend is voor vleermuizen, vogels en insecten en voor de rust in natuurgebieden.
- Groen en water worden niet direct aangelicht en lampen stralen geen licht naar boven uit.

2.5 Zorg voor huisdieren

In bijna de helft van de huishoudens woont minstens één gezelschapsdier. Velen ontvangen liefdevolle verzorging, maar soms ontbreekt het mensen aan kennis over goede huisvesting of het natuurlijke gedrag van hun huisdieren, of raken mensen in financiële problemen waardoor zij minder goed in staat zijn om voor hun gezelschapsdier te zorgen. Ook beginnen mensen te vaak aan huisdieren zonder er goed over na te denken. De Partij voor de Dieren vindt dat Amsterdam een gedegen huisdierenbeleid moet voeren.

- Amsterdam geeft duidelijke informatie over het inhuis nemen, omgang, verzorging en huisvesting van huisdieren. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de gemeentelijke website, in buurhuizen en via voorlichtingsprogramma's op scholen. De gemeente wijst ook op de voorkeursoptie van adopteren uit een asiel.
- Amsterdam moedigt dierenwinkels en tuincentra aan om te stoppen met de verkoop van dieren. Klanten worden eventueel doorverwezen naar een opvangcentrum in de buurt om een dier te adopteren.
- De gemeente ziet streng toe op het al verboden dumpen van dieren zoals kippen, konijnen en schildpadden. Bijvoorbeeld door het plaatsen van borden op en rond de plekken waar dit gebeurt met daarop verwijzingen naar opvangcentra, dierenambulance en contactpunten voor hulp. Ook communiceert de gemeente via eigen kanalen waar dieren naartoe gebracht kunnen worden, mocht dat nodig zijn. Amsterdam zorgt voor gedumpte dieren en werkt samen met dierenopvangcentra aan herplaatsing.
- Amsterdam ondersteunt mensen met een krappe beurs met een tegemoetkoming bij noodzakelijke dierenartskosten, waaronder castratie en chippen. Ook steunt de gemeente initiatieven als een dierenvoedselbank en een huisdierenopvang voor mensen die tijdelijk niet voor hun huisdier kunnen zorgen.

- Zodra dit wettelijk mogelijk is, komt er een chipplaat voor katten. Amsterdam ondersteunt projecten waarbij verwilderde katten worden gecastreerd of gesteriliseerd.
- De gemeente geeft in samenwerking met dierenartsen voorlichting aan inwoners over het gebruik van antivlooienengif voor huisdieren. Antivlooienengif heeft grote gevolgen voor de lokale biodiversiteit, bijvoorbeeld doordat vogeljongen sterven omdat nesten worden gebouwd met plukken vacht van huisdieren.
- Er komen voldoende veilige uitlaatplekken en losloopgebieden voor honden. Bij het aanwijzen van locaties wordt rekening gehouden met de natuurwaarden van het gebied. Waar honden een gevaar vormen voor het welzijn van in vrijheid levende dieren worden geen losloopplekken toegestaan.
- De hondenbelasting wordt niet opnieuw ingevoerd.
- Amsterdam is uiterst alert op signalen van mogelijke malafide puppyhandelaren of broodfokkers en komt in actie tegen dit soort praktijken.
- De gemeente neemt in het omgevingsplan op dat zij geen nieuw te vestigen bedrijfsmatige fokkers van huisdieren toestaat. Dierenopvang wordt, binnen de kaders voor bedrijfsmatig dieren houden, wel toegestaan.
- Het gemeentebestuur roept ondernemers op om te stoppen met de verkoop van bont, angora- en merinowol, kasjmier (geitenvacht), dons, zijde, kangoeroeleer en dergelijke.
- Ook dringt Amsterdam er bij horecaondernemers op aan om foie gras, ofwel ganzenlever, van de kaart te halen vanwege de gruwelijke wijze waarop de vogels worden behandeld voor dit ‘traditionele’ product.
- Amsterdam geeft geen subsidie aan dierentuinen of vergunningen voor nieuwe dierentuinen. Artis wordt omgevormd tot openbaar stadspark. Er blijft indien nodig ruimte op het terrein voor gespecialiseerde dierenopvang. In plaats van financiële belangen, of die van bezoekers, komt het dierenwelzijn op de eerste plaats te staan.
- Ook kinderboerderijen informeren over de verantwoordelijkheden die horen bij de adoptie of het in huis nemen van een gezelschapsdier. Zij richten zich ook op voorlichting en educatie over het natuurlijke gedrag van de dieren die daar leven en over de manier waarop dierlijke eiwitten worden geproduceerd.
- Kinderboerderijen stoppen met fokken en slachten en nemen alleen nieuwe dieren als zij opvang nodig hebben. Amsterdam stelt hoge eisen aan het welzijn van dieren op kinderboerderijen die moeten voldoen aan het Kinderboerderijenbesluit. Dit Kinderboerderijenbesluit geeft een leidraad over de manier waarop dieren hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen. Bestaande kinderboerderijen moeten gericht zijn op opvang en voorlichting/educatie, niet op vermaak.

2.6 Geen vermaak ten koste van dieren

Dieren zijn levende wezens, geen hebbedingen of productiemiddelen. De Partij voor de Dieren wil dat er een einde komt aan het gebruik en doden van dieren omwille van vermaak, traditie of mode.

- Amsterdam faciliteert, subsidieert en organiseert geen activiteiten met levende dieren.
- Evenementen waarbij dieren worden verkocht of tentoongesteld, zoals paardenmarkten, circussen en (roof)vogelshows, worden verboden zodra dit wettelijk mogelijk is. Tot die tijd voert Amsterdam een ontmoedigingsbeleid met een vergunningsplicht.
- Op markten, beurzen en evenementen worden geen levende dieren verkocht.

Meer weten?

- <https://www.theguardian.com/world/2023/may/21/philosopher-peter-singer-theres-no-reason-to-say-humans-have-more-worth-or-moral-status-than-animals>
- <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/dierenrechten-en-mensenrechten>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/gevolgen-klimaatverandering>
- <https://www.dierenbescherming.nl/werkzaamheden/dierenbeleid-beinvloeden/dossiers/wolven>
- https://www.kad.nl/assets/uploads/2024/12/Bouwstenen-preventie-in-de-gemeente-versie-2.0_2024-06-06.pdf
- <https://www.stringfootpigeon.com/>
- <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/195-gemeenten-gebruiken-schadelijke-bestrijdingsmiddelen-tegen-eikenprocessierups>
- <https://www.rivm.nl/ziek-door-dier/besmettingsroutes/huisdieren>
- <https://www.dierenbescherming.nl/actueel/chipplicht-voor-huiskatten-in-2026>
- <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/anti-vlooengif-schadelijk-voor-vogels>
- <https://www.diervriendelijkekinderboerderijen.nl/kinderboerderijenbesluit/>

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. Intensieve veehouderijen, bebouwing, wegen, recreatie en andere belangen van de mens nemen heel veel ruimte in. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, bomen en planten in Amsterdam. De groene omgeving in en om Amsterdam houdt onze omgeving leefbaar; ze houdt water vast, gaat hittestress tegen, zuivert de lucht en biedt een thuis aan vele soorten planten en dieren. Zo heeft de natuur een eigen bestaansrecht. Daarom gaan we radicaal vergroenen.

Want een groen Amsterdam is de beste garantie voor een gezond, gelukkig en toekomstbestendig Amsterdam.

3.1 Koester onze natuur

De Partij voor de Dieren wil meer ruimte voor natuur en biodiversiteit. Helaas is de realiteit te vaak anders. De natuur en het klimaat, de basis van ons bestaan, zijn kwetsbaar. De toekomst van onze Aarde staat op het spel. We kunnen niet zonder de natuur en daarom nemen we als gemeente maatregelen om onze natuur te beschermen.

- We zorgen voor meer natuur in en om Amsterdam. Verbindingen tussen groene gebieden binnen het woongebied en het groene buitengebied worden aangelegd, versterkt en beschermd. Zo wordt de natuur robuust en kunnen kwetsbare ecosystemen zich herstellen.
- Bescherming van bestaande natuurwaarden is noodzakelijk om Amsterdam ecologisch waardevol te houden. In natuurgebieden staat de natuur op de eerste plaats en kan de natuur haar gang gaan.
- Bebouwing wordt niet toegestaan in natuurgebieden. Hier komen ook geen kunstgrasvelden. Er komt dus geen uitbreiding van het Sportpark Kadoelen en het Sportpark Diemen in de groen-gebieden.
- Amsterdam gaat de ecologische structuren van de gemeente vollediger vastleggen in een groen-blauwe hoofdstructuur (in plaats van de huidige hoofdgroenstructuur en ecologische structuur).

- We stellen een natuurverordening op. Daarin wordt de ecologie beter beschermd bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- De natuur verdient een stem en een eigen plek aan de onderhandelingstafel. We erkennen de principes van rechten van de natuur en in Amsterdam erkennen wij, net als op plekken in andere landen, die eigen rechten. Door een expert aan te wijzen als voogd vertegenwoordigt deze de stem van de natuur en alle daarin levende wezens.
- Amsterdam erkent ecocide – de grootschalige schade, vernietiging of het verlies van natuur en ecosystemen – en zet zich in om dit binnen haar grondgebied te voorkomen. Amsterdam ondertekent daarom het Stop Ecocide Manifest.
- Er worden geen verstorende activiteiten, zoals evenementen, gepland in of nabij natuurgebieden.
- De acht groene gebieden rondom Amsterdam (de scheggen) blijven onaangestast: er vindt geen intensieve recreatie plaats.
- Het is belangrijk dat mensen de natuur leren kennen en waarderen. Recreatie en toerisme mogen nooit ten koste gaan van de natuur zelf. Er komen meer mensvrije zones in natuurgebieden. Dier en natuur hebben ook rust en beschermgebieden nodig. De natuur moet zich kunnen herstellen en ontwikkelen.

- Koester de volkstuinen! De bestaande volkstuinparken behouden hun huidige karakter.
Dit betekent dat ze niet worden bebouwd. Ook komen in deze parken geen windmolens, snelfietspaden of bustrambanen. De tuinparken worden vanwege de veiligheid niet verplicht 24/7 geopend te zijn voor publiek.
- Er worden geen nieuwe wegen door natuurgebieden, parken en het Amsterdamse Bos aangelegd. Dit betekent ook geen OV-lijn door bijvoorbeeld het Westerpark of Diemerpark.
- De gemeente kan bepaalde natuurgebieden en parkdelen in samenspraak met de beheerders van het gebied (tijdelijk) afsluiten voor bezoekers, ten behoeve van natuur, dieren en ecologie.
- Dieren hebben het recht om hun natuurlijke gedrag te vertonen. Soms overlapt het leefgebied van in vrijheid levende dieren met het leefgebied van mensen. Als mensen daar hinder van ervaren, mogen de dieren daar niet de dupe van zijn. We kiezen voor preventie, door menselijk gedrag aan te passen via communicatie en door te zoeken naar oplossingen in de ecologie, door de natuurlijke balans te herstellen en ruimte te geven aan natuurlijke vijanden. Er wordt geen gebruik gemaakt van gif of middelen die de ecologie verstoren.
- De handhaving op schade aan bomen bij werkzaamheden en in de openbare ruimte wordt uitgebreid naar de gehele gemeente en boa's letten hier actief op tijdens hun reguliere surveillance.
- Onze natuurgebieden staan onder zware druk, onder andere doordat er veel te veel stikstof in de natuur terechtkomt. De gemeente draagt bij aan stikstofreductie, bijvoorbeeld door maatregelen te nemen tegen vervuilende sectoren, zoals verkeer en industrie. Met Schiphol en de bedrijven in de haven worden afspraken gemaakt om hogere stikstof-reductie te realiseren.

3.2 Groen: met het oog op morgen

Ons groen is ons dierbaar! Daarom moeten we inzetten op groen in de gemeente. Dit betekent aan de ene kant dat we groen moeten behouden – kappen met kappen – en aan de andere kant dat er meer groen moet worden toegevoegd. Het realiseren van een klimaatbestendige begroeiing met onder meer wilde, inheemse bomen, planten en struiken is keihard nodig.

- De gemeente gebruikt inheemse en klimaat-bestendige biologische zaden, bloemen en planten die worden geselecteerd op hun bijdrage aan de biodiversiteit. Amsterdam kiest hierbij voor een variatie aan soorten op elke locatie.
- Amsterdam biedt een voedingsbodem aan inheemse planten door ecologisch maatbeleid. Waar nodig plant en zaait de gemeente biologische en inheemse planten in het openbaar groen om zo de biodiversiteit en de ecologie te versterken. Het aanbod aan en de diversiteit van voedsel voor insecten, zoals wilde bijen, hommels en vlinders, in het openbaar groen worden hierdoor vergroot.
- Waar mogelijk kiest de gemeente voor inheemse zaailingen uit eigen groengebieden en maakt ze gebruik van bomenhubs of plantenhubs, oftewel een uitruilplek voor tweedekans planten en zaailingen. De gemeente breidt, al dan niet met lokale onderwijsinstellingen, het kweken van inheemse, biologische bloemen, bomen en heesters verder uit.
- Er komt een plan voor de ecologische verbindingen van het buitengebied naar de bebouwde omgeving. Daarnaast wordt er meer gebruikgemaakt van faunapassages, waardoor dieren zich beter kunnen verplaatsen. Defecte faunapassages worden zo snel mogelijk hersteld.
- Kappen met kappen! We scherpen criteria voor kapvergunningen flink aan. Zowel voor particuliere als gemeentelijke bomen. De herplantplicht voor te kappen bomen wordt strenger gehandhaafd. Bestaande bomen krijgen de ruimte en de juiste verzorging om te groeien en oud te worden.

Wortelopdrukproblematiek wordt in beginsel opgelost zonder bomen te kappen. Waar de boom niet kan blijven bestaan, wordt gekozen voor compensatie naar boomkroonvolume en ecologische waarde.

- De regels voor kapvergunningen worden aangescherpt.
- In kapvergunningen wordt niet alleen gekeken naar de boom, maar ook naar het effect van de kap op de wijk, natuur en ecologie waar de boom deel van uitmaakt.
- De heffing voor kapvergunningen wordt minstens kostendekkend. Wie meer bomen wil kappen, gaat meer betalen.
- Bomen worden opgenomen in de gemeentelijke omgevingsplannen en ander gemeentelijk beleid. Het behoud van bomen is hierbij het uitgangspunt.
- Amsterdam kent 15.000 plekken in de stad waar eerst een boom stond, maar er soms al jaren geen nieuwe boom is geplant. De gemeente gaat deze achterstand snel inhalen. Voormalige groeiplaatsen worden ondergronds verbeterd, zodat bomen zich volop kunnen ontwikkelen tot oude bomen.

3.3 Een gifvrije gemeente

Landbouwgif zorgt ervoor dat veel insecten sterven. De hoeveelheid vliegende insecten in Nederland is in de afgelopen decennia ontzettend afgangen. Een voorbeeld: de populatie dagvlinders is in de laatste dertig jaar gehalveerd. Door geen gif te gebruiken dragen wij bij aan een gezondere bodem, betere waterkwaliteit en de gezondheid van mensen, dieren en ecosystemen. Zo krijgen insecten de kans om te overleven en is groen beter bestand tegen wisselende weersinvloeden.

- Amsterdam gebruikt alle wettelijke middelen om de verkoop en het gebruik van gif (chemische pesticiden zoals herbiciden, insecticiden en fungiciden) tegen te gaan. Ze geeft voorlichting aan inwoners en bedrijven. Hierin geeft Amsterdam zelf het goede voorbeeld door geen gif te gebruiken en alleen biologische planten en bloemen te kopen.
- Amsterdam maakt geen gebruik van nematoden of bacteriepreparaten, aangezien die zeer schadelijk zijn voor andere levende organismen.
- Boeren, landeigenaren, ondernemers en inwoners worden ondersteund bij de omslag naar gifvrij, onder andere door deskundigheidsbevordering en overeenkomsten. Teelt waarbij veel gif wordt gebruikt, zoals bij gangbare bloembollen, wordt verboden zodra dit wettelijk mogelijk is.
- Volkstuinen, voedselbossen en wijktuinen op grond van de gemeente worden ook gifvrij en gebruiken geen kunstmest.

3.4 Biodiversiteit creëren door ecologisch te beheren

Via groenbeheer en onderhoud heeft de gemeente veel invloed op de lokale biodiversiteit en ecologie. Gelukkig groeit de bewustwording, maar nog te vaak geven financiële afwegingen de doorslag bij aanbestedingen en de gekozen beheersvormen. Dat kan en moet beter!

Als we nu rekening houden met de biodiversiteit, het bodemleven, de waterkwaliteit, de dieren, klimaatverandering en het milieu, creëren we een toekomst voor iedereen in Amsterdam.

- Amsterdam beheert het openbaar groen op ecologische wijze. De gemeente zorgt ervoor dat uitvoerders van het groenonderhoud in het bezit zijn van specifieke kennis voor ecologisch beheer, zodat voorkomen wordt dat dieren en natuur slachtoffer worden. Het belang van het ecosysteem staat voorop. Situaties waar de natuur of dieren toch slachtoffer zijn, worden grondig geëvalueerd.
- Bij het beheer van de openbare ruimte streven we naar een ecologische balans. Geen strakgemaide bermen, maar bloemrijke biodiverse groenstroken met inheemse planten die ook leefgebied voor insecten zijn. We bieden ruimte aan stoeplantjes en bloeiende bloemen en houden boomspiegels groen en natuurlijk.
- Amsterdam geeft ruimte aan spontane natuur en stedelijke herwildering. Onkruid bestaat niet: stoeplantjes en kruid in boomspiegels blijven staan zolang ze geen overlast of schade veroorzaken. Groene plekken en bermen mogen zich, waar kansrijk, op een natuurlijke en ecologisch waardevolle manier ontwikkelen. Inwoners worden actief geïnformeerd over het belang van spontane natuur.
- Voorafgaand aan maaien wordt zwerfafval beter opgeruimd, zodat de versnippering en verdere verspreiding van zwerfafval in de natuur wordt voorkomen.
- De gemeente maakt de maaiplanning bekend aan inwoners, zodat lokale zwerfafvalgroepen hierop in kunnen spelen.

- De gemeente gaat gebruikmaken van milieuvriendelijke machines voor het groenbeheer, zonder uitstoot. Daarom worden er geen machines gebruikt die microplastics verspreiden, zoals draadmaaiers. Maaiers met een opzuigsysteem, zoals klepelmaaiers, worden vervangen, om zo de sterfte onder insecten en amfibieën drastisch te beperken.
- Bladblazers op fossiele brandstof worden verboden vanwege de schadelijke effecten op de luchtkwaliteit en geluidsoverlast.
- De gemeente gebruikt lokaal compost uit snoei- en gft-afval in plaats van turfrijke potgrond, om de vernietiging van hoogveengebieden elders te voorkomen. Inwoners worden gestimuleerd om ook turfrijke producten te gebruiken.
- Blad blijft liggen als voeding voor de bodem en als schuilplaats voor kleine dieren. Blad wordt alleen verwijderd op verharde plekken waar dat nodig is uit veiligheidsoverwegingen.
- Dood hout blijft in natuurgebieden, parken en groenstroken zo veel mogelijk liggen, indien dit veilig kan, om zo het ecosysteem te versterken. Dood hout is een bron van leven en trekt allerlei soorten aan. Hierdoor geeft het een impuls aan de biodiversiteit.
- Frequent gemaide grasvelden/gazons hebben weinig ecologische waarde. Het verdient de voorkeur deze om te vormen tot kruidenrijk grasland, andere meer natuurlijke aanplant of in te zetten voor lokale voedselproductie (de eetbare stad).
- Het onderhoudsbudget voor groen is in Amsterdam te laag. Daardoor liggen groen gebieden, er soms treurig bij, worden dode bomen niet vervangen en ligt er vaak plastic in de natuur. Het groenbudget gaat daarom omhoog.

3.5 Water doet leven

De basis van ons bestaan – water – komt in gevaar. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het rioleringsbeheer en hebben de zorgplicht voor overtollig hemelwater, afvalwater en grondwater in de bebouwde omgeving. Door klimaatverandering, met periodes van veel neerslag of langdurige droogtes, is dit extra belangrijk. Overheden kiezen nog te vaak voor de belangen van vervuilers. Waterbedrijven hebben steeds meer moeite het water goed te zuiveren. De stijgende kosten voor zuivering komen wederom op het bordje van de inwoners terecht, terwijl vervuilers hun gang blijven gaan. Dit moet anders: de vervuiler betaalt!

- Leefgebieden voor planten en dieren worden hersteld, blokkades voor vissen worden verwijderd en het water wordt weer schoon en gezond. Daartoe werkt de gemeente samen met de waterschappen. Samen nemen zij allerlei maatregelen, zoals het aanleggen van vistrappen, het herstellen van beken, het aanleggen van ecologische oevers en het herstel van natuurlijke grondwaterstromen.
- Er wordt een grens gesteld aan de maximale hoeveelheid verharding in tuinen en op terreinen, zodat overtollig water kan worden opgenomen in de grond, hittestress wordt tegengegaan en de biodiversiteit versterkt.
- Regenwater wordt zo veel mogelijk opgevangen in groene buffers of wadi's. Amsterdam gaat zich inzetten om het aantal riooloverstorten te beperken. Zo voorkomen we vervuiling van het oppervlaktewater.
- Amsterdam geeft korting op de rioolheffing als inwoners hemelwater op eigen terrein verwerken, door het afkoppelen van regenpijpen en gebruik te maken van bijvoorbeeld een wadi, infiltratiesysteem en/of een regenton.
- De gemeente neemt maatregelen om te voorkomen dat schoon regenwater afvloeit naar het riool. Zo ontstaat steeds meer een gescheiden rioolsysteem. Hierbij worden maatregelen genomen om stankoverlast te voorkomen.
- In een hemelwaterverordening wordt de afkoppeling van regenwater op het riool voor nieuw bouwprojecten verplicht gesteld, waardoor het regenwater in de grond kan lopen.
- Toiletspoeling met regenwater wordt het uitgangspunt in alle nieuwbouw.
- Om de gevolgen van klimaatverandering te beperken, worden boeren en landeigenaren gevraagd meer water op te vangen voor droge periodes en klimaatbestendige gewassen te verbouwen. Grondwateronttrekking wordt, in samenwerking met het waterschap, verboden bij te lage peilen.
- Amsterdam zet zich maximaal in om ons water te beschermen en om de Europese afspraken voor waterkwaliteit in 2027 te realiseren (Kaderrichtlijn Water).
- Ons water moet geen plasticsoep worden. De gemeente neemt maatregelen om te voorkomen dat plastic in het oppervlaktewater terechtkomt en zorgt ervoor dat plastic troep tijdig uit het water wordt gehaald.
- Bij ruimtelijke ontwikkeling zijn milieu, natuur en schoon water een prioriteit. Vervuilende bedrijven – denk aan bedrijven die hoge concentraties aan giftige stoffen als stikstof en fosfaat uitstoten of plastic (zoals nurdles) dumpen – mogen zich niet vestigen of uitbreiden als dit de waterkwaliteit en het milieu verslechtert.
- De gemeente zorgt dat er langs vaarwater van het IJ, bijvoorbeeld bij de haven, voldoende plekken zijn voor vaartuigen om hun afvalwater op het riool te lozen.
- Amsterdam geeft geen steun via inkoop of subsidies aan bedrijven die vervuilend zijn voor ons grond- en oppervlaktewater, zoals siersteelt, de vee-industrie en andere industrie.
- Door activistisch aandeelhouderschap kan de gemeente invloed uitoefenen op het waterbeleid in de regio. Thema's als verzilting, grondwaterstand, watergebruik en drinkwaterzekerheid worden voortdurend op de agenda gezet.

3.6 Groen in de wijk

Mensen met natuur in hun directe omgeving voelen zich gelukkiger, zijn minder vaak ziek en hebben meer binding met hun buurt. De aanwezigheid van bijen, hommels, wormen, mollen en vlinders is een indicatie van de ecologische gezondheid van een buurt.

- De gemeente maakt een ambitieuze groennorm waar maatregelen uit verschillende bewezen effectieve groennormen worden toegepast. Dit kan Amsterdam doen door het radicaal vergroenen van gebouwen, straten en pleinen. Amsterdam wordt zo een betere plek voor mens en dier. De huidige groennorm geldt nu alleen nog voor nieuw te ontwikkelen wijken. De nieuwe norm moet ook gaan gelden voor inbreiding in de huidige stad.
- Iedereen heeft in Amsterdam vanuit het huis uitzicht op minimaal drie bomen, er is minimaal 30% kroonbedekking in de wijk en er is op maximaal 300 meter een park, natuurgebied of een groene koele plek.
- Amsterdam verandert versteende parkeerplaatsen in 'groene' parkeerplaatsen. Alle zinloze verharding, wordt vervangen door groen. Bomen bieden schaduw, vangen water op, zuiveren de lucht en verkoelen bij hitte. De gemeente werkt met de richtlijnen van de landelijke bomennorm om te zorgen voor voldoende kwalitatief groen in alle wijken.
- Met vergroening wordt begonnen in de meest versteende wijken.
- Amsterdam plant volop inheemse bomen en struiken in de straten en legt speelnatuur voor kinderen aan.
- De openbare ruimte wordt natuurinclusief, natuurversterkend en klimaatadaptief ingericht door minder oppervlaktes te verharden en meer beplanting aan te leggen. Ook maken we gebruik van logische oplossingen zoals groene daken op bushokjes en groene gevels.
- Bij herinrichting van straten en stoepen worden, waar mogelijk, standaard geveltuinen aangelegd.
- Braakliggende (bouw)terreinen zijn geschikt voor kleinschalige groene inwonersinitiatieven zoals stadslandbouw, natuurontwikkeling, collectief

beheerde parken, natuurspeelplaatsen, tiny forests, bijenvelden, kinderspeelplaatsen, sportvoorzieningen, moestuinen of hondenspeelplaatsen.

- De gemeente wordt eetbaar: er komen meer voedselbossen en moes- en pluktuinen, en er komt meer plantaardige gemeenschapslandbouw (CSA), waarbij inwoners samen het eigenaarschap vormgeven en samenwerken met de boer en/of landeigenaar.

3.7 Bouw groene wijken, maar niet in het groen

Bij nieuwbouw en herinrichting van straten, wijken en/of gebouwen houdt Amsterdam rekening met bestaand groen en wordt extra groen aangelegd. Amsterdam kan dit doen door natuurinclusief en natuurpositief te bouwen en renoveren. We versterken en herstellen natuur niet alleen in bestaande natuurgebieden, maar overal: van stedelijk gebied tot het platteland.

- Niet bouwen in het groen! Om Amsterdam leefbaar te houden, koesteren we het bestaande groen.
- Bij herinrichting van straten wordt met regelmaat de hele straat kaalgekapt. Behoud van bomen wordt het uitgangspunt bij de herinrichtingen van straten.
- Bij aanleg van nieuwe woonwijken of bedrijfsterreinen wordt altijd evenredig extra groen aangelegd. Bij de renovatie of aanpassingen van wijken wordt er meer groen aangelegd.
- Eisen voor natuurinclusief, natuurversterkend en biobased bouwen, inrichten en renoveren worden vastgelegd in bouwvergunningen en prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin wordt ook rekening gehouden met maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie.
- Bij nieuwe woningen of bedrijfspanden zijn groene daken, gevels en tuinen de nieuwe standaard. We zorgen voor nestgelegenheid en slaap- en schuilplekken voor dieren.
- In nieuwbouwprojecten worden bestaand groen en dieren die daar leven geïntegreerd in de ontwerpen en de realisatie van deze projecten.

Bomen worden niet gekapt, maar er wordt zo veel mogelijk omheen gebouwd.

- Amsterdam experimenteert met het Zoöp als organisatiemodel om de niet-menselijke levende wereld onderdeel te maken van onze democratie. Oftewel, de planten, dieren en natuur worden meegenomen in de beslissingen die genomen worden.
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen doet Amsterdam een brede verkenning naar natuurwaarden – bijvoorbeeld door middel van een onafhankelijk ecologisch onderzoek – die niet zijn beperkt tot de wettelijke vereisten. Al in een vroeg stadium in het ontwerpproces is expliciete aandacht voor kansen en bedreigingen voor plaatselijke natuurkwaliteit. De kwaliteiten van natuur en landschappelijke samenhang worden als uitgangspunt genomen.
- Er wordt ook bureauonderzoek gedaan naar geregistreerde waarnemingen van dier- en plantsoorten in het gebied. Zo voorkomen we dat een structureel aanwezige soort over het hoofd wordt gezien omdat deze op het moment van meten niet werd waargenomen.
- Meten is weten. Daarom onderzoekt Amsterdam jaarlijks de aanwezigheid en spreiding van flora en fauna. Het beleid, van groenbeleid tot bouwvergunningen, wordt hierop afgestemd zodat de verscheidenheid en de staat van soorten gemonitord en beschermd kunnen worden. Al het natuuronderzoek dat in opdracht van de gemeente wordt gedaan, wordt gedeeld in de Nationale Databank Flora en Fauna, om bij te dragen aan brede natuurmonitoring.
- Met woningcorporaties worden ook afspraken gemaakt om sociale huurwoningen aanzienlijk te vergroenen. Groene daken, gevels en tuinen worden toegevoegd en bij wisseling van bewoners wordt een onttegelde groene tuin opgeleverd.
- De Lutkemeerpolder blijft behouden als groene stadsrand met stadslandbouw.

3.8 Vergroenen doen we samen

De gemeente neemt een voortrekkersrol om de kwaliteit van het ecosysteem in de gemeente goed te houden voor de biodiversiteit en de volksgezondheid. Dit doen we samen met onze inwoners.

- We gaan via voorlichting en subsidies inwoners verder motiveren om hun tuinen te vergroenen. Denk hierbij aan het aanleggen van groene gevels, geveltuintjes, natuurvijvers, regentonnen en groene daken.
- Groenambassadeurs motiveren en ondersteunen inwoners en scholen bij de aanleg van natuurspeelplaatsen, groene schoolpleinen, schooltuinen, groene daken en gevels, geveltuinen, voedselbossen, moestuinen, en overige groene initiatieven van inwoners. De gemeente ondersteunt deze projecten financieel en maakt deze ruimtelijk mogelijk.
- Groene, duurzame en ecologische initiatieven vanuit burgers en wijken, zoals in de Lutkemeer of NoordOogst, krijgen voorrang in ruimtelijke plannen.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld in en rondom haar eigen gebouwen en gronden.
- De gemeente zorgt ervoor dat ‘gewipte’ tegels opgehaald kunnen worden door een tegeltaxi.

3.9 Een toekomstbestendig en groen landelijk gebied

De gemeente heeft een belangrijke taak om het buitengebied van Amsterdam te vergroenen en de landbouw op een natuur- en diervriendelijke manier in te richten. Maar we kunnen dit niet alleen.

Het Rijk, de provincie en het waterschap zijn zeer belangrijke partners die niet alleen met beleid sturen in het buitengebied, maar ook de financiële middelen hebben om de landbouwtransitie te maken. De visie van Partij voor de Dieren Amsterdam op het buitengebied is: sterke natuur en een plantaardige en biologische landbouw. Kwaliteit van natuur, bodem en water is leidend. Samen met het Rijk en de provincie Noord-Holland helpen wij boeren om deze omslag te maken.

- De gemeente stelt een landbouwvisie op die verwerkt wordt in de Omgevingsvisie. Deze landbouw is plantaardig, biologisch en in balans met de bodem en omgeving.
- Er worden alleen nog vergunningen afgegeven voor alternatieven voor de conventionele landbouw, zoals strokenteelt, microfarming, voedselbossen, permacultuur en plantaardige teelt zonder mest en kunstmest.

- Op de eigen pachtgronden staat Amsterdam alleen nog landbouw toe die al biologisch is of boeren die de omslag willen maken naar biologische landbouw. Hierin wordt de teelt van gewassen voor menselijke consumptie, zoals plantaardige eiwitten, gestimuleerd. Daarnaast wordt er ingezet op het verbouwen van gewassen voor biobased bouwen.
- De gemeente staat geen uitbreiding van bouwblokken van stallen meer toe. Als een veehouder op basis van stikstofemissie wordt uitgekocht, kan deze niet elders in de gemeente opnieuw starten met een nieuw bedrijf in de vee-industrie, ook niet als dat biologisch is.
- Samen met Waterschap Amstel, Gooi & Vecht en Waternet zet de gemeente zich in om het waterpeil in de veengebieden te verhogen om zo het veen te herstellen. De gemeente neemt in haar landbouwvisie op dat boeren en landeigenaren gestimuleerd worden om natte gewassen te verbouwen die hard nodig zijn voor duurzaam bouwen en isoleren, zoals lisdodde, riet en olifantsgras. Amsterdam steunt ook experimenten met natte gewassen voor menselijke consumptie, bijvoorbeeld cranberries.

Meer weten?

- <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Reflectie-Floron-Baudewijn-Ode.pdf>
- <https://www.clo.nl/indicatoren/nl144003-verlies-natuurlijkheid-in-nederland-europa-en-de-wereld>
- <https://www.pan-netherlands.org/planten-met-verboden-pesticiden-en-cocktails/>
- <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0185809>
- <https://klimaatadaptatiederland.nl/hulpmiddelen/overzicht/maatlat-groene-klimaatadaptieve-gebouwde-omgeving/>
- <https://iplo.nl/thema/water/oppervlaktewater/kaderrichtlijn-water/>
- https://www.ivn.nl/app/uploads/2022/11/rapport_autochtoon_plantmateriaal.pdf
- <https://www.urgenda.nl/wp-content/uploads/2024/12/Gemeentelijke-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen-NatuurMilieu-Urgenda.pdf>
- <https://zoop.earth/nl/>
- <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Praktische-verkenning-naar-een-Nederlandse-Groennorm-Sweco-2024.pdf>
- <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Reflectie-WUR-Jelle-Hiemstra.pdf>
- <https://www.sweco.nl/portfolio/van-zinloze-verharding-naar-waardevol-groen/>

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Steeds meer economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nu tijd om over te gaan op een ander economisch systeem, want het kapitalistische systeem van geld verdienen ten koste van andere mensen, natuur en dieren is onhoudbaar.

De Partij voor de Dieren kiest voor een eerlijke, schone en regionale economie waarbij er bestaanszekerheid is voor iedereen en waarbij ecocide, milieuvervuiling en aantasting van de natuur aan banden worden gelegd. We werken toe naar een circulaire gemeente waarbij we spaarzaam omgaan met grondstoffen en waarbij het hergebruiken, repareren en delen van producten de norm worden. Hiermee ontstaat een evenwicht waardoor de meest kwetsbaren niet vergeten worden en de economie toekomstbestendig is.

Samen creëren we een economie van wederkerigheid en omzien naar elkaar.

4.1 Een economie voor iedereen

Het huidige systeem zorgt voor ongelijkheid en uitbuiting. Zo groeien de inkomenverschillen, is er een enorme uitputting van de Aarde en ontzettend veel dierenleed door intensivering en winstgerichtheid. Dit moet en kan anders. De Partij voor de Dieren zet zich in voor een economie waar genoeg is voor iedereen en welzijn boven winst staat, en dat alles binnen de grenzen van onze planeet.

- Groene groei bestaat niet. De oneindige focus op groei gaat samen met veel verspilling en vervuiling. Ook komt van groei geen eerlijker economie, want de inkomenverschillen blijven groeien in de huidige op groei gefocuste economie.
- Een menswaardig bestaan is een basisrecht voor iedereen. Daarom zet Amsterdam zich in voor een lokale economie waarin bestaanszekerheid het fundament vormt.
- Het economische vestigingsbeleid van Amsterdam is gericht op het stimuleren van duurzame en sociale bedrijvigheid.

- Welvaart wordt niet meer gemeten of nagestreefd aan de hand van economische groeicijfers of hoge plekken in economische ranglijstjes. Amsterdam maakt indicatoren van brede welvaart leidend in het beleid, zoals: milieu, gezondheid, welzijn, een goede balans tussen werk en privé, wonen, veiligheid, onderwijs, materiële welvaart, maatschappelijke betrokkenheid, sociale relaties en banen.
- Amsterdam voert activistisch aandeelhouderschap in al haar deelnemingen, waaronder die in Schiphol, Amsterdams Havenbedrijf en AEB, en pleit voor maatschappelijk verantwoord ondernemen waarbij er rekening wordt gehouden met klimaat, circulariteit en inclusiviteit.
- Amsterdam hanteert het principe: ‘lobby eruit, burger erin’. Te beginnen bij de Amsterdam Economic Board, waar niet-duurzame lobby-groepen en vervuilende bedrijven zoals Tata Steel, Schiphol en Rabobank zitting in hebben.

4.2 Stop de vervuiling

In Amsterdam is geen ruimte voor vervuilende bedrijven. Deze bedrijven zijn namelijk een gevaar voor de water-, bodem- en luchtkwaliteit en veroorzaken veel klimaatschade. Met de ruimte die vervuilende bedrijven innemen kunnen we woningen bouwen, groen creëren en dieren de ruimte geven.

- In omgevingsplannen geeft Amsterdam geen ruimte aan bedrijven of sectoren die aantoonbaar vervuilen of mensenrechten schenden.
- Bedrijventerreinen die geen toekomst meer hebben of te veel hinder veroorzaken voor omliggende woongebieden worden circulair en schoon of omgevormd tot woonwijken en groen. Bij herstructurering van bedrijventerreinen die wel toekomstperspectief hebben wordt er veel efficiënter gebruikgemaakt van de beperkte ruimte.
- Milieuhandhaving wordt een hoge prioriteit bij de omgevingsdienst. Bij overtredingen worden bedrijven sneller beboet en gesloten.
- Amsterdam laat geen lozing van vervuilde grond en restproducten zoals staalslakken toe op haar grondgebied.
- De gemeente gaat verdozing tegen en weert grootschalige distributiecentra en datacenters. De Lutkemeerpolder blijft groen. Er wordt niet verder gebouwd aan het distributiecentrum.
- De haven gaat sterker inzetten op een circulaire economie, en stopt met de doorvoer van milieuvervuilende goederen zoals fossiele en biobrandstoffen en soja voor veevoer.

4.3 Geen grondstof gaat verloren

Weg met de wegwerpeconomie, leve de kringloop-economie! Grond- en hulpstoffen zijn uitputbaar en de winning ervan gaat vaak gepaard met milieuvervuiling en mensenrechtenschendingen. Daarom is het nodig om minder nieuwe grondstoffen te gebruiken. Dit kan door te consuminderen en veel meer te hergebruiken. Zo gaan we vervuiling, klimaatverandering, bodemuitputting en biodiversiteitsverlies tegen.

- Amsterdam wordt afvalvrij: alle grondstoffen worden hergebruikt. We putten de Aarde uit, dus is het nu hoog tijd voor actie. Het gebruik van nieuwe grondstoffen wordt minimaal gehalveerd. Hiervoor ontwikkelt de gemeente een kringloopstrategie.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld en koopt 100% circulair in.
- De gemeente zorgt via een matchingsysteem dat bouwmaterialen bij sloop en renovatie hergebruikt worden, bij voorkeur in de eigen regio. Bij nieuwbouw worden herbruikbare en liefst hergebruikte of natuurlijke materialen gekozen, zoals hout en hennep.
- Vestigings- en vergunningsvoorwaarden worden aangescherpt: nieuwbouw en verbouwing van bedrijfspanden moeten circulair zijn volgens de laatste technische standaarden.
- Bij circulair bouwen kan ook de levensduur van een gebouw langer worden. Amsterdam kijkt per project of de afschrijftermijn van het gebouw verlengd kan worden zodat de kosten van circulair bouwen meer uitgespreid worden.
- Amsterdam zet zich in om circulaire ambachtscentra op te zetten. Een ambachtscentrum is een vervanging van de reguliere milieustraat waar milieustraat, kringloop en reparatie samenkommen. Eerst wordt gekeken welke producten nog hergebruikt en gerepareerd kunnen worden. Pas als dit echt niet mogelijk is worden materialen zo hoogwaardig mogelijk gerecycled.
- Bedrijven en inwoners worden gestimuleerd om kritisch te kijken naar hun aankopen en verpakkingsmaterialen.

- De gemeente informeert inwoners en bedrijven actief over de wijze waarop zij kunnen consuminderen, hoe ze afval goed kunnen scheiden en over duurzame alternatieven voor wegwerpverpakkingen, en stimuleert dat zij die informatie ook gebruiken. Bedrijven die circulair willen gaan werken, worden actief ondersteund.
- Ruilen en delen worden gemakkelijker. De gemeente stimuleert en faciliteert lokale ruilsystemen zoals minibibliotheken, fietsenbanken en plantenruil.
- Kringloopwinkels leveren een belangrijke bijdrage aan een circulaire economie en sociale werkgelegenheid. De gemeente zet in op voldoende maatschappelijke kringlooporganisaties en stimuleert inwoners hier gebruik van te maken.
- De gemeente stimuleert en faciliteert de vestiging van Repair Cafés, waar inwoners hun defecte apparaten, spullen en kleding kunnen laten repareren of kunnen leren dit zelf te doen. Ook weggeefwinkels en weggeefkastjes worden gestimuleerd en ondersteund.
- De textiel- en kledingsector is een van de grootste vervuilers ter wereld, maar textiel is ook een grondstof voor nieuwe textielproducten of in de bouw. Amsterdam zet in op een lokale, circulaire en regeneratieve textielketen. De gemeente plaatst textielcontainers waar textiel wordt ingezameld door sociale ondernemers zoals de kringloopwinkel of kledingbank. Deze organisaties proberen het textiel alleeerst als product een nieuw leven te geven. Wanneer dit niet mogelijk is, zorgen ze ervoor dat het zo hoogwaardig mogelijk wordt gerecycled en zo veel mogelijk als grondstof kan dienen en lokaal kan worden verwerkt. Amsterdam kiest bij inkoop of vervanging voor gerecycled textiel.
- Amsterdam stopt met het importeren en verbranden van afval en zet maximaal in op duurzame en circulaire afvalverwerking.

4.4 Afval bestaat niet

Wat wij weggooien is vaak nog om te zetten in iets nuttigs. Amsterdam neemt daarom maatregelen om de hoeveelheid restafval terug te dringen. De gemeente zet in op het scheiden van afval, het verminderen van afval en hoogwaardige afvalverwerking.

- Afvalscheiding en hergebruik wordt voor inwoners zo eenvoudig mogelijk gemaakt, onder andere door bakken voor gescheiden afvalinzameling op loopafstand van woningen te plaatsen, door wormenhotels te plaatsen, alle afvalscheidingsstations ook op zondag open te stellen en de toegankelijkheid met de (bak)fiets van afvalscheidingsstations te bevorderen.
- Er wordt zo veel mogelijk hergebruikt. Bij de verwerking van het afval wordt de afvalverwerker met het hoogste rendement in hergebruik geselecteerd.
- De vervuiler betaalt: inwoners en bedrijven die veel afval hebben, betalen meer dan degenen die minder afval hebben en goed recyclen. Inwoners en bedrijven die minder grondstoffen gebruiken, beter scheiden en zwerfafval aanpakken worden beloond. Er komt meer handhaving op het illegaal dumpen van afval en boetes worden hoger.
- Waar mensen samenkommen ontstaat afval. De gemeente stimuleert scholen, winkels, buurthuizen, markten en evenementen om afvalvrij te worden, onder andere door voorlichting en eisen in subsidie- en vergunningsvooraarden.
- Het gebruik van wegwerplastic wordt snel afgebouwd. De gemeente stopt met het gebruik ervan en speelt een coördinerende rol bij de invoering van duurzame alternatieven.
- Er komt een algeheel verbod op het oplaten van (wens)ballonnen in de buitenlucht.
- De gemeente ondersteunt betrokken inwoners in het schoonhouden van hun eigen buurt door het beschikbaar stellen van afvalgrijpers, handschoenen, vuilniszakken, adoptieprullenbakken en door het ophalen van verzameld zwerfvuil. De gemeente organiseert een jaarlijkse straatopruimdag.

- Daarnaast pleit Amsterdam voor de invoering van statiegeld op nog meer verpakkingsvormen en voor een grotere verantwoordelijkheid van producenten en verkopers om zwerfafval te voorkomen.
- Er komen meer rookvrije zones en er komt een publiekscampagne om de verspreiding van peuken tegen te gaan.
- De gemeente plaatst doneerringen op prullenbakken waar statiegeldverpakkingen in geplaatst kunnen worden, zodat die niet bij het restafval belanden maar ingeleverd kunnen worden.
- Bedrijven worden binnen een grotere straal dan de huidige 25 meter rondom hun zaak verantwoordelijk voor het opruimen van zwerfafval. Daarnaast betreft deze opruimverplichting niet meer alleen afval dat aantoonbaar door de winkelier is verkocht.
- Het kost veel energie om weggegooid glas om te smelten en opnieuw te vormen. Amsterdam zet zich in voor meer hergebruik van glas, zonder dat het gerecycled hoeft te worden. De gemeente ondersteunt initiatieven voor hergebruik van glas, zoals wijnflessen en groentepotten.

4.5 Reclame

Reclame is al overal om ons heen en is gericht op het beïnvloeden van ons gedrag. Veruit de meeste reclame is gericht op consumptie en daarmee ook op alle bijkomstige negatieve gevolgen voor mens en de natuur. Ook verrommelt reclame de openbare ruimte, maakt het de stoepen minder toegankelijk, leidt het af in het verkeer en kan het dierenvriendelijk zijn.

- Amsterdam stopt met reclame in de openbare ruimte met uitzondering van overheidscampagnes, cultuur en goede doelen.
- Totdat de volledige stop van reclame in de openbare ruimte gerealiseerd is, verdwijnen in ieder geval reclames voor dierlijke producten, fossiele reclames en gok- en alcoholreclames. Lichtgevende reclamezuilen en abri's die geur verspreiden worden verboden.
- Amsterdam zorgt ervoor dat stoepen vrij blijven van reclameborden. Bewegende reclameborden en megagrote steigerdoekreclame blijven niet

toegestaan. Het plaatsen van reclame aan de weg wordt zorgvuldig heroverwogen voor de verkeersveiligheid en het blijft verboden om reclame te maken met dieren in het verkeer.

4.6 Festivals, evenementen en toerisme

Een feestje of vakantie is leuk, maar we moeten wel rekening houden met de impact ervan op omwonenden, dieren, natuur en klimaat. Festivals gaan bijvoorbeeld vaak gepaard met hard geluid, veel licht en vieze uitstoot, met alle negatieve gevolgen van dien. Ook zorgen ze voor bodemverdichting door de druk van massa's mensen en zwaar vrachtverkeer voor op- en afbouw.

- Festivals worden gehouden op plekken waar ze geen schade toebrengen aan de natuur en leefgebieden van dieren. Natuurgebieden en parken zoals het Flevopark, 't Twiske en de Gaasperplas, zijn geen geschikte locaties. Zowel dieren als omwonenden kunnen veel last ondervinden van festivals en grote evenementen. Daarom stelt de gemeente strengere regels op om geluidsoverlast en lichtvervuiling tegen te gaan.
- Evenementen met dieren zijn niet welkom in de gemeente, dus worden die ontmoedigd. Er komt een verbod wanneer dit wettelijk mogelijk is.
- Evenementen worden duurzaam: vrij van afval, vuurwerk, vervuilende dieselaggregaten en gasgestookte verwarmingszuilen. IJsbanen met kunstmatige vriestechnieken zijn niet toegestaan. Organisatoren stimuleren dat bezoekers per fiets of met het openbaar vervoer komen. De kosten of gunning van een vergunning zijn afhankelijk van hoe groen en duurzaam het evenement is. Subsidies worden alleen verstrekt als evenementen aan strikte duurzaamheidsvoorwaarden voldoen.
- Bij de vergunningverlening van horecagelegenheden wordt rekening gehouden met omwonenden wat betreft geluidsoverlast. Horecazaken worden gestimuleerd plantaardige opties aan te bieden.
- Terrasverwarming wordt tegengegaan. Amsterdam behoudt het verbod op losstaande terrasverwarming via vergunningen en zet verder in op de ontmoediging van gevelverwarming.

- Toerisme zorgt voor veel schade aan het klimaat en de natuur door het bijkomstige vervuilende vervoer en overconsumptie. Daarom gebruikt de gemeente de opbrengsten van de toeristenbelasting om te verduurzamen en de natuur te versterken, om zo de schade van toerisme te beperken.
- Amsterdam verhoogt de toeristenbelasting om zo het aantal toeristische overnachtingen terug te brengen tot maximaal 20 miljoen.
- De gemeente staat geen nieuwe hotels of vakantieparken toe en vertrekkende hotels worden niet vervangen door nieuwe hotels tot het toerisme aanzienlijk is verminderd.
- We gaan door met de aankoop van strategisch vastgoed naar voorbeeld van de aanpak van NV Zeedijk. Zo werken we overal in de stad tegen de overdaad aan toeristische bedrijven en maken we ruimte voor maatschappelijke voorzieningen en op bewoners gerichte ondernemingen.
- Citymarketing en regiopromotie kosten veel geld dat beter aan duurzame doelen besteed kan worden.
- De gemeente zet zich in mensen die naar Amsterdam reizen met het duurzaam openbaar vervoer te laten komen.
- Zeecruises zijn een vervuilende toeristische attractie. De cruiseterminal op de Veemkade wordt opgeheven en niet verplaatst naar een andere locatie, zoals de Coenhaven.
- Op de Wallen willen we een einde aan raamseskwerk als toeristische attractie. Daarvoor onderzoekt de gemeente alternatieve kleinschalige locaties in de stad. Amsterdam staakt de plannen voor een groot erotisch centrum.

4.7 Lokale economie versterken

Amsterdam kiest voor het versterken van de lokale en regionale economie. Lokaal inkopen bij regionale kleinschalige bedrijven en coöperaties heeft de voorkeur. Op die manier weten mensen beter waar hun voedsel en spullen vandaan komen en onder welke omstandigheden ze zijn geproduceerd. Ook zorgen we er zo voor dat de uitstoot van vervoer daalt en de opbrengsten meer bij de producent terechtkomen, in plaats van bij grote tussenbedrijven.

- De gemeente begint een koop-lokaal-initiatief en geeft zelf het goede voorbeeld door zo veel mogelijk lokaal en regionaal in te kopen.
- De gemeente stimuleert ruilmarkten.
- De gemeente faciliteert initiatieven voor verkoop in de korte keten en initieert projecten gericht op het versterken van de verbinding tussen de lokale producent en consument.
- De gemeente ondersteunt zzp'ers, start-ups en organisaties die duurzaam ondernemen bij het vinden van kantoorruimte in bedrijfsverzamel-panden. Zo mogelijk worden bestaande oude panden omgebouwd voor dit doel.
- Om de lokale, wijkgerichte welvaart, gelijkwaardigheid en ecologische duurzaamheid te bevorderen blijft Amsterdam een transformatief beleid ontwikkelen. Deze aanpak, ook bekend als Community Wealth Building, zorgt voor meer democratisch eigenaarschap in de economie, meer participatie en meer invloed voor bewoners.

4.8 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Productieprocessen gaan vaak gepaard met hoge CO₂-uitstoot, armoede, uitbuiting, uitputting van natuurlijke grond- en hulpstoffen of schendingen van mensenrechten. De norm wordt maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bekeken wordt hoe vestigingseisen hierop kunnen worden aangepast. Amsterdam wordt een Fairtrade- en blijft een Global Goals-gemeente en verwerkt deze uitgangspunten in het economisch beleid.

Het inkoopbeleid is duurzaam en sociaal, de prijs is daaraan ondergeschikt.

- Pensioenbijdragen van gemeentemedewerkers worden niet meer geïnvesteerd in fossiele industrieën, de veehouderij en bedrijven die mensenrechten schenden of wapens produceren. Amsterdam zet zich in om Stichting Pensioenfonds ABP, waar het verplicht aan moet deelnemen, maatschappelijk verantwoord te laten beleggen.
- Amsterdam zet erop in een maatschappelijk akkoord te sluiten met bedrijven over sociaal en duurzaam ondernemen, met aandacht voor energiebesparing, hergebruik en besparing van grondstoffen, versterking van de lokale en regionale economie en duurzame werkgelegenheid.
- Bij aanbestedingen wordt extra aandacht besteed aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door waar mogelijk voorrang te geven aan aanbestedingen die zorgen voor werkplekken en leerwerkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking, statushouders, mensen die re-integreren in de samenleving en oudere werkzoekenden.
- Amsterdam stimuleert dat bedrijven vooral werknemers werven in de eigen regio en werft zelf ook zo veel mogelijk lokaal.

4.9 Geen armoede in Amsterdam

Ieder mens heeft recht op bestaanszekerheid en bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting. Helaas is er nog veel armoede en ongelijkheid, wereldwijd en ook in Nederland. Bij veel mensen is de portemonnee al voor het einde van de maand leeg. Steeds stijgende vaste lasten en zorg dragen voor anderen maken het leven duur. Onverwachte rekeningen, zoals een reparatie, zijn dan net te veel. Amsterdam kan en moet meer inzetten op het verlichten en voorkomen van armoede.

- De invoering van een basisinkomen zorgt voor meer gelijkheid. De gemeente geeft aan bij het Rijk, dat hierover gaat, dat Amsterdam een pilot wil met een basisinkomen.
- De gemeente komt met een plan om te voorkomen dat armoede wordt doorgegeven van generatie op generatie.
- De gemeente geeft als werkgever het goede voorbeeld en zorgt voor een eerlijk inkomen voor haar werknemers. Ook stagiairs krijgen een eerlijke vergoeding. Amsterdam zorgt ervoor dat bij alle partijen waarmee wordt samengewerkt ook een eerlijk salaris betaald wordt.
- De Participatiewet, met zijn sterke nadruk op betaald werk en zijn dwingende karakter, is mislukt. Amsterdam zet de inwoner en diens behoeften centraal en heeft een breder en ruimhartiger blik op de bijstandsgerechtigde.
- Participatie is meer dan betaald werk. De gemeente erkent ook niet-betaald werk als participatie, zoals vrijwilligerswerk.
- Er komt extra aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede of een taalachterstand hebben. Ieder kind heeft recht op goede kleding, gezonde maaltijden, een fiets, materialen voor school en vrijetijdsbesteding.
- Voor veel jongeren is het een moeilijke overgang om verantwoordelijk te worden voor hun eigen financiën als zij op hun achttiende wettelijk volwassen worden. Amsterdam zet extra in op het voorkomen van schulden bij jongeren.

- Armoede wordt onder andere bestreden door goede, mede op preventie gerichte schuldhulpverlening. Amsterdam ondersteunt de voedselbank en weggeefwinkels om de gevolgen van armoede te verlichten.
- De gemeente bestrijdt commerciële partijen die winst maken over de rug van mensen die in de schulden zitten.
- Huisdieren zijn geen onderpand. Bij eventuele schuldsanering of huisuitzetting worden huisdieren en hun toebehoren niet onder dwang verkocht.
- De gemeente maakt het mogelijk om saneringskredieten te verstrekken aan inwoners met problematische schulden.
- Het natraject van schuldhulpverlening wordt verbeterd om te voorkomen dat mensen opnieuw in de schulden belanden.
- Gemeentelijke belastingen worden eerder kwijtgescholden of overgenomen, onder andere om de armoedeval te voorkomen. De normbedragen voor vermogen die gelden voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen en eigen bijdrage van de Wmo worden gelijkgesteld aan 130% van het sociaal minimum. Dit maakt het voor mensen met een laag inkomen lonend om een gezonde financiële buffer aan te houden.
- Amsterdam behoudt de gemeentelijke voorzieningen voor mensen met een laag inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Hieronder vallen bijvoorbeeld de bijzondere bijstand en collectieve zorgverzekering.
- Mensen met een bijstandsuitkering mogen giften tot 50% van hun uitkering behouden zonder hierdoor gekort te worden op hun uitkering.
- De kostendelersnorm wordt niet gehandhaafd.
- Zzp'ers lopen vaker het risico om in schulden en armoede te belanden omdat ze geen collectief vangnet hebben. Amsterdam gaat een lokaal broodfonds faciliteren.
- De gevolgen van het toeslagenschandaal denderen voor sommige inwoners nog steeds door: er is veel onrecht aangedaan en de nasleep is uit de hand gelopen. Deze inwoners verdienen snelle en ruimhartige compensatie waar de gemeente zich hard voor blijft inzetten.

- De gemeente gaat laagdrempelige juridische hulp, zoals het inwinnen van advies over toeslagen of huurconflicten, faciliteren door meer te investeren in sociale raadslieden.

4.10 Werk in goede en groene banen

De gemeente speelt een grote rol in het zorgen voor passend werk voor iedereen die dat wil. Naast passend werk is het ook belangrijk dat de gemeente zorgt voor goede werkplekken en informatievoorziening over arbeidsrechten.

- De gemeente stimuleert goed werkgeverschap en spreekt bedrijven hierop aan.
- Amsterdam stimuleert groene en schone werkgelegenheid, opleidingen en stages. Bij inkoop en aanbestedingen wordt goed werkgeverschap een criterium.
- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. Waar mogelijk neemt de gemeente het personeel in eigen dienst en zorgt ze voor goede arbeidsvooraarden. De gemeente breidt de duur en de vergoeding voor het ouderschapsverlof uit voor alle ouders. Ook wordt transitieverlof voor transgender medewerkers behouden. De gemeente voert proactief beleid om ook mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen.
- De gemeente start een pilot op basis van het principe van 'open hiring', waarbij iedereen voor bepaalde functies welkom is, ongeacht verleden, opleiding of ervaring.
- De gemeente faciliteert bij- en herscholing door het aanbieden van stage- en opleidingsplaatsen. Gezien de hoge jeugdwerkloosheid zet de gemeente in op het begeleiden van starters op de arbeidsmarkt.
- De gemeente geeft informatie aan werkgevers om hen te motiveren kwetsbare groepen, zoals mensen met een bijstandsuitkering of inburgeraars, aan te nemen.
- De gemeente ondersteunt uitkeringsgerechtigden om vrijwilligerswerk, mantelzorg en stages te doen. Ook als deze activiteiten niet direct gericht zijn op terugkeer naar de arbeidsmarkt en zonder dat het verplicht vrijwilligerswerk wordt.

De persoon met een uitkering staat centraal, niet de organisatie die (goedkoop) extra menskracht in wil zetten.

- Sociale werkplaatsen blijven behouden, zodat mensen dicht bij huis betekenisvol werk kunnen doen met goede begeleiding.
- Arbeidsmigranten werken vaak onder en leven vaak in ondermaatse omstandigheden. De manier waarop arbeidsmigranten worden gehuisvest wordt strenger en frequenter geïnspecteerd en wordt verbeterd.

- De gemeente informeert kwetsbare groepen als arbeidsmigranten, inburgeraars en mensen met een bijstandsuitkering over arbeidsrechten en wat goed werkgeverschap is. De gemeente ziet erop toe dat werkgevers zich hieraan houden.
- Amsterdam ondersteunt mensen met een beperking die niet in het doelgroepenregister vallen en niet-uitkeringsgerechtigd zijn bij het vinden van passend werk.
- De gemeente geeft beleidsambtenaren de kans structureel vrijwilligerswerk te doen onder werktijd, binnen hun eigen domein, om zo dichter bij de leefwereld en het vertrouwen van de burger te komen.

Meer weten?

- Tim Jackson, Voorbij de groei. Het leven na het kapitalisme. Uitgeverij EPO: Antwerpen, 2022.
- Kate Raworth, Donuteconomie. In zeven stappen naar een economie voor de 21e eeuw. Nieuw Amsterdam: Amsterdam, 2023 [geactualiseerde versie].
- <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/manifest-mvoi/deelnemers-en-actieplannen-manifest-mvoi>
- <https://eenvandaag.avrotros.nl/artikelen/klikken-over-uitkeringsfraude-dat-kan-in-steeds-meer-gemeenten-maar-ook-kritiek-neemt-toe-154713>
- https://circulairambachtscentrum.nl/overzicht-circulaire-ambachtscentra/#&Zoe=&Zoe_project_ca_fase=20710
- <https://www.platform-investico.nl/onderzoeken/gaten-in-de-rechtsbescherming>
- <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/doelen-participatiewet-niet-gehaald>
- <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2023/06/09/participatiewet-heeft-te-grote-focus-op-betaald-werk>

5

EEN DUURZAAM DAK BOVEN JE HOOFD IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van decennialang verkeerde politieke keuzes. Er werd fors bezuinigd op de sociale huursector en de markt kreeg vrij spel. Daardoor is een woning vinden voor een steeds groter wordende groep moeilijk. De Partij voor de Dieren wil het woningtekort op een duurzame wijze aanpakken.

Amsterdam volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk, duurzaam en betaalbaar verdelen. En dat kan! Door toekomstgerichte politieke keuzes te maken én door onze kostbare ruimte niet meer te gebruiken voor de (intensieve) veehouderij. Bijna 50% van het Nederlands landoppervlak wordt gebruikt door de landbouw. Daarvan is ruim 60% voor de veehouderij. De andere helft van Nederland bestaat uit wonen, natuur, bedrijven enzovoorts. Door in te zetten op een drastische vermindering van het aantal landbouwdieren komt er veel meer ruimte vrij voor natuur en wonen.

Dit vraagt moedige politieke keuzes die Amsterdam gaat maken.

5.1 Volkshuisvesting boven woningmarkt

Huizen zijn om in te wonen, geen verdienmodel. Wij willen dat studenten betaalbaar op kamers kunnen, dat starters een huur- of koopwoning kunnen vinden die bij hun situatie past en dat ouderen kunnen doorstromen naar toegankelijke seniorenwoningen. Een passende woning voor iedereen.

- We maken ruimte voor duurzame initiatieven zoals zelfvoorzienende woonvormen, gemeenschappen van mensen die streven naar duurzaamheid (ecowijken), en tiny houses. Bij nieuwbouw en herstructurering wordt ruimte gereserveerd voor sociale woningbouwprojecten waarbij toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever zijn voor hun eigen nieuwbouwproject.

- De gemeente laat zich inspireren door steden als Zürich om coöperatieve woonvormen mogelijk te maken en gaat proactief meedenken om hier ruimte voor te maken.
- Bij ieder bouwproject stuurt de gemeente op een goede verdeling van woningcategorieën. Zo zorgen we ervoor dat er in iedere straat voor ieder wat wils is en voorkomen we segregatie.
- Er komen meer betaalbare woningen: minimaal 40% van de huurwoningen is sociale huur.
- Daarnaast komt er betaalbare middenhuur tot €1000. De gemeente heeft een voortrekkersrol om deze manier van huren te reguleren. Ook komen er (nieuwe) plannen voor écht betaalbare koopwoningen voor starters of mensen met een kleine beurs die graag willen kopen. Ook voor mensen die alleen willen wonen.

- De gemeente voert een actief grondbeleid, wat wil zeggen dat de gemeente zelf grond in bezit neemt om zo betaalbare woningen te realiseren. Bij andere gronden komt er anti-speculatiebeding.
- Er worden geen sociale huurwoningen meer verkocht of liberaliseerd.
- Bij sloop en nieuwbouw van een wijk moeten er minimaal evenveel sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen worden teruggebouwd om verdrijving van mensen met lagere inkomens (gentrificatie) te voorkomen.
- Woningcorporaties zorgen in de eigen voorraad voor genoeg woningen met een huur onder de huurtoeslaggrens, zodat wie recht heeft op huurtoeslag ook snel een woning toegewezen krijgt. Huisuitzettingen op grond van betalingsachterstand verbieden we.
- Amsterdam gaat meer huurders helpen bij problemen met hun huurwoning of de verhuurder. Hiervoor zorgt de gemeente voor versterking van de wijkteams en projectteams van stichting !WOON. Amsterdam houdt informatiecampagnes voor betere bekendheid van deze ondersteuning. Hierbij is extra aandacht voor kwetsbare groepen zoals anderstaligen of arbeidsmigranten.
- De gemeente stimuleert en faciliteert levensloopbestendige en aangepaste woningen, alternatieve woonvormen zoals meergeneratielowoningen en zorgwoningen. Woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars ontwikkelen woningen waar (groeps)wonen en zorg gecombineerd worden.
- Amsterdam is ruimhartig bij woonsituaties in de sociale huursector waarbij sprake is van inwonende mantelzorg. De mantelzorgverlener kan na het overlijden van de zorgbehoefende niet zomaar uit de woning worden gezet.
- De gemeente stuurt op gemengde wijken, waar inwoners uit verschillende leeftijdsgroepen, inkomensgroepen, en groepen met verschillende achtergronden en leefstijlen, elkaar tegenkomen.
- Renovatie en herontwikkeling hebben de voorkeur boven sloop en nieuwbouw. Beeldbepalende gebouwen, bomen, lanen en wijken worden niet gesloopt.
- Amsterdam blijft zich inzetten tegen speculatie met woonruimte en leegstand via de zelf-bewoningsplicht en leegstandsverordening. De gemeente past per direct opkoopbescherming toe waar dat al kan, om zo beleggers uit de wijken te weren en daarmee te voorkomen dat goedkope woningen worden opgekocht en duur worden verhuurd.
- De gemeente gaat zo ruim mogelijk gebruikmaken van onteigeningswetgeving, waaronder het voorkeursrecht. Zo heeft het meer zeggenschap over wat er binnen de gemeentegrenzen gebeurt met betrekking tot bebouwing of ander grondgebruik.
- Amsterdam dringt aan op het weer legaliseren van het kraken van langdurig leegstaande panden. Ontruiming wordt niet meer toegepast en woningeigenaren krijgen informatie over mogelijke oplossingen zoals een verhuurovereenkomst tussen krakers en eigenaren. Het doen van aangifte wordt ontmoedigd.
- Antikraakbedrijven hebben een winstmodel gemaakt van de woningcrisis. Het is een manier om panden die op een bepaalde termijn een andere bestemming krijgen te bewonen voor een laag bedrag, zonder huurrechten. Deze vorm van verhuur moet enkel de tijdelijke bewoning ten goede komen en niet gebruikt worden als een geitenpaadje om verhuurbedrijven te verrijken.
- Verkamering en/of het splitsen van woningen kan soms een uitkomst bieden voor het tekort aan passende woningen. Op wijkniveau dient bekeken te worden of dit past in de omgeving, en het mag niet ten koste gaan van openbare ruimte. Splitsing moet voldoen aan duidelijke regels om misstanden te voorkomen.
- Flexwoningen kunnen verlichting bieden in de huidige wooncrisis. De gemeente faciliteert initiatieven voor circulaire flexconcepten. Deze zijn bedoeld voor groepen inwoners die moeilijk een woning kunnen vinden, zoals jongeren en statushouders.
- De regels voor vakantieverhuur van woonruimten worden waar mogelijk aangescherpt en bij overlast wordt het verbod op wijkniveau uitgebreid.

- De gemeente voldoet aan de taakstelling huisvesting statushouders en behoudt de lokale voorrangsregeling voor statushouders.
- De gemeente breidt het aantal standplaatsen voor woonwagens uit en werkt actief mee aan het vinden van locaties waar woonwagenbewoners, Roma en Sinti naar hun traditie kunnen leven.

5.2 Durf te kiezen in de schaarse ruimte

We gaan waar nodig woningen bijbouwen, maar alleen waar dat past in de omgeving en waar dat niet ten koste gaat van groen of leefbaarheid. Waar ruimte is voor verdichting wordt er geïnvesteerd in extra groen om de gemeente leefbaar te houden voor mens en dier.

- Er wordt niet gebouwd in het groen.
- We ontwikkelen een woonladder met een duidelijke limiet aan het aantal toe te voegen woningen in Amsterdam. De eerste trede van de woonladder houdt in dat we bestaande bebouwing slimmer benutten, bijvoorbeeld door het transformeren van kantoorpanden, het aanpakken van leegstand en het stimuleren van doorstroming. Op de tweede trede wordt bestaande bebouwing verdicht, maar alleen waar dat kan zonder de leefbaarheid aan te tasten voor mens en dier. Pas daarna wordt op de derde trede gekeken naar bijbouwen aan de rand van de stad. De vierde trede bestaat uit grenzen aan de groei: verdere woningbouw is niet meer mogelijk of onwenselijk. Oplossingen moeten buiten Amsterdam worden gezocht.
- Groen, natuur en in vrijheid levende dieren krijgen een vaste, beschermd plek in de ruimtelijke plannen. Ook krijgen zij een stem via bijvoorbeeld een Zoöpbeleid. De gemeente experimenteert hiermee.
- In de huidige woningnood is hoogbouw een van de oplossingen om woningen te bouwen, maar ook om vergroening toe te passen. De gemeente stelt regels op rondom hoogbouw. Dit is geconcentreerd bij voorzieningen zoals supermarkten en grotere overvoorzieningen, zoals station Sloterdijk.

De leefbaarheid mag niet in het gedrang komen, hoogbouw moet passen in de omgeving en voorzien zijn van minimaal één groene gevel. Ook andere vormen van beplanting zijn mogelijk.

- Bij het toevoegen van woningen worden altijd voldoende maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, groenvoorzieningen, zorgcentra, openbaar vervoer, parken, speeltuinen en winkels toegevoegd. Amsterdam zet maximaal in op meervoudig ruimtegebruik.
- Amsterdam neemt recreatiegroen op als maatschappelijke voorziening bij herstructurering van wijken en bij nieuwbouw, zonder dat dit ten koste gaat van bestaande natuurwaarden. Elke inwoner woont op loopafstand van bijvoorbeeld een park of speelbos.
- Als de gemeente woningen bijbouwt, gebeurt dat niet op kwetsbare plekken zoals op dijken, in uiterwaarden en in diepe polders. Dit dragen we ook uit in regionaal verband (MRA), bijvoorbeeld als het gaat over de polders van de Haarlemmermeer.

5.3 Klimaatpositief, circulair en natuurinclusief bouwen

We moeten dringend de bestaande woningen verduurzamen en de leefomgeving radicaal vergroenen. Dit is nodig om de klimaatdoelen te halen én om de gevolgen van de klimaatverandering, zoals hittegolven en hoosbuien, goed op te vangen. De afgelopen jaren is hier te weinig aan gedaan: de buitenruimte versteent, bomen worden gekapt en er is nog veel onbenutte ruimte op daken voor groen. Wie nu niet volledig inzet op duurzame en circulaire woningen, loopt achter de feiten aan. De klimaatcrisis wacht niet. Het is nodig én goedkoper om nu alle mogelijke technieken voor duurzaam bouwen toe te passen.

- We bouwen circulair biobased: er wordt gebruikgemaakt van gerecyclede, plantaardige hernieuwbare grondstoffen en lokale materialen die niet afkomstig zijn uit de vee-industrie. Gebouwen worden voorzien van een materialenpaspoort, zodat deze materialen bij sloop of verbouwing opnieuw kunnen worden gebruikt. Duurzame houtbouw wordt gestimuleerd. De gemeente ondersteunt hierin ook de duurzame doe-het-zelvers.
- Natuurinclusieve en ecologische bouw wordt de standaard. We hanteren standaard het ambitieniveau "Goud" van het Covenant Toekomstbestendig Bouwen. Dat betekent dat een gebouw aangepast wordt aan de flora en fauna uit de omgeving, langer meegaat, en voor meerdere functies geschikt is.
- Er wordt zo veel mogelijk demonteerbaar, repareerbaar en modular gebouwd. Hierdoor is de woningvoorraad aanpasbaar aan veranderende behoeften in de toekomst.
- De gemeente blijft gebruikmaken van het puntensysteem voor diervriendelijk, natuurpositief en klimaatadaptief bouwen en inrichten, waardoor bij elke aanbesteding voor bouwwerkzaamheden concrete en meetbare eisen gesteld kunnen worden aan diervriendelijke en natuurinclusieve maatregelen zoals nestkastjes voor vogels en vleermuizen.

- Amsterdam neemt concrete maatregelen om het bodemleven te beschermen. Met ontwikkelaars worden hierover afspraken gemaakt. Op braakliggende terreinen wordt het verplicht om de grond begroeid te houden.
- Bij nieuwbouw worden tuinen met minimale bestrating opgeleverd zodat ze eenvoudig te vergroenen zijn en mogen maximaal 50% versteend worden door de bewoners. Bewoners ontvangen advies voor een biodiverse en klimaatadaptieve inrichting van hun tuin. Tuinen van sociale huurwoningen hoeven niet meer kaal opgeleverd te worden.
- We gaan sneller en beter isoleren met gezonde, plantaardige en veilige isolatiematerialen, zoals hennep, stro, lisdodde en vlas. We passen PIR, PUR en andere niet-regeneratieve isolatiematerialen alleen nog toe waar dit vanuit technisch oogpunt noodzakelijk is. Ook pakken we bestaande schimmelwoningen met voorrang zodanig aan dat deze op een natuurlijke manier definitief van hun ongezonde leefklimaat worden ontdaan.
- Woningen worden energiepositief gebouwd zodat ze meer energie opwekken dan ze gebruiken. Dit zorgt voor milieuwinst, lagere energierekeningen en energie voor andere gebouwen die zelf niet energieneutraal kunnen worden.
- Bij verbouwen en verduurzaming van woningen, bijvoorbeeld door middel van spouwmuurisolatie, ziet de gemeente erop toe dat er gecontroleerd wordt op aanwezigheid van beschermd diersoorten zoals vleermuizen.
- De gemeente maakt harde prestatieafspraken met woningcorporaties: om uiterlijk in 2030 minimaal energieneutraal te zijn en voor het bouwen van voldoende betaalbare en goede woningen.
- Amsterdam heeft hierin een voorbeeldrol met het eigen gemeenschappelijke vastgoed.

5.4 Inclusief en toegankelijk wonen

Nederland kent een alsmaar groeiende groep kwetsbare inwoners. Ook in Amsterdam komen er door bijvoorbeeld de vergrijzing, maar ook de bezuinigingen in de GGZ steeds meer zorgbehoevenden bij. Deze Amsterdammers hebben een andere woonbehoefte. Woningen die rolstoeltoegankelijk, levensloopbestendig of prikkelarm gebouwd worden. Nu komen jongeren met een fysieke beperking moeilijk in aanmerking voor een toegankelijke woning omdat deze veel voor vijftigplussers gebouwd worden. Ook het aantal neurodivergente inwoners stijgt. Zo divers als de mensen zijn, zo divers zijn ook hun woonbehoeftes. Door een inclusief aanbod aan woningen te hebben, voorkomen we dat inwoners vastlopen door hun woning, met alle gevolgen van dien.

- Een passende woning voor iedereen!

De gemeente heeft speciale aandacht voor huisvesting voor kwetsbare groepen. De gemeente zet een fonds op om woningen te verbouwen met het oog op toegankelijkheid. Ook heeft Amsterdam een voortrekkersrol om zo veel mogelijk woningen toegankelijk te maken voor mensen met een beperking van welke aard dan ook. Nieuwe gebouwen worden standaard voor iedereen toegankelijk. Zij baseert dit op het VN-verdrag Handicap.

- Bij nieuwbouwprojecten worden altijd woningen toegevoegd die rolstoeltoegankelijk zijn.

De buitenruimte dient overal rolstoeltoegankelijk te zijn. Woningbouwprojecten waarin mensen met een beperking of neurodivergentie samenwonen met inwoners zonder beperking worden gestimuleerd. Amsterdam realiseert prikkelarme woonomgevingen. Ook krijgen deze bewoners ondersteuning bij bijvoorbeeld het plaatsen van geluidswerende isolatie.

- Toegankelijke woningen worden beschikbaar gesteld voor iedereen met een beperking, ongeacht hun leeftijd.

5.5 Dak- en thuislozen

In een rijk land als Nederland is het onacceptabel dat er onvrijwillig dak- en thuisloze inwoners zijn, en al helemaal dat hun aantal blijft groeien. Daarom realiseert de gemeente per direct voldoende gratis opvangplekken voor dak- en thuisloze Amsterdammers, ongeacht uit welke gemeente zij komen en of zij wel of niet zelfredzaam zijn. Hierbij is extra aandacht voor arbeidsmigranten, ongedocumenteerde mensen en gezinnen met kinderen. Privacy, een veilige omgeving en het kunnen meenemen van eventuele huisdieren zijn hierbij prioriteit.

- Slapen is een basisbehoefte. Daarom zorgt Amsterdam ervoor dat niemand gedwongen buiten slaapt. Het beboeten van buiten slapen is en blijft niet toegestaan.
- Naast de nachtopvang is er een slechtweeropvang, die open is voor iedereen die het nodig heeft. Bovendien spant de gemeente zich in, samen met organisaties voor maatschappelijk werk, om voldoende veilige opvangplekken te realiseren voor vrouwen, LHBTQIA+-personen en minderjarigen.
- De Zelfredzaamheids-Matrix wordt niet meer gebruikt om te bepalen of iemand voor opvang in aanmerking komt.
- Huisdieren zijn welkom in de dak- en thuislozenopvang. Als hier geen mogelijkheid toe is, voorziet de gemeente in de opvang van huisdieren van dak- en thuislozen.
- Een woning is de basis om verder te kunnen ontwikkelen. Er komt ondersteuning voor projecten waarbij dak- en thuisloze mensen die dit willen, worden geholpen aan een woning, zoals Tijdelijk onder Dak. Hierbij is specifiek aandacht voor beschermd wonen.
- De gemeente ondersteunt initiatieven zoals ‘Kamers met aandacht’ of ‘Onder de pannen’, om zo dreigende dak- en thuisloosheid te voorkomen en vooral jongeren perspectief te bieden.

Meer weten?

- <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2020/19/feiten-en-cijfers-over-de-landbouw>
- <https://www.wkr.nl/documenten/2024/12/11/briefadvies-boeren-in-een-veranderend-klimaat>
- <https://decorrespondent.nl/15762/geen-eigen-huis-wel-mooi-en-betaalbaar-wonen-dat-kan-in-deze-stad/d059d512-e83c-09c7-3b9d-2f96aff018ec>
- <https://onzetaal.nl/uploads/nieuwsbrieven/gentrificatie.html>
- <https://zoop.earth/nl/>
- <https://nos.nl/artikel/2488609-amsterdamse-kamerverhuurders-negeren-verbod-op-groepscontracten>
- <https://www.nmu.nl/ga-voor-goud/>
- <https://telkesveld.nl/>
- <https://www.ecodorpboekel.nl/>
- <https://housingfirstnederland.nl/over/wat-we-doen/>
- <https://www.mensenrechten.nl/themas/rechten-van-mensen-met-een-beperking>
- <https://kamersmetaandacht.nl/>
- <https://www.onderdepannen.nl/>

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

In een rechtvaardige en bloeiende samenleving is iedereen gelijkwaardig. In Nederland is van echte gelijkwaardigheid helaas nog geen sprake, ook niet in Amsterdam. Waar je wieg staat, van wie je houdt, hoe je eruitziet, wat je gender is, waarin je (niet) gelooft en of je een beperking hebt, is vaak nog bepalend voor je kansen en toekomst. Gemiddeld worden mensen met een kleinere portemonnee en inwoners van kwetsbare wijken minder oud en hebben ze een slechtere gezondheid. Mensen die om wat voor reden dan ook niet tot de norm behoren worden bewust en onbewust gediscrimineerd, achtergesteld en onderdrukt.

Er is geen plek in Amsterdam voor racisme, discriminatie en uitsluiting. Inwoners kunnen op ruimhartigheid en solidariteit van Amsterdam rekenen, ongeacht de oorzaak waarom zij een steuntje in de rug nodig hebben.

Met andere woorden: iedereen doet ertoe!

6.1 Iedereen is gelijkwaardig

Institutioneel of alledaags racisme en andere vormen van discriminatie en uitsluiting komen helaas nog steeds veel voor: zichtbaar of onzichtbaar. Ze zijn verweven in alle structuren van onze samenleving. Zondebokpolitiek neemt toe, met gevolgen als stigmatisering en uitsluiting van groepen inwoners én geweld tegen gemarginaliseerde groepen. Gelijkwaardigheid ontstaat niet vanzelf, zoals ongelijkheid niet vanzelf verdwijnt. In een situatie van onrecht mag de overheid niet afzijdig blijven en moet ze daadkrachtig handelen. Erkenning van en reflectie op het verleden is een belangrijk onderdeel van de bestrijding van hedendaagse discriminatie en hedendaags racisme.

- Amsterdam bestrijdt álle vormen van racisme en discriminatie, zoals antisemitisme, moslim-, homo- en transgenderhaat. Amsterdam blijft investeren in het gemeentelijk beleid voor inclusie en antidiscriminatie.

- De gemeente investeert in het voorkomen van (institutionele) discriminatie op scholen, bij sportverenigingen, in zorginstellingen, in kunst en cultuur, op de werkvloer, in religieuze kringen en binnen de eigen organisatie.
- Bekend maakt bemand. Amsterdam maakt werk van meer verbondenheid tussen inwoners en gemeenschappen, zodat tussen de groepen inwoners meer verbinding ontstaat.
- Het maatschappelijke middenveld bezit waardevolle kennis en expertise over antiracisme en dekolonisatie. Amsterdam omarmt initiatieven zoals Zwart Manifest, het Joods Manifest en het Manifest tegen Islamofobie.
- Discriminatie op de arbeidsmarkt en woon-discriminatie zijn hardnekkig. Amsterdam blijft deze vormen van uitsluiting aanpakken, inclusief het inzetten van mystery guests.
- Amsterdam blijft zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie.
- Amsterdam volgt het advies van het College voor de Rechten van de Mens.

Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) mogen religieuze uitingen (zoals een hoofddoek of keppeltje) dragen. Hierdoor krijgen meer mensen de kans om de functie van boa te vervullen. Daarnaast zorgt dit ervoor dat meer inwoners zich kunnen herkennen in de lokale overheid en zorgt het ook voor meer diversiteit in het personeel.

- Amsterdam zorgt ervoor dat aangifte doen van discriminatie laagdrempeliger wordt, om zo de aangiftebereidheid van slachtoffers te vergroten. Dit doen we onder andere door sensitiviteitstraining over bijvoorbeeld racisme en LHBTQIA+-onderwerpen bij de politie.
- De politie stuurt meldingen van antisemitisme op dit moment zeven keer vaker door aan het Openbaar Ministerie dan meldingen na discriminatie vanwege herkomst, beperking, leeftijd, religie of gender. Amsterdam gaat ervoor zorgen dat alle meldingen van discriminatie met dezelfde urgentie worden behandeld en dat er actief beleid wordt gevoerd om patronen van discriminatie te voorkomen.
- Amsterdam werkt niet samen met organisaties die de IHRA-definitie hanteren voor het bestrijden van antisemitisme. De IHRA-definitie zet kritiek op de staat en regering van Israël weg als 'antisemitisme'. Zo wordt het begrip antisemitisme gebagatelliseerd.
- Etnisch profileren is discriminatie, vormt een inbreuk op mensenrechten en is verboden. Afkomst, geloof, huidskleur en nationaliteit mogen geen factor zijn bij selectiebeslissingen en risicoprofielen van Amsterdam.
- Preventief fouilleren werkt etnisch profileren en stigmatisering in de hand en Amsterdam staat dit niet toe.
- De gemeente doet geen zaken met en verleent geen subsidies aan organisaties en bedrijven die aantoonbaar discrimineren en uitsluiten.
- Amsterdam blijft verantwoordelijkheid nemen voor haar koloniale verleden. Ook na de uitgesproken excuses blijft de gemeente zich actief in om dit verleden te onderzoeken, te onderwijzen en ruimte te geven aan verhalen die gehoord moeten worden.
- Betwist erfgoed wordt in kaart gebracht. Amsterdam zoekt op democratische wijze een

zelfkritische omgang met dit erfgoed.

- Amsterdam ondersteunt en faciliteert belangrijke herdenkings- en feestdagen van verschillende inwoners, zoals het Suikerfeest, Jom Kippoer en Keti Koti.
- De gemeente werkt op geen enkele wijze mee en verleent geen subsidie aan vieringen waarbij zwarte pieten, of pieten afgebeeld met racistische kenmerken (aangezette lippen, oorbellen, kroeshaar pruiken) aanwezig zijn. Dit blijft zo.
- Er wordt op meerdere plekken in de gemeente zichtbaarheid gegeven aan LHBTQIA+'ers. Rondom bepaalde dagen, zoals de internationale dag tegen transfobie en de Coming Out Day, worden bewustwordingscampagnes georganiseerd. De gemeente hijst minstens één keer per jaar de progress pride-vlag.
- Amsterdam stelt doorlopende subsidies beschikbaar voor lokale organisaties, initiatieven en verenigingen die opkomen voor de belangen van gemarginaliseerde groepen, waaronder LHBTQIA+'ers.
- De kosten die een transpersoon maakt voor het aanpassen van gender in officiële documenten, zoals een paspoort en ID-kaart, en de deskundigenverklaring blijven door de gemeente vergoed worden .
- Conversietherapie, ook bekend als 'homogenezing', wordt op elke mogelijke manier tegengegaan.
- Amsterdam zorgt voor genderneutrale toiletten op het gemeentehuis en stimuleert instellingen zoals de bibliotheek en buurthuizen om hetzelfde te doen.
- Amsterdam kiest in de beleidsstukken en de communicatie naar burgers een genderneutrale aanspreekvorm.
- Amsterdam wijst scholen op de mogelijkheid ervaringsdeskundigen in te schakelen voor voorlichting over verschillende vormen van racisme, discriminatie en alle andere vormen van uitsluiting en onderdrukking.
- Amsterdam werkt actief om de stigmatisering van sekswerkers tegen te gaan. Het beleid wordt mét in plaats van over sekswerkers gemaakt en hun stem wordt leidend.

- De gemeente zorgt dat straatnamen in Amsterdam recht doen aan de geschiedenis van alle inwoners. Bij nieuwe straatnamen die naar personen verwijzen wordt diversiteit het uitgangspunt. De gemeente faciliteert het maatschappelijk debat over hoe om te gaan met betwiste uitingen in ons straatbeeld.

6.2 Vluchtelingen zijn welkom

De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen over het gebrek aan bestaanszekerheid en toekomstperspectief in grote delen van de wereld. De klimaat- en natuurcrisis zullen dit in de toekomst alleen maar verergeren. Hierdoor zullen meer mensen hun geboorteland verlaten. De gemeente heeft een humaan opvangbeleid voor mensen die een veilig onderkomen zoeken en behandelt hen gelijkwaardig. Hierbij gaat men uit van inclusie, samenleven, wonen en volwaardig meedoen, in plaats van het achterhaalde begrip ‘integratie’.

- Amsterdam wordt een plek waar alle mensen, ongeacht verblijfsstatus of papieren, recht hebben op een menswaardige behandeling, veilige huisvesting, bescherming tegen voorbarige of onrechtmatige uitzettingen en tegen een immigratiebeleid dat mensenrechten schendt.
- Amsterdam neemt een eerlijk aandeel in het zorgen voor opvangplekken voor vluchtelingen. Amsterdam blijft voldoen aan de norm die de Spreidingswet stelt.
- Amsterdam voorkomt dat vluchtelingen en inwoners tegenover elkaar komen te staan door voldoende betaalbare woningen voor iedereen te realiseren.
- Amsterdam biedt kleinschalige opvang aan vluchtelingen verspreid over de gemeente door afspraken te maken met het COA. De gemeente licht de bewoners op tijd goed in over de komst van een azc en organiseert een informatieavond. Vluchtelingen worden opgevangen op een wijze die hen in staat stelt zich te ontrollen en mee te doen in de samenleving door middel van taalcursussen, sport, onderwijs, werk en goede zorg.
- Amsterdam helpt vluchtelingen bij het vinden van huisvesting, een passende baan en/of opleiding.

Hierbij werkt de gemeente nauw samen met de arbeidscoaches van VluchtelingenWerk.

- De gemeente werkt niet mee aan het uitzetten van kinderen.
- De gemeente zet zich in voor een pilot voor asielzoekers zodat ze vanaf de eerste dag na hun aankomst kunnen werken. Tegelijkertijd waakt de gemeente ervoor dat dit niet gepaard gaat met uitbuiting.
- De gemeente heeft oog voor LHBTQIA+-vluchtelingen in azc's en zorgt ervoor dat zij, indien nodig, extra ondersteuning of andere huisvesting kunnen krijgen.
- De bed-bad-broodregeling wordt voortgezet, inclusief juridische ondersteuning. Veel mensen in deze voorziening zijn ontrecht uitgeprocedeerd. Juridische ondersteuning is noodzakelijk om de rechten van deze groep mensen te beschermen.
- Mensen zonder geldige documenten leven op dit moment in onzekerheid en angst en hebben vrijwel geen rechten of bewegingsvrijheid. De gemeente zorgt binnen de afdeling gemeentezaken voor informatie en kennis over staatloosheid en over deze mensen.
- Toegang tot zorg is een basisrecht, ook voor mensen zonder geldige documenten. Amsterdam zorgt ervoor dat zorgverleners zoals huisartsen en ziekenhuizen op de hoogte zijn van de CAK-regeling, maar ook dat deze groep mensen op de hoogte is van hun recht op zorg.
- Vluchtelingen krijgen een stadspas, waarmee ze toegang hebben tot voorzieningen en zo volwaardig mee kunnen doen.
- De gemeente spant zich samen met de veiligheidsregio in om meer opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne te realiseren. Ook maakt de gemeente een plan voor het bieden van toekomstperspectief van deze ontheemden.

6.3 Volwaardig meedoen voor iedereen

In een inclusieve samenleving moeten alle inwoners kunnen meedoen, ongeacht hun achtergrond, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie, financiële situatie of leeftijd. De kern van het sociale beleid hoort te zijn: ‘Beslis niet over ons, maar met ons.’

- Het marginaliseren en stigmatiseren van mensen met een beperking op grond van hun lichamelijke en/of verstandelijke gesteldheid, ook wel validisme genoemd, wordt net als andere vormen van discriminatie serieus genomen en bestreden.
- Amsterdam bevordert de gelijke rechten van mensen met een beperking en zorgt ervoor dat het in 2016 aangenomen VN-verdrag Handicap strikt wordt nageleefd. Ervaringsdeskundigen worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van (nieuw) beleid.
- De gemeente toetst haar Handboek Openbare Ruimte op toegankelijkheid en past het waar nodig aan. Bij aanpassingen aan straten en pleinen wordt de toegankelijkheid geborgd.
- Elk nieuw gebouw in de openbare ruimte moet volgens de criteria van het VN-verdrag Handicap toegankelijk zijn.
- Toegang tot bestaande overheidsgebouwen en publieke voorzieningen zoals onderwijs, openbare instellingen, buurt- en dorpshuizen, sport-accommodaties, toiletten en openbaar vervoer wordt vanzelfsprekend voor iedereen. Zaken als ondertiteling van de raaduitzending, gebaren-tolken bij belangrijke gemeentelijke evenementen en rolstoelvriendelijke stoepen worden de norm.
- Openbare en publieke ruimtes worden optimaal toegankelijk voor mensen met een lichamelijke, visuele of auditieve beperking, net als voor neurodivergente mensen (met ADHD, autisme) die snel overprikkeld raken, én voor analfabeten en laaggeletterden.

- Amsterdam blijft aangesloten bij Hidden Disabilities Sunflower. Gemeentelijke medewerkers krijgen training in het herkennen van, en respectvol omgaan met mensen met een onzichtbare beperking om de gemeentelijke dienstverlening inclusiever en toegankelijker te maken.
- Totdat er diervriendelijke alternatieven beschikbaar zijn voor specialistische honden, ondersteunt Amsterdam inwoners die een hulphond nodig hebben om te participeren via de Wmo. Ook de psychosociale hulphonden worden vergoed.
- Iedereen moet zelfstandig kunnen reizen. Bij het regelen van individuele reisvoorzieningen (zoals een scootmobiel, loopfiets, enzovoort), of algemene reisvoorzieningen (zoals de regiotaxi) houdt Amsterdam het VN-verdrag Handicap aan.
- De gemeente communiceert in begrijpelijke taal, op B1-niveau en wanneer nodig A2-niveau, dat voor nog meer mensen begrijpelijk is. Wanneer noodzakelijk communiceert de gemeente ook in niet-Nederlandse talen.
- Amsterdam maakt werk van digitale toegankelijkheid. De website van de gemeente en aan de gemeente verbonden websites worden overzichtelijker, toegankelijker en gebruiksvriendelijker.
- Op verschillende plekken, zoals bibliotheken en ziekenhuizen, worden leenrollers en/of leenrolstoelen aangeboden.
- De kosten voor de aanvraag en keuring voor de gehandicaptenparkeerkaart worden betaalbaar voor iedereen.
- Alle inwoners moeten op een goed toegankelijke plek in de buurt zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen bij verkiezingen.
- Amsterdam investeert in signaleringsnetwerken per buurt of dorp om eenzaamheid, verwaarlozing, mishandeling en uitbuiting op te sporen.
- De gemeente is ruimhartig in het toekennen van hulpmiddelen, ook als het om een tijdelijke situatie gaat. Het gebruik en de toewijzing van parkeerplaatsen voor mensen met een beperking zijn gratis.

Meer weten?

- <https://rightsforum.org/de-ihra-definitie-van-antisemitisme-is-geen-definitie-maar-een-politiek-wapen/>
- <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2022/04/06/hoofddoekverbod-voor-boas-is-stigmatiserend-en-niet-effectief>
- <https://zwartmanifest.nl/>
- <https://joodsmanifest.nl/>
- <https://collectietegenislamofobie.nl/wp-content/uploads/2024/12/Manifest-tegen-Islamofobie-def.pdf>
- <https://controlealtdelete.nl/dossier-etnisch-profileren>
- <https://vng.nl/nieuws/vn-nederland-moet-meer-werk-maken-van-vn-verdrag-handicap>
- <https://www.socialevraagstukken.nl/tegen-de-integratie/>
- <https://www.groene.nl/podcasts/de-groene-amsterdammer-podcast/afleveringen/weg-met-de-integratie>
- <https://www.trouw.nl/opinie/opinie-de-houdbaarheid-van-het-begrip-integratie-is-verstreken~b9dc3e3d/>
- <https://controlealtdelete.nl/articles/meer-kans-op-vervolging-na-melding-over-antisemitisme#gsc.tab=0>
- <https://www.globalrefuge.org/news/sanctuary-cities-explained/>
- <https://hdsunflower.com/>

7

SCHOON ONDERWEG

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder worden als we ons anders gaan verplaatsen. Amsterdam werkt dan ook toe naar een rechtvaardige straat: de ruimte is eerlijk verdeeld en ontmoeting, veiligheid en leefkwaliteit voor mens en dier staan voorop – niet de auto. Stilstaande en rijdende auto's nemen veel plek in en zorgen voor uitstoot. Daarom is de auto niet langer de baas en stellen we voetgangers, fietsers en openbaar vervoer centraal. Waar nu nog auto's rijden, kunnen mensen fietsen en wandelen. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen spelen.

Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene omgeving en gezonde lucht: basisvoorwaarden voor het welzijn van iedereen.

7.1 Ruim baan voor voetgangers en fietsers

Vervuilend verkeer wordt ontmoedigt, schoon verkeer wordt gestimuleerd. Door ruim baan te geven aan voetgangers en fietsers kunnen we de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer sterk terugdringen. Hiermee dragen we fors bij aan de klimaatdoelen, krijgen we een gezonder en aantrekkelijker Amsterdam, winnen we ruimte terug voor groen in onze straten en wordt het voor kinderen en dieren buiten veiliger.

- De gemeente investeert fors in een uitgebreid netwerk van veilige en groene wandel- en fietspaden. Vrijliggende fietspaden bij drukke wegen hebben de voorkeur, maar niet ten koste van bomen en ander groen. Fietsers en voetgangers hebben altijd voorrang op gemotoriseerd verkeer bij rotondes binnen de bebouwde kom.
- We bouwen zo snel mogelijk een oostbrug en een westbrug over het IJ met daarop ruimte voor openbaar vervoer.
- Er komt geen kabelbaan over het IJ. Amsterdammers verdienen serieuze verbondenheid, geen nieuwe toeristische trekpleister.

- Er komen veel meer leefstraten en fietsstraten waar voetgangers en fietsers voorrang hebben op gemotoriseerd verkeer. Gemotoriseerde voertuigen zijn te gast en rijden stapvoets. Zo wordt spelen op straat en samenkommen met buren veiliger en aangenamer.
- In een Leefstraat richten inwoners hun straat op een creatieve en leefbare manier in zodat er meer ruimte is voor spelen en ontmoeten. De gemeente helpt inwoners om Leefstraten in te richten.
- Amsterdam kiest voor een autoluwe binnenstad. Bezoekers van de binnenstad worden aangemoedigd om met de fiets of het openbaar vervoer te komen. Als ze met de auto komen, worden ze aangemoedigd gebruik te maken van transferia aan de rand van de stad.
- De gemeente moedigt bedrijven en organisaties aan om gebruik te maken van fietskoeriers en doet dat zelf ook.
- Er komen meer doorfietsroutes om zo het fietsen te stimuleren als aantrekkelijk alternatief voor de auto. Nieuwe snelfietspaden gaan niet ten koste van groen en veiligheid van mens en dier.
- Alternatieve schone vormen van vervoer zoals speed pedelecs/e-bikes vormen een duurzaam alternatief voor middellang woon-werkverkeer.

E-bikes zijn welkom op de fietspaden, met als maximumsnelheid 25 km/u binnen de bebouwde kom.

- In principe geldt er voor gemotoriseerd verkeer binnen de bebouwde kom een maximumsnelheid van 30 km/u.
De inrichting van de weg wordt waar mogelijk aangepast, wat weer ruimte biedt aan vergroening.
- Straten zonder trottoirs worden omgevormd tot (woon)erven, met een maximumsnelheid van 15 km/u, net als in de buurt van scholen en kinderopvang.
- Verkeerslichten worden zo afgesteld dat voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer vaker groen licht krijgen dan auto's. Verkeerslichten worden voorzien van een timer en een regensensor.
- Verkeersveiligheid is een groot goed. Amsterdam houdt goed bij welke plekken in de gemeente onveilig zijn voor mens en dier en grijpt op deze plekken in om slachtoffers te voorkomen.
- De gemeente stimuleert verkeersexamens bij basisschoolleerlingen en het volgen van fietslessen door inwoners die het fietsen niet zo machtig zijn.
- Amsterdam zorgt voor voldoende gratis fietsenstallingen op drukbezochte plekken zoals kernwinkelgebieden en trein- en (toekomstige) metrostations en bushaltes. Grote stallingen hebben 24 uursbewaking, bijvoorbeeld via participatiebanen en basisbanen, en voldoende stallingsmogelijkheden voor buitenmodellen zoals aangepaste fietsen (voor mensen met een beperking), handbikes en bakfietsen.
- De straat wordt optimaal toegankelijk voor mensen met een lichamelijke of visuele beperking, met betere geleidelijnen, verlaagde stoepen, herkenbare looproutes en veilige, rolstoeltoegankelijke paden. De gemeente handhaaft actief op vrij toegankelijke stoepen en geleidelijnen.
Bij wegwerkzaamheden zorgt de gemeente voor een veilige alternatieve route.
- Liften en roltrappen in de openbare ruimte en op stations worden bij storingen met spoed gerepareerd.

7.2 Goed en duurzaam openbaar vervoer

Nog steeds wordt er veel meer geïnvesteerd in asfalt voor de auto dan in openbaar vervoer. Als we voorrang geven aan het openbaar vervoer wordt Nederland een stuk schoner, veiliger, duurzamer én bestrijden we vervoersarmoede. Laten we in Amsterdam beginnen!

- Amsterdam geeft bij de indeling van de weg prioriteit aan het openbaar vervoer. Zonder daarvoor groenstructuren en bomen te verwijderen komen er, waar dat nodig is, bus- of trambanen. Dit maakt letterlijk de weg vrij voor hoogwaardig, snel openbaar vervoer.
- De gemeente vergroot de parkeer-en-reis-mogelijkheden die aansluiten op het ov. Ook bij grotere ov-haltes komt er voldoende fietsparkeergelegenheid. Voor reizigers die verdergaan met het openbaar vervoer of de fiets komen er goede P+R-faciliteiten.
- In bestaande parkeerfaciliteiten aan de rand van het woongebied komt/komen een transferium/transferia, met hoogfrequente ov-verbindingen. Elk transferium is schoon, veilig en biedt onder meer laadfuncties voor elektrische auto's, deelfietsen en fietsreparatiemogelijkheden.
- Het openbaar vervoer is veilig, betrouwbaar, frequent, betaalbaar en toegankelijk, ook voor mensen met een beperking. Haltes/perrons en de bus/tram/metro zijn aangepast aan wie slecht ter been is.
- Metro 53 tussen Centraal Station en Amsterdam-Zuidoost blijft behouden.
- Reizigers voelen zich veilig in het openbaar vervoer en op stations, ook 's avonds. Stations zijn goed verlicht, overzichtelijk en voorzien van sociale controle, bijvoorbeeld door winkel- of horeca-personeel, en van speciale wachtplaatsen.
- Het openbaar vervoer is ten minste gratis voor mensen met een laag inkomen.
- In alle woonwijken en dorpskernen is regelmatig openbaar vervoer beschikbaar, ook in de avond en in het weekend.
- Bij een nieuwe ov-aanbesteding wordt gekozen voor uitstootvrij vervoer.

- De gemeente spant zich samen met Vervoerregio Amsterdam in om het nachtnetwerk van de bus uit te breiden. Ook de metro gaat 's nachts rijden.
- We maken de metroring aan de westkant (tussen Isolaterweg en CS) sluitend.
- Als Schiphol halveert en er niet wordt gebouwd in de diepe polders van de Haarlemmermeer, dan is het nog maar de vraag of het nodig is om miljarden euro's te besteden aan het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Schiphol. Daarom doen we opnieuw onderzoek naar de opgave voor meer en betere internationale treinverbindingen onder deze twee voorwaarden.
- Het taxiverkeer wordt schoon. Taxistandplaatsen krijgen laadpalen en in de lokale taxiverordening wordt 100% emissievrij een vereiste. Zolang er nog taxi's op fossiele brandstoffen zijn, mogen zij niet stationair draaien.
- In Amsterdam blijft de kwaliteit van het Aanvullend Openbaar Vervoer en leerlingenvervoer gewaarborgd. Bij het verzorgen van deze voorzieningen is er oog voor maatwerk en komen er strenge streefnormen voor stiptheid.

7.3 Minder auto's, meer ruimte

De hoeveelheid blik op wielen in de gemeente kan en moet omlaag. Amsterdam kiest ervoor om de openbare ruimte terug te winnen op de auto. Door vol in te zetten op meer manieren van vervoer dan alleen de auto wordt onze ruimte groener, gezonder en zetten we ook noodzakelijke stappen in het tegengaan van (vervoers)armoede.

- Verkeerswegen voor gemotoriseerd verkeer worden door de gemeente niet uitgebred of verbreed. Als maatregelen voor een betere doorstroming nodig zijn, gaan deze niet gepaard met extra asfalt en beton en worden er geen bomen gekapt.
- Doorgaande wegen in de gemeente worden versmald om zo de snelheid van het verkeer te verlagen en meer groen aan te leggen. Versmalling en andere maatregelen zijn niet ten nadele van fiets- en voetgangersverkeer.
- Er komt betaald parkeren in de hele gemeente en de tweede en opvolgende parkeervergunningen

- worden veel duurder.
- Er komen geen nieuwe autoparkeerplekken bij op straat. Voor nieuwbouw wordt een zo laag mogelijke parkeernorm gehanteerd. Bij hoogbouw is de parkeergelegenheid altijd inpandig. De gemeente heft op gewenste plekken parkeerplaatsen op en vormt ze om tot bredere voetpaden, kinderspeelplekken, bloemrijke bermen, kleine parken of fietsparkeerplekken.
- Inwoners kunnen tegen een lager tarief hun auto stallen in de parkeergarage in de buurt of hun auto goedkoop parkeren in een transferium, waarbij ze gebruik kunnen maken van gratis fietsparken en goedkope ov-verbindingen.
- Er komen meer carpoolplekken en liftershhaltes die veilig en toegankelijk zijn.

7.4 Schoon vervoer, gezonde lucht

Schone lucht staat onder druk door onder meer fijnstof en stikstof van wagens op fossiele brandstof en de industrie. Maar ook ammoniak vanuit de intensieve vee-industrie maakt de lucht vies. Amsterdam kiest voor schoon vervoer om zo schone lucht te bevorderen.

- De gemeente blijft het gebruik van vervuilende schepen, boten, auto's, busjes, vrachtwagens, brom- en snorfietsen tegengaan via uitbreiding en aanscherping van milieuzones en zero-emissi-zones.
- Zware, grote voertuigen zoals SUV's en pick-ups worden ontmoedigd, bijvoorbeeld door middel van hogere tarieven.
- Parkeerterreinen worden voorzien van laad-mogelijkheden via carports met zonnepanelen. Voor parkeerplaatsen op straatniveau kijken we per locatie naar de mogelijkheden van opheffing, vergroening en/of een waterdoorlaatbare ondergrond zoals grasbetontegels.
- Vrachtverkeer wordt geweerd uit het centrum en woonkernen. Aan de rand van de gemeente komen distributie- en overslagpunten, waarna verder vervoer van goederen fossielvrij plaatsvindt. Ook de vuilniswagens met een verbrandingsmotor worden vervangen door elektrische wagens.

- De gemeente hanteert minimale afstanden tussen drukke verkeerswegen en gevoelige bestemmingen, zoals scholen, kinderdagverblijven en verzorgingscentra.
- De gemeente zorgt voor voldoende oplaadpunten met groene stroom voor elektrische voer- en vaartuigen. Deze worden waar mogelijk in het bestaande straatbeeld geïntegreerd, bijvoorbeeld in de grond of in lantaarnpalen.
- De laadpalen in de openbare ruimte leveren groene stroom uit hernieuwbare bronnen. De tarieven zijn transparant.
- De gemeente moedigt bewoners aan om (buurt) initiatieven te starten voor het samen delen van elektrische auto's en (elektrische) (bak)fietsen. Zo nodig zoekt de gemeente naar een commerciële aanbieder.
- Amsterdam richt verspreid in de gemeente mobiliteitshubs in. Op centrale pleinen in de buurten worden elektrische deelauto's en/of deel(bak)fietsen aangeboden (voordelig met stadspas) aan bewoners van de buurt. Hiermee bestrijdt de gemeente vervoersarmoede en biedt ze mensen een alternatief voor de eigen auto.
- Amsterdam draagt er zorg voor dat de binnenstad toegankelijk blijft voor de Aanvullend Openbaar Vervoer, Wmo-vervoer en individueel vervoer voor mensen met een beperking.
- Voor medewerkers, raad en college wordt vervoer per fiets of ov door de eigen gemeente de standaard. Dienstreizen tot in elk geval twaalf uur worden afgelegd per trein of elektrische auto. Als het college al dienstauto's heeft, zijn ze fossielvrij.
- De gemeente hanteert een uitsterfbeleid voor de fossiele brandstof van tankstations. Tankstations worden omgebouwd zodat hier alleen nog fossielvrije energie aangeboden wordt.
- Amsterdam trekt samen met de provincie op om internationale treinverbindingen, in eigen stations of in de regio, te verbeteren en lobbyt actief bij het Rijk en spoorbedrijven.
- Amsterdam blijft zich uitspreken voor krimp van Schiphol en tegen overlast van vliegverkeer binnen de gemeentegrenzen.

Meer weten?

- <https://decorrespondent.nl/16023/wil-je-dat-kinderen-van-hun-scherm-afkomen-zorg-dat-ze-iets-beters-te-doen-hebben/965e314e-bb39-0b03-0e33-dc969b3ac34a>
- <https://schoneluchtakkoord.nl/thema/kennisagenda/inhoud/who-advies-schone-lucht-akkoord/>
- <https://www.longfonds.nl/nieuws/het-belang-van-zero-emissiezones-in-de-stad>
- <https://www.eur.nl/en/esl/media/2022-05-groene-parkeerbelastingen-binnen-en-buitenland>
- <https://www.schuttevaer.nl/nieuws/actueel/2021/09/06/de-alphenaar-vaart-eerste-elektrische-schip-met-verwisselbare-accus/>
- <https://maatschapwij.nu/duurzaam/duurzaam-vliegen/>

8

GEZOND EN VEILIG IN AMSTERDAM

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond en vitaal leven. Het is daarom cruciaal dat we veel meer doen om ziek zijn te voorkomen en ons welzijn te vergroten. Als mensen gezonder leven door meer buiten te zijn, voldoende te bewegen en goed te eten, zijn ze minder vaak ziek en belanden ze minder snel in een zorgtraject.

De Partij voor de Dieren zet voluit in op preventie en het tegengaan van stigmatisering. Niet alleen bij gezondheid, maar ook bij veiligheid. Want ook bij criminaliteit is voorkomen beter dan genezen.

8.1 Gezond begint bij schoon

Een schone leefomgeving is belangrijk voor ieders gezondheid. Daarom is het belangrijk dat we de kwaliteit van onze omgeving goed bewaken. Luchtverontreiniging en geluidsoverlast zorgen voor veel negatieve effecten zoals stress en hebben een slecht effect op de gezondheid. Daarom moeten we hierop ingrijpen.

- Iedereen heeft recht op schone lucht. De Partij voor de Dieren wil dat Amsterdam een plan opstelt om ervoor te zorgen dat de gemeente ruim voldoet aan de luchtkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie.
- De gemeente bevordert schone lucht door op meer plekken gemotoriseerd verkeer te weren. De gemeente breidt de huidige milieuzone uit naar de delen van de stad buiten de ring.
- Amsterdam legt houtstook volledig aan banden, zowel binnen als buiten. Houtrook zorgt immers voor enorm veel fijnstof en veroorzaakt gezondheidsproblemen voor veel inwoners. De gemeente informeert inwoners over de nadelen van houtstook.
- Het verbranden van biomassa vervuilt de lucht en is geen duurzame energiebron. De biomassacentrale wordt uitgefaseerd en er komen geen nieuwe biomassacentrales. De gemeente maakt geen gebruik van energie afkomstig uit biomassa.

- Bomen en groen maken de lucht schoner. Mensen en dieren worden daarnaast gelukkiger van een groene omgeving. De gemeente is daarom ambitieus in het planten van extra groen en bomen en beschermt bestaande bomen.
- Om stankoverlast en gezondheidsrisico's voor omwonenden weg te nemen worden bestaande veehouderijen afgebouwd en nieuwe veehouderijen niet toegestaan. Er komen geen nieuwe mestvergisters en bestaande mestvergisters worden uit gebruik genomen.
- De gemeente pakt bronnen van geluidsoverlast in de woonomgeving aan. Hierbij worden de WHO-richtlijnen voor geluid van weg-, vlieg- en railverkeer en windturbines aangehouden. Geluidsoverlast kan immers stress veroorzaken en de gezondheid verslechteren.
- Amsterdam werkt uitbreiding van vliegverkeer tegen en verzet zich tegen toenemend vliegverkeer boven de gemeente. De gemeente verzet zich als aandeelhouder van Schiphol tegen verdere groei van het aantal vluchten van de luchthaven en zet zich actief in voor krimp.
- Amsterdam zet zich in om vliegtuigen met loodhoudende vliegtuigbenzine, onder meer gebruikt in sommige privévliegtuigen, uit te faseren.
- De gemeente is samen met het drinkwaterbedrijf, het waterschap, de provincie en het Rijk verantwoordelijk voor voldoende schoon en gifvrij drinkwater, zonder stoffen als PFAS.

Er komt een uitvoeringsplan Schoon Water om de normen van de Kaderrichtlijn Water te halen.

- Mensen, dieren en het milieu kunnen negatieve gevolgen ervaren door het hergebruiken van restproducten van de industrie in fietspaden, cement en speelpleinjes. Amsterdam werkt daarom niet meer met mogelijk schadelijke restproducten van bedrijven zoals beaumix en staalslak. Waar mogelijk worden deze restproducten verwijderd en vervangen door een niet-giftig of onschadelijk materiaal.
- De gemeente pakt bodemverontreiniging, zoals door lood en PFAS, actief aan. Inwoners krijgen duidelijke voorlichting over gebruiksaanwijzingen voor tuinen, moestuinen en plekken waar kinderen op de grond spelen, zodat ze op een veilige en gezonde manier met de bodem kunnen omgaan.
- De dreiging van een nieuwe pandemie als COVID-19 is niet verdwenen: door aanwezigheid van de veehouderij vormen de vogelgriep en andere zoönosen een reëel gevaar voor de volksgezondheid.
- Amsterdam brengt in kaart welke mogelijke bronnen er binnen de gemeente zijn waar ziekteverwekkers van dier naar mens kunnen overspringen. Daarbij is speciale aandacht voor veehouderijen en markten met (exotische) dieren. De gemeente maakt een noodplan voor als een zoönose uitbreekt.
- Amsterdam heeft bedrijven die vervuiling en gezondheidsschade veroorzaken goed in beeld en handhaalt strikt op overlast en overtredingen. Er komt meer capaciteit bij toezichthouders zodat zij intensiever kunnen controleren, ook om milieuvervuiling te voorkomen. Er komt een lokaal meldpunt waar misstanden op het gebied van natuur en milieu ook anoniem gemeld kunnen worden.
- In Amsterdam is geen toekomst voor kunstmestfabriek ICL. Dit onnodige bedrijf zorgt voor milieuschade en stankoverlast. De gemeente spant zich tot het maximale in om ICL zo snel mogelijk te laten sluiten.

8.2 Geestelijk gezond en wel

Gezondheid gaat niet alleen over lichamelijke, maar ook over mentale gezondheid. Veel mensen voelen de druk om steeds meer ‘aan’ te staan en ervaren onrust en eenzaamheid. Met elkaar kunnen we stappen zetten om gezonder te worden. Dit begint met een schone omgeving met veel groen en natuur. Natuur zorgt immers voor minder stress en minder negatieve emoties. Daarnaast zorgen we voor elkaar. Dit doen we door een sociale, schone, veilige en ontspannen samenleving te creëren waarin iedereen zichzelf mag zijn en de benodigde zorg krijgt.

- Initiatieven die gericht zijn op preventieve gezondheidszorg en welzijn, zoals het voorkomen van eenzaamheid en geestelijke problemen, krijgen steun van de gemeente.
- De gemeente stimuleert de inzet van ervaringsdeskundigen bij de ondersteuning van kwetsbare mensen.
- De gemeente investeert in jongerencentra, buurthuizen, wijkcentra en ontmoetingsplekken, met speciale aandacht voor jongeren, ouderen en mensen met een beperking.
- Er komt een brede aanpak om de psychische gezondheid van Amsterdammers te verbeteren, waarbij naast zorgprofessionals ook onderwijs en werkgevers- en werknemersorganisaties betrokken worden. Amsterdam neemt haar verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Wet integrale suïcidepreventie en maakt een integrale aanpak.
- Veel (jonge) mensen kampen met psychologische problemen, als gevolg van klimaatcrisis, woningcrisis en toenemende prestatiedruk. We zorgen ervoor dat er voldoende toegankelijke psychische hulp beschikbaar is door de inzet van sociale teams en juiste samenwerkingsverbanden. De gemeente pleit in VNG-verband voor een hoger budget voor de jeugd-ggz.
- Sociale cohesie tussen bewoners en verbinding in de buurt zijn erg belangrijk voor gezondheid en veiligheid. Bewoners werken dan ook in co-creatie met de gemeente mee aan de (her)inrichting van hun buurt.

8.3 Bewegen is gezond

Sporten en bewegen nemen in onze gemeente een belangrijke plaats in. Sporten bevordert onze fysieke en geestelijke gezondheid. Sport heeft ook een maatschappelijke functie en sportverenigingen spelen daarbij een belangrijke rol.

- De gemeente richt de openbare ruimte optimaal in om veilig te kunnen sporten en bewegen, en maakt sportdeelname voor iedereen toegankelijk, ook in verenigingsverband. In heel Amsterdam wordt ruimte gemaakt voor sportvoorzieningen voor jong en oud, zoals beweegtuinen, fitnessplekken, openbare voetbal- en basketbalveldjes en skateparken.
- We stimuleren dat alle Amsterdammers voldoende bewegen, zoals wordt aanbevolen volgens de nationale sport- en beweegrichtlijn.
- Wandelen, fietsen, buiten spelen en sporten worden gestimuleerd en krijgen volop de ruimte, maar gaan niet ten koste van de natuur of het groen. De openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en er komen meer natuurlijke en groene speelplaatsen.
- Schoolpleinen en speelgelegenheden worden vergroend en zijn buiten schooluren beschikbaar voor de buurt.
- Sportvoorzieningen zijn zo veel mogelijk zeven dagen per week beschikbaar. Dit geldt in ieder geval voor gemeentelijke voorzieningen zoals bijvoorbeeld een sporthal.
- De gemeente stimuleert deelname aan sport in het bijzonder onder doelgroepen die hieraan weinig deelnemen, onder wie (kinderen van) mensen met een laag inkomen. Er is ook een geschikt sportaanbod voor ouderen, mensen met een laag inkomen en mensen met een chronische ziekte of beperking.
- Sport moet voor iedereen toegankelijk en veilig zijn, met extra aandacht voor kwetsbare groepen. De gemeente sluit een convenant met alle sportverenigingen en -aanbieders om inclusie en sociale veiligheid te waarborgen.

- Nieuwe sportvelden gaan niet ten koste van bestaand groen en worden bij voorkeur zo groen en natuurinclusief mogelijk aangelegd en er wordt geen gif gebruikt bij het onderhoud. Vanwege schaarse ruimte zijn nieuwe velden voor meerdere sporten te gebruiken.

- Er worden geen nieuwe kunstgrasvelden aangelegd. Als bestaande kunstgrasvelden aan vervanging toe zijn, worden ze vervangen door echt gras. Kunstgrasvelden gaan water vasthouden zodat ze niet meer besproeid hoeven te worden.
- Sportkantines worden gestimuleerd om gezond, plantaardig eten en drinken aan te bieden.

8.4 Gezond en duurzaam voedsel

Constant worden we verleid ongezond te eten. Dat moet anders. De Partij voor de Dieren wil dat gezond, biologisch, duurzaam, lokaal en plantaardig eten makkelijker en goedkoper wordt.

- De gemeente gaat door met het Amsterdamse voedselbeleid. Het recht op gezond, biologisch en plantaardig voedsel en de positie van duurzame, biologische en diervriendelijke boeren komt meer centraal te staan.
- Er komt een campagne richting inwoners om hen aan te moedigen gezond, biologisch, duurzaam en plantaardig te eten. Hierin is ook aandacht voor de eiwittransitie.
- Het voedselaanbod binnen de gemeentelijke organisatie (kantines, catering en bij evenementen van de gemeente) wordt 100% plantaardig.
- Plantaardig eten wordt gestimuleerd bij de organisaties waar de gemeente aan deelneemt of die de gemeente (financieel) ondersteunt. Amsterdam stimuleert ook horeca tot een meer plantaardig menu.
- Amsterdam ondersteunt dat kinderen van jongs af aan gezonde en duurzame voeding krijgen. Denk hierbij aan het faciliteren van plekken voor borstvoeding in openbare gebouwen en het geven van biologisch fruit en een gezonde, duurzame lunch op kinderdagverblijven en scholen.

- Via de samenwerkingsverbanden met ziekenhuizen en andere zorginstellingen stimuleert de gemeente het serveren van gezonde, plantaardige en biologische voeding. Plantaardige voeding wordt een volwaardig onderdeel van het menu. Patiënten en bewoners kunnen altijd vers, biologisch fruit krijgen.
- Amsterdam zoekt naar middelen om nieuwe vestigingen van fastfoodketens te kunnen weren en treedt daarover in overleg met het Rijk.
- In de buurt van scholen, sportvelden en zorginstellingen willen we geen nieuwe fastfoodketens of ongezonde snackbars. In plaats daarvan stimuleren we winkels, markten en horeca met een gezonder aanbod.
- Amsterdam weert snoep(automaten) en reclame voor ongezond voedsel uit openbare voorzieningen, alsook uit de eigen gebouwen.
- Het armoedebeleid moet gezondere voedselkeuzes makkelijker maken. Zo investeert de gemeente in moestuinen om verse groenten en fruit aan de voedselbanken te kunnen leveren.
- De gemeente activeert en motiveert bewoners en bedrijven om voedselverspilling te verminderen en neemt maatregelen om voedselverspilling binnen de eigen organisatie tegen te gaan.

8.5 Zorg op maat

De behoefte aan zorg en hulp neemt toe. Dit komt onder andere door een ongezonde leef- en voedselomgeving, hoge prestatie-eisen, de toename van het aantal chronisch zieken en door de vergrijzing, in combinatie met personeelstekorten. In de zorg zijn problemen ontstaan toen de Rijksoverheid verantwoordelijkheden afschoof op gemeenten zonder daar voldoende budget voor te geven.

- Iedereen die zorg en hulp behoeft, heeft daar recht op, zonder lange wachtlijsten en met oog voor de menselijke maat. Amsterdam levert de best mogelijke zorg die ze kan en vraagt bij de Rijksoverheid om meer geld voor de zorg.
- Buurtteams zijn inmiddels een belangrijke spil in het zorgstelsel in de stad. De gemeente brengt de Buurtteams onder de aandacht van Amsterdammers, zodat zij weten waar zij kunnen aankloppen met vragen over de mogelijkheden om zorg of ondersteuning te krijgen. Buurtteams worden waar nodig versterkt en uitgebreid.
- De zorg vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de zorg voor mensen met een beperking (vanuit de Wet langdurige zorg) worden bij voorkeur kleinschalig aangeboden.
- In Amsterdam wordt het persoonsgebonden budget (pgb) een volwaardig alternatief voor zorg in natura zodat mensen met een beperking hier daadwerkelijk keuzevrijheid in hebben en er maatwerk kan worden geleverd. Voor mensen met een beperking die zorg nodig hebben maar zelfstandig wonen wordt het makkelijker om een pgb te krijgen om zorgverleners in te huren.
- Huisartsenzorg blijft voor iedereen goed bereikbaar. De gemeente grijpt in wanneer absurde huurprijzen ertoe leiden dat praktijken verdwijnen uit stadscentra en gewilde wijken.
- De gemeente zorgt voor kwalitatief goede zorg en hulpverlening, liefst door kleinschalige, buurtgerichte organisaties waar zorgmedewerkers fatsoenlijke werkomstandigheden hebben en zorgbestuurders geen topsalaris verdienen.

Zorgverleners en opvanglocaties houden rekening met de achtergrond, identiteit en levensstijl van gebruikers.

- Wachtlijsten en wachttijden dringen we terug. Tot het zover is, zorgen we voor voldoende overbruggingszorg en meer (tijdelijke) opnameplaatsen. De gemeente zorgt ook voor voldoende behandelplekken en reservebedden voor mensen in acute (psychische) nood.
- De gemeente ondersteunt straatzorg zoals de straatdokter en -tandarts, zodat mensen die dak- en thuisloos zijn toegang hebben tot goede en toegankelijke medische zorg. Tot voor kort weigerden huisartsen in Amsterdam regelmatig mensen zonder papieren, omdat zorg verlenen aan deze groep administratief ingewikkeld kan zijn. De gemeente houdt een vinger aan de pols bij Dokters van de Wereld en de Amsterdamse Huisartsenalliantie om te voorkomen dat zorgverleners opnieuw mensen zonder papieren gaan weigeren.
- De overbelasting van de jeugdzorg pakken we adequaat aan. We beperken de wachtlijsten en lossen knelpunten in de ggz op. Persoonlijke begeleiders komen langs bij gezinnen die het nodig hebben en huisartsenposten krijgen een ondersteuner voor jeugd. Het bevorderen van gelijke kansen voor iedereen is nodig om toename van jeugdzorg te voorkomen.
- Het komt nog te vaak voor dat jongeren die jeugdhulp ontvangen opeens in een gat vallen op het moment dat ze achttien worden. De overgang tussen jeugdzorg en volwassenenzorg moet daarom worden versoepeld door geleidelijke afbouw van de geboden hulp van achttien jaar tot eenentwintig jaar.
- Jongeren met complexe problematiek verdienen goede passende zorg. JeugdzorgPlus wordt afgebouwd, maar op dit moment is er voor sommige jongeren geen goed alternatief beschikbaar. Dit kan leiden tot schrijnende situaties voor de jongeren, hun familie en hun omgeving. De gemeente zet zich volop in om passende zorg en onderwijs te creëren voor deze jongeren, samen met hen en hun ouders/verzorgers.

- Ouders en kinderen krijgen indien nodig goede ondersteuning bij scheiding, ziekte en andere ingrijpende gebeurtenissen.
- Identiteitsgebonden zorgcentra worden ondersteund. Denk hierbij aan ouderenzorginstellingen die rekening houden met LHBTQIA+ personen en mensen met verschillende culturele achtergronden.
- Mantelzorgers worden (financieel) ondersteund. Er komt extra aandacht voor het tegengaan van overbelasting van mantelzorgers. Bij de toegang en evaluatie van de zorg wordt meer rekening gehouden met de beperkte belastbaarheid van mantelzorgers.
- Cliënten in de zorg moeten kunnen meebeslissen over hun eigen behandeling. Inwoners hebben de mogelijkheid tot regie over hun persoonsgegevens.
- De gemeente zorgt voor kwalitatief goede hulpmiddelen en doelgroepenvervoer, waar service en duurzaamheid (door bijvoorbeeld hergebruik en elektrisch vervoer) hand in hand gaan. Bij aanvragen voor ondersteuning voor mensen met een beperking met hulp- of therapiedieren wordt goed gekeken naar dierenwelzijn.
- De gemeente maakt het mogelijk dat het betaalbare hiv-preventiemiddel PreP ter beschikking wordt gesteld aan de mensen die dat willen en biedt toegankelijke soa-zorg aan.
- De gemeente zorgt voor plaatsing en onderhoud van AED's bij of aan (semi)overheidsgebouwen. De gemeente stimuleert en betaalt opleidingen voor reanimatie en EHBO.
- Amsterdam zorgt voor goede voorlichting over transzorg via de Transkliniek van de GGD. Hier kunnen transpersonen, professionals en hun omgeving terecht met vragen en zorg. Amsterdam gaat in gesprek met huisartsen die nog geen hormoonzorg willen bieden aan transgender-personen die daarom vragen.

- Amsterdam kent lange wachttijden voor genderbevestigende zorg. Het Amsterdam UMC, met de grootste genderpoli in Nederland, neemt nog maar beperkt transgender patiënten aan. De mentale klachten van transgender personen die in de wachtstand staan, verergeren. De gemeente gaat in gesprek met het Rijk en met de grootste zorgverzekeraars in Amsterdam om te pleiten voor meer budget voor transgenderzorg. Naast het vrijmaken van meer geld moeten het Rijk en de zorgverzekeraars kijken naar mogelijkheden om een deel van de transgenderzorg te verplaatsen naar huisartsen.

8.6 Zorg en dieren

Dieren zijn voor veel mensen een grote steun. Andersom kan een dier geholpen zijn met de zorg en aandacht van een mens. Toch zijn er mensen die niet goed voor zichzelf en voor dieren zorgen. En soms nemen mensen zorg niet aan, omdat huisdieren niet welkom zijn in de opvang of het zorgcentrum. Wij willen dat er naast zorg voor mensen ook zorg voor dieren van zorgbehoedende mensen komt.

- De gemeente erkent de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Om huiselijk geweld en dierenmishandeling tegen te gaan werkt de gemeente nauw samen met het Landelijk Expertise Centrum Dierenmishandeling en het Landelijk Expertise Centrum Kindermishandeling.
- Bij politie, jeugdzorg, scholen, dierenartsen en wijknetwerken wordt extra aandacht besteed aan het herkennen en melden van geweld in de thuissituatie tegen zowel mensen als dieren.
- Het moet voor slachtoffers van huiselijk geweld makkelijker worden om melding te maken en gebruik te maken van crisisopvang als het niet mogelijk is om de thuissituatie voldoende veilig te maken. Er is voor die situaties voldoende crisisopvang beschikbaar in de regio. Een dier moet mee kunnen om zo de drempel voor opvang te verlagen.
- Met organisaties voor vrouwen- en mannenopvang spreekt de gemeente af dat zij bij het intakegesprek vragen naar de aanwezigheid van huisdieren binnen

- het gezin. Daarbij wordt dan ook de mogelijke opvang van het huisdier besproken.
- Dierenambulances krijgen net als andere hulpdiensten bevoegdheden om snel ter plaatse te kunnen zijn voor noodhulp aan dieren, zoals een vergunning om over busbanen te rijden en het recht om vrij te kunnen parkeren.
- Amsterdam stimuleert vrijwillige dierverzorgers aan huis, zodat ouderen en chronisch zieken hun huisdier kunnen houden. Dit voorkomt eenzaamheid én dierenleed.
- De gemeente helpt mensen die (tijdelijk) naar een crisisopvang of zorginstelling verhuizen om hun huisdier mee te kunnen nemen, tenzij dat niet in het belang van het dier is. Als dat niet mogelijk is, wordt gezorgd voor goede opvang van het huisdier.
- De gemeente richt plekken in bij de nachtopvang en/of maatschappelijke opvang voor mensen met huisdieren.
- De gemeente faciliteert en subsidieert projecten waarbij gastgezinnen voor een dier kunnen zorgen wanneer mensen dat tijdelijk zelf niet meer kunnen door bijvoorbeeld ziekenhuisopname of opname in een kliniek.
- Op zorgboerderijen heeft dierenwelzijn de allerhoogste prioriteit. Bij misstanden wordt opgetreden.

8.7 Drugs- en middelengebruik

Het gebruik van drank, drugs en andere middelen heeft risico's voor de gezondheid, milieu en veiligheid en kan leiden tot verslaving.

- De gemeente zorgt voor een goede voorlichting over de risico's van het gebruik van verslavende middelen voor de eigen gezondheid, het milieu en criminaliteit. Er komt ook voorlichting over risico's van gamen, (online) gokken, internet en sociale media. Jongeren hebben hierbij speciale aandacht. Amsterdam ondersteunt het tegengaan van verslaving.
- Amsterdam werkt toe naar een rook- en vapevrije generatie. Er wordt niet meer gerookt/gevapet bij scholen, op kinderspeelplaatsen, bij sportgelegenheden en in parken en groengebieden.

- Er komen meer rook- en vapevrije zones in de openbare ruimte, bijvoorbeeld bij bushaltes, gezondheidscentra en ziekenhuizen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en verbiedt roken rond alle gemeentelijke gebouwen.
- Amsterdam staat open voor proeven met lokale wietteelt. Deze teelt is duurzaam en biologisch. Er komen geen nieuwe coffeeshops in de buurt van scholen.
- De gemeente is alert op het gebruik van (synthetische) drugs en communiceert over de risico's voor gezondheid, milieu en criminaliteit, en over locaties waar drugs getest kunnen worden voorafgaand aan gebruik.
- Straatcoaches, jongerenwerkers, huisartsen en wijkagenten signaleren mogelijke problematiek en zoeken laagdrempelig contact om personen, waar nodig, naar zorg te begeleiden.
- Amsterdam zorgt voor voldoende gebruikersruimtes voor drugsverslaafden, met naaldomruilpunten voor mensen die afhankelijk zijn van het zelf toedienen van injecties.
- Mensen die harddrugs gebruiken in de openbare ruimte krijgen geen boete, maar waar nodig zorg aangeboden.
- Amsterdam stelt een plan op om drugsafvaldumpingen tegen te gaan. De gemeente maakt anoniem en boetevrij inleveren van lachgascilinders in milieu- en afvalstraten mogelijk.
- De gemeente zorgt voor jongerenwerkers die op jongerencentra en scholen voorlichting kunnen geven over middelengebruik en laagdrempelig contact hebben met jongeren (en eventueel hun ouders) over middelengebruik.
- Om inwoners te beschermen tegen gokverslaving komen er geen nieuwe casino's of gokhallen.

8.8 Veiligheid

We willen een leefbare gemeente voor iedereen. Het is belangrijk dat iedereen zich veilig voelt in de breedste zin van het woord. In Amsterdam is absoluut geen ruimte voor racisme, discriminatie, grensoverschrijdend gedrag en criminaliteit.

- Er komt meer aandacht voor de oorzaken van criminaliteit en het voorkomen van criminaliteit, bijvoorbeeld door te investeren in jongeren in kansarme situaties. Ook zet de gemeente in op preventie door goed en zinvol jongerenwerk en voldoende opbouwwerkers. De gemeente biedt gerichte ondersteuning aan ouders met kinderen en pubers die dreigen af te glijen, bij voorkeur door professionals met dezelfde culturele achtergrond of met kennis van de culturele achtergrond.
- Amsterdam investeert in meer straatmedewerkers, buurtouders en wijkagenten, de ogen en oren van de buurt. Dankzij hun inzet kunnen mogelijke problemen in de buurt al in een vroeg stadium worden gesignaleerd, voordat ze ontsporen.
- Ondermijning is een groot probleem in heel Nederland. De gemeente stimuleert een actieve aanpak van ondermijning, witwassen en grootschalige fraude en bekijkt het vergunningenbeleid kritisch.
- Amsterdam investeert in voldoende toezicht en handhaving om milieudelicten binnen de stadsgrenzen en in het buitengebied tegen te gaan, zoals dumpingen van drugsafval en mest, illegale verhuur aan drugsproducenten, stroperij en illegale bomenkap.
- Met cameratoezicht in de publieke ruimte wordt uit privacyoverwegingen zeer terughoudend omgegaan. Cameratoezicht biedt slechts schijnveiligheid en zorgt vaak alleen maar voor verplaatsing van het probleem. Automatische gezichtsherkenning en geluids bewegingssensoren zijn te vergaande middelen en worden niet ingezet. Amsterdam mag geen proeftuin worden voor nieuwe vormen van surveillance in de openbare ruimte
- De gemeente waakt ervoor dat particuliere camera's niet het straatbeeld filmen.

- Iedereen moet veilig over straat kunnen.

Straatintimidatie wordt aangepakt. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan de veiligheid van vrouwen, LHBTQIA+-personen en personen van kleur. Er komen voorlichtingscampagnes tegen straatintimidatie, juist gericht op (mogelijke) veroorzakers ervan. Daarnaast moet gekeken worden naar de inrichting van de straat, en dan met name of die veilig is ingericht voor kwetsbare groepen zoals vrouwen, LHBTQIA+-personen en personen van kleur.

- Amsterdam ontwikkelt een lokale vertaling van

het landelijke actieplan tegen femicide, (online) vrouwenvaat en geweld tegen vrouwen. De gemeente werkt samen met de ketenpartners in de stad aan betere signalering, snelle doorverwijzing en bescherming van slachtoffers. Ook komt er aandacht voor bewustwording in buurten en op scholen, en voor scholing van professionals in het herkennen van dwingende controle en stalking. Zo pakt Amsterdam geweld tegen vrouwen structureel en preventief aan.

- Preventief fouilleren werkt etnisch profileren

en stigmatiseren in de hand en Amsterdam staat dit niet toe. Handhavers volgen een inclusiviteitstraining om uitingen van racisme en discriminatie te herkennen en te voorkomen. Tegen racisme en discriminatie, ook binnen handhaving zelf, wordt hard opgetreden. De gemeente agendeert het onderwerp racisme en discriminatie binnen de politie- en brandweerkorpsen.

- Boa's vormen gezamenlijk een representatieve

afspiegeling van de samenleving. Zij mogen in Amsterdam inclusieve en religieuze uitingen dragen. De gemeente blijft hierop, als werkgever van de boa's, aandringen bij het Rijk.

- De gemeente investeert in veiligheid tijdens

de nacht door 'veilige plekken' te creëren in uitgaansgebieden waar bezoekers terechtkunnen bij grensoverschrijdend gedrag of een gevoel van onveiligheid. Horecapersonnel volgt trainingen om grensoverschrijdend gedrag te herkennen en hierop in te grijpen.

- Amsterdam garandeert veiligheid voor sekswerkers,

met daarbij oog voor hun autonomie. De gemeente zorgt voor veilige, legale en hygiënische werkplekken, zodat sekswerkers zich niet genoodzaakt voelen hun heil in onveilige circuits te zoeken die onbereikbaar zijn voor hulpverlening. De gemeente faciliteert een goed bereikbaar zorg- en hulpaanbod. Bij gemeentelijk beleid rond sekswerk wordt een representatieve klankbordgroep van sekswerkers en branche-verenigingen betrokken om stigmatisering te doorbreken.

- Zolang het landelijke verbod op het afsteken

van consumentenvuurwerk nog niet van kracht is, zorgt Amsterdam voor adequate handhaving van het vuurwerkverbod. Feestelijke, veilige en milieuvriendelijke alternatieven voor vuurwerk, zoals shows met licht, muziek, drones en lasers, kunnen plaatsvinden als mensen, dieren, natuur en milieu er geen schade van ondervinden. Nieuwe vergunningen voor verkooppunten voor consumentenvuurwerk worden niet uitgegeven.

- Amsterdam werkt aan een weerbare samenleving

door inwoners voor te lichten over wat ze zelf en samen kunnen doen bij noodsituaties, zoals langdurige stroomuitval of overstroming. Met lokale hulpstructuren en het aanwijzen van noodvoorzieningen vergroot de gemeente de samenredzaamheid en veerkracht van de gemeenschap.

8.9 Demonstreren is een grondrecht

In de huidige tijd nemen spanningen toe en zien we een toename van het aantal demonstraties. We zien tegelijk ook dat de vrijheid om te demonstreren onder druk staat. De Partij voor de Dieren staat pal voor het demonstratierecht.

- Amsterdam faciliteert demonstraties ruimhartig en

legt geen aanmeldplicht of structurele beperkingen op. Het 'zicht- en geluids criterium' wordt nageleefd en gewaarborgd. Vreedzame demonstranten worden niet aangehouden.

- Wanneer een deel van de demonstranten geweld gebruikt, moet de politie ervoor zorgen dat de vreedzame demonstranten door kunnen gaan met hun protest.
- Medewerkers van de gemeente en de politie worden goed op de hoogte gesteld van de mensenrechten en wettelijke kaders van het demonstratierecht. De gemeente keurt politiegeweld tegen vreedzame demonstranten nadrukkelijk af. Gemeente en politie communiceren en evalueren open over eventueel gemaakte fouten en leren ervan.
- De privacy van demonstranten wordt beschermd. ID-controles van vreedzame demonstranten zijn in strijd met het demonstratierecht, het recht op privacy en het recht op gegevensbescherming. In de instructies voor ID-controles wordt duidelijk gemaakt dat controles tijdens demonstraties alleen mogen bij een verdenking van een ernstig strafbaar feit. Surveillance van vreedzame demonstranten stopt.
- Handhavers worden identificeerbaar middels een uniek, goed zichtbaar kenteken op de kleding waardoor deze later aangesproken kunnen worden in het geval van waargenomen grensoverschrijdend gedrag.
- Amsterdam gaat het verbod op gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties niet handhaven mocht dat er landelijk komen.
- De gemeente ondertekent het manifest Demonstratierecht van Amnesty International en volgt alle aanbevelingen op.
- Vooraf aanmelden van demonstraties is niet verplicht. Maar als organisaties daar wel voor kiezen, bijvoorbeeld vanwege ondersteuning door hulpdiensten, dan kan dat laagdrempelig, zonder DigiD en desgewenst anoniem.

Meer weten?

- <https://www.who.int/data/gho/data/themes/air-pollution>
- <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2023-10/Factsheet%20Effect%20van%20houtstook%20op%20luchtkwaliteit%20en%20gezondheid%20%28oktober%202023%29.pdf>
- <https://www.rivm.nl/nieuws/meer-longontstekingen-nabij-geitenhouderijen-bacteri%C3%A9n-mogelijke-verklaring>
- <https://milieudefensie.nl/onderwerp/veelgestelde-vragen-over-biomassa>
- <https://vng.nl/wetsvoorstellen/wet-integrale-suicidepreventie>
- https://www.113.nl/sites/default/files/113/informatiemateriaal_2024/20240315_factsheet_LHBT_final.pdf
- <https://www.duurzamesportsector.nl/artikel/utrecht-ontwierp-een-innovatief-waterbufferingsysteem-voorkunstgrasvelden/>
- <https://www.voedingscentrum.nl/professionals/gezonde-eetomgeving/de-richtlijn-gezondere-eetomgevingen/aanbestedingscriteria-voor-gezonde-duurzame-catering.aspx>
- <https://www.ngpf.nl/nieuws/carnivoor-geef-het-door-interview-met-gedragseconoom-henriette-prast>
- <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/landelijke-regie-schiet-tekort-abouw-jeugdzorgplus-stagneert/>
- <https://rutgers.international/resources/comprehensive-sexuality-eduction-in-the-netherlands/>
- <https://www.politie.nl/informatie/wat-is-ondermijning.html>
- <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2022/04/06/hoofddoekverbod-voor-boas-is-stigmatiserend-en-niet-effectief>
- <https://www.amnesty.nl/content/uploads/2022/10/Manifest-onlineversie-v2.pdf?x54998>

9

EEN LEVEN LANG ONTPLOOIEN

Onderwijs en cultuur

Goed, inclusief en toegankelijk onderwijs en kunst en cultuur vormen het fundament van een vrije, democratische samenleving.

Ze zetten aan tot kritisch denken en maakt nieuwe ideeën mogelijk, waarmee we de samenleving verrijken.

Maar dit fundament staat onder druk. Niet elk kind heeft nu dezelfde kans op goed onderwijs en de kansenongelijkheid groeit. De Partij voor de Dieren wil dat er structureel wordt geïnvesteerd in het onderwijs. Iedereen die dat wil of nodig heeft, moet zich een leven lang kunnen ontwikkelen. Daar hoort ook een sterke kunst- en cultuursector bij, die de ruimte krijgt om vernieuwend en kritisch te zijn en waarin makers eerlijk worden beloond.

9.1 Recht op goed onderwijs

De Partij voor de Dieren wil dat het onderwijs niet alleen gericht is op het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden. Goed onderwijs houdt ook in dat je kunt ontwikkelen op het gebied van sociale, emotionele, motorische en creatieve vermogens. Scholen horen gericht te zijn op de ontwikkeling van de individuele leerling, niet op het halen van de hoogst mogelijke cijfers. Onderwijs draagt bij aan de bewustwording over de klimaatcrisis, milieuproblematiek en dierenwelzijn en over de rol van de mens hierin.

- Er zijn voldoende scholen in de buurt, zodat elk kind lopend of op de fiets naar school kan.
- Het is van belang dat alle Amsterdamse kinderen een goede leerkracht voor de klas hebben. Daarom wordt er gezocht naar manieren om het leraren-tekort verder in te perken. Zo behouden leraren hun voorrangstatus op de woningmarkt en wordt er gekeken of scholen, met minder leerlingen dan de opheffingsnorm, zouden kunnen fuseren met nabijgelegen scholen.
- De gemeente investeert in het tegengaan van onderwijssegregatie, bijvoorbeeld door extra zorgteams op kwetsbare scholen, verhoogde inzet van schoolmaatschappelijk werkers, maatschappelijke convenanten tussen scholen en de verlengde schooldag.

- Een helder en eerlijk aanmeldbeleid bij scholen zorgt ervoor dat alle kinderen in Amsterdam een gelijke kans op goed onderwijs hebben.
- Bijlessen zijn nu vaak alleen beschikbaar voor mensen die het kunnen betalen. Door bijlessen op scholen voor iedereen toegankelijk te maken vergroten we kansengelijkheid.
- Veel scholieren gaan met honger naar school en ongezond eten is te vaak de norm. Daarom gaat de gemeente inzetten op gezonde kantines waar gratis biologisch fruit en een plantaardige schoollunch worden aangeboden. Schoolmelkregelingen worden stopgezet.
- Een gezond binnenklimaat is belangrijk voor zowel leerlingen als leraren. De gemeente trekt voldoende geld uit voor het natuurinclusief renoveren en verduurzamen van verouderde schoolpanden. Nieuwe schoolpanden worden natuurinclusief, circulair en energiepositief gebouwd.
- De gemeente stimuleert scholen en biedt financiële ondersteuning om groene schoolpleinen te realiseren waar kinderen vrij kunnen spelen. Als er plek is komt er een schoolmoestuin.
- Veel van de problemen in onze maatschappij, zoals onze slechte omgang met dieren, zinloos geweld en vandalisme komen door een gebrek aan empathie. De gemeente stimuleert programma's die compassie bij kinderen verhogen.

- De gemeente investeert in sport, zwemlessen, cultuur, muzieklessen en (onafhankelijke) natuur- en duurzaamheidseducatie op scholen. De gemeente stimuleert daarnaast lessen waarin kinderen leren om producten te repareren.
- Scholen worden gestimuleerd om lessen over inclusiviteit aan te bieden, met voldoende aandacht voor emancipatie, racisme en discriminatie.
- Amsterdam is een meertalige stad. In de klas daarom ruimte voor verschillende moedertalen. Veel kinderen groeien thuis op met een andere taal dan het Nederlands, zoals Turks, Arabisch of Pools. Een sterke eerste taal vormt juist de beste basis voor verdere taalontwikkeling. Amsterdam blijft scholen ondersteunen om meertaligheid als kracht te benutten.
- Amsterdam ondersteunt scholen bij het faciliteren van lessen over kritisch denken, digitale vaardigheden (inclusief digitale veiligheid) en mediawijsheid, om scholieren te leren om te gaan met internet en andere media. Zo leren leerlingen onder andere nepnieuws herkennen.
- Alle kinderen hebben recht op seksuele en relationele vorming, uiteraard passend bij hun leeftijd. Seksuele voorlichting draagt niet alleen bij aan minder ongewenste zwangerschappen en soa's, maar ook aan een gezonde ontwikkeling, meer gelijkwaardigheid en zelfvertrouwen, en de preventie van seksueel misbruik en geweld. De gemeente investeert in seksuele en relationele vorming op school en daarbuiten.
- Er worden jongerenwerkers ingezet op middelbare scholen. Een jongerenwerker die de school en de leerlingen kent, een vertrouwensband met hen opbouwt, en regelmatig langskomt om op een laagdrempelige manier te praten over bijvoorbeeld drugs, wapens, (cyber)pesten en (online) seksueel misbruik en seksuele uitbuiting kan veel leed voorkomen en zorgen voor een veiligere en betere sfeer op scholen.
- Bij scholieren en studenten komen vaak psychische klachten voor. Er dient actief gewerkt te worden aan een cultuur waarin taboes rondom psychische klachten doorbroken worden en waarin het praten erover wordt gestimuleerd.
- Eenzaamheid en suïcidale gedachten onder LHBTQIA+-leerlingen zijn schrikbarend hoog. Een Gender & Sexuality Alliance (GSA) op scholen kan helpen dit tegen te gaan en maakt zich sterk voor een veilige omgeving. Amsterdam ondersteunt scholieren die een GSA willen opstarten.
- Bibliotheeken spelen een grote rol in het bevorderen van leesplezier en vervullen een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie. We investeren in voldoende bibliotheken, inclusief kleinere buurtbibliotheken en vestigingen van de Bibliotheek op School.
- De gemeente bestrijdt analfabetisme en laaggeletterdheid, onder meer door het organiseren van laagdrempelige activiteiten en taalscholen in bibliotheken en buurthuizen.
- Alle peuters kunnen gebruikmaken van betaalbare voorschoolse opvang.
- De gemeente faciliteert meer mbo-stageplekken en stimuleert bedrijven die voor de gemeente werken dit ook te doen, om het tekort aan stageplekken voor mbo's te verkleinen. Ook mbo-stagiairs krijgen een eerlijke vergoeding voor hun werkzaamheden.
- De invoering van het passend onderwijs is nog niet geslaagd. Het is voor kinderen en ouders vaak moeilijk om de juiste hulp te krijgen. De gemeente zet samen met scholen alles op alles om de nodige voorzieningen te treffen voor leerlingen, zodat ieder kind met plezier naar school kan gaan.
- De gemeente zet zich in voor goed leerlingenvervoer, zodat elk kind op een passende school onderwijs krijgt.
- De gemeente onderzoekt wat er gebeurt met scholieren en studenten die 'thuiszitten' omdat er geen passende plek voor hen gevonden kan worden of omdat zij niet in staat zijn om naar school te gaan. Met deze kennis kan de gemeente proactief bijdragen aan een nieuw programma waar deze jongeren elkaar kunnen ontmoeten, activiteiten kunnen doen en interesses en vaardigheden kunnen ontdekken zonder de schoolse druk.

9.2 Cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk

Creativiteit en vrijheid zijn kernwaarden van een open samenleving. Kunst en cultuur vormen een onmisbare basis voor een leven in vrijheid, waarin nieuwe wegen kunnen worden verkend en mensen zich ten volle kunnen ontplooien. Kunst en cultuur zetten aan tot reflectie, maken emoties los, ontroeren en ontregelen. Ze wijzen de weg naar transformatie, verandering en innovatie die de samenleving nodig heeft om te overleven en te bloeien. We willen nadrukkelijk de cultuursector betrekken bij maatschappelijke vraagstukken.

- Het budget voor kunst, cultuur en erfgoed wordt structureel verhoogd, niet alleen om meer te kunnen programmeren, maar ook om de Fair Practice Code voor eerlijke beloning in de culturele sector te kunnen realiseren.
- Cultuurbudgetten worden nu voor een te groot deel besteed aan grote en dure instellingen en panden, vaak in het centrum. Er is meer geld nodig voor de ondersteuning van laagdrempelige cultuur, juist ook in de wijken.
- Kleine culturele instellingen, organisaties voor amateurkunst, makers en artiesten komen in aanmerking voor cultuursubsidies en krijgen hulp bij het aanvragen van subsidies.
- Instellingen die cultuursubsidies van de gemeente krijgen, zetten bij hun activiteiten geen dieren in.
- Theaters, bibliotheken en cultuurcentra worden toegankelijk voor mensen met een beperking.
- De gemeente faciliteert broedplaatsen en open(bare) werkplaatsen, voor (amateur-) kunstenaars, creatieve starters en duurzaam ondernemerschap.
- Bij nieuwe kunst in de openbare ruimte wordt de voorkeur gegeven aan kunstenaars uit de regio. Bestaande kunst in de openbare ruimte wordt op een creatieve wijze beter onder de aandacht gebracht van inwoners, bijvoorbeeld door podcastwandelingen of apps.
- Musea zijn minstens één dag in de week gratis toegankelijk voor inwoners van de gemeente.

- Bij nieuw te vormen beleid wordt er proactief gezocht naar samenwerkingen met diverse partners uit het culturele domein om op een creatieve wijze mee te denken over de uitdagingen in onze maatschappij.
- Adviescommissies voor bijvoorbeeld de selectie van kunstenaars voor gemeentelijke kunstopdrachten of de verdeling van cultuursubsidies hebben een diverse samenstelling met betrekking tot onder andere gender, etniciteit en leeftijd. Hierbij wordt de Code Diversiteit en Inclusie gehanteerd.
- De gemeente stimuleert deelname aan kunst en cultuur in het bijzonder onder doelgroepen die hiervan weinig gebruik (kunnen) maken, onder wie (kinderen van) mensen met een laag inkomen en mensen met een beperking of chronische ziekte.
- Amsterdam bevordert de herbestemming van monumenten. Sloop van (cultuur)historisch waardevolle of beeldbepalende panden dient voorkomen te worden.
- Betwiste kunstuitingen en monumenten, bijvoorbeeld uit het koloniale verleden, worden in kaart gebracht. De gemeente faciliteert het maatschappelijk debat over hoe om te gaan met betwiste uitingen in ons straatbeeld. Omstreden standbeelden en symbolen worden voorzien van voorlichting of verwijderd.
- De gemeente steunt initiatieven om het erfgoed van migranten in Amsterdam zichtbaar te maken.
- We beschermen ons natuurlijk erfgoed. De gemeente geeft prioriteit aan de inventarisatie van groen en blauw erfgoed en maakt budget vrij voor de instandhouding ervan.
- Er komt een Amsterdams natuurmuseum in het teken van de flora en fauna in de stad. Hier is ook ruimte voor de geschiedenis en het beleid rondom de stadsnatuur.

Meer weten?

- <https://www.aob.nl/actueel/artikelen/weg-met-de-focus-op-cijfers/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/03/11/bijlage-3-eindrapport-onderzoeks-onderwijssegregatie-2025>
- <https://www.gelijke-kansen.nl/actueel/segregatie>
- <https://www.gemengdescholen.nl/wp-content/uploads/2023/05/CHECKLIST-transparant-en-eerlijk-aanmeldbeleid-basisscholen-1.pdf>
- <https://www.onderwijsraad.nl/documenten/2025/04/16/armoede-en-onderwijs>
- <https://me-cvsvereniging.nl/nieuws/plietbrief-gezond-binnenklimaat-scholen/>
- <https://www.ivn.nl/aanbod/primair-onderwijs/een-groen-schoolplein/>
- <https://scriptiebank.be/scriptie/2018/compassie-het-onderwijs-effecten-op-persoonlijk-welbevinden-en-professioneel>
- <https://rechtvaardig.nl/kennisbank/oefenen-met-mensenrechten-op-school/diversiteit-en-inclusie-op-school>
- <https://bronnen-voor-nme.nl/>
- <https://rutgers.international/resources/comprehensive-sexuality-eduction-in-the-netherlands/>
- <https://www.trimbos.nl/kennis/mentale-gezondheid-preventie/expertisecentrum-mentale-gezondheid/mentale-gezondheid-jeugd/cijfers/>
- https://www.113.nl/sites/default/files/113/informatiemateriaal_2024/20240315_factsheet_LHBT_final.pdf
- <https://onderwijs.coc.nl/wp-content/uploads/2025/10/OndersteuningsmateriaalVO-MBO-DeGSAGenderandSexualityAlliance.pdf>
- <https://www.mboeraad.nl/nieuws/vijf-vragen-over-het-stagepact-mbo>
- <https://www.aob.nl/actueel/artikelen/problemen-rond-passend-onderwijs-stapelen-zich-op/>
- <https://www.kunsten92.nl/cultuur-verrijkt-onze-samenleving-vijf-aanbevelingen-effectiever-kunstcultuurbeleid/>
- <https://fairpracticecode.nl/>
- <https://www.cultuursubsidie.nl/over-het-cultuurstelsel/cultuurperiode-2025-2028>
- <https://codedi.nl/>
- <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/waar-blijft-die-echte-confrontatie-met-ons-koloniale-verleden/>

10

SAMEN, EERLIJK EN ÓPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

Inwoners moeten de lokale overheid kunnen vertrouwen.
Ook wil de Partij voor de Dieren dat we in Amsterdam werken aan een groene en weerbare gemeente, waarbij de gemeente zo veel mogelijk werkt met en voor inwoners bij de voorbereiding van gemeentelijke besluiten. De afhankelijkheid van grote technologiebedrijven maakt de gemeente en de samenleving kwetsbaar. Privacy en zeggenschap over onze eigen data is een groot goed en Amsterdam zet zich actief in voor de bescherming daarvan.

De gemeente geeft het goede voorbeeld als het gaat om openheid, duidelijkheid en vertrouwen in inwoners.

10.1 Weerbare lokale democratie

Amsterdam is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Veel inwoners willen mee beslissen over hun stad, of specifieker over hun buurt of dorp in het landelijk gebied. Hun betrokkenheid wordt steeds belangrijker. De gemeente weegt de initiatieven, plannen of de zorgen van inwoners zorgvuldig mee bij de beslissingen. De Partij voor de Dieren wil dat Amsterdam positieve, concrete oplossingen van inwoners voor hun leefomgeving serieus neemt en zo mogelijk actief ondersteunt. Denk daarbij aan initiatieven als lokaal opwekken en delen van duurzame energie, aanleg van groen en zorg in de buurt.

- Participatie gaat op de schop. In plaats van plannen maken voor inwoners, maken we plannen mét inwoners.
- Het burgerberaad, ook in kleinschaliger vorm (zoals wijkberaad of dorpsberaad), neemt een prominente plek in bij participatiebeleid.
- Het raadgevend referendum krijgt een plaats bij belangrijke besluiten, zoals grote bouwprojecten of een gemeentelijke herindeling. Ook maken we buurtreferenda mogelijk.
- Over bouw- en inrichtingsplannen wordt al in de eerste fase van de planvorming gecommuniceerd met bewonersverenigingen en omwonenden.

- Er komt een speciale plek op de gemeentewebsite voor grote bouwprojecten en gebiedsontwikkelingen, zodat bewoners hier meer en op tijd bij worden betrokken.
- Amsterdam versterkt lokale initiatieven en de vorming van inwonersgroeperingen (zoals wijk/dorpsraden, vrienden van parken, en buurtverenigingen). Deze worden actief betrokken bij besluiten over de buurt en kunnen door middel van het uitdaagrechtdienst participeren in de uitvoering en het onderhoud.
- Amsterdam faciliteert de plannen van inwoners om hun wijk leefbaar te maken voor mens en dier door participatievormen zoals een buurtbegroting en buurbudgetten.
- Gemeentelijke plannen waarvoor een vergunning nodig is worden duidelijk en op tijd aangekondigd om iedereen te bereiken. Deze aankondigingen zijn niet alleen digitaal, maar ook in huis-aan-huisbladen en op de werklocatie zelf, denk bijvoorbeeld aan een lint om bomen die gekapt dreigen te worden.
- Coöperatieve burgerinitiatieven, zoals lokale duurzame energieopwekking, voedselvoorzieningen en woningbouw, worden door de gemeente gefaciliteerd.
- Er komt één gemeentelijk loket dat alle klachten coördineert. Tijdens de nacht en in het weekend is het klachtenloket ook bereikbaar voor meldingen van overlast en overtredingen.

- Er komt een sociaal statuut waarin de gemeente met woningcorporaties en huurdersverenigingen bindende afspraken maakt over rechten van bewoners bij ingrijpende ontwikkelingen waarbij herhuisvesting aan de orde is.
- De gemeenteraad van Amsterdam blijft zich laten adviseren door de kinderraad en jongereraad.
- Sterke, onafhankelijke, lokale media en streekomroepen zijn van groot belang voor de inwoners van Amsterdam. Hier wordt niet op bezuinigd. Om onafhankelijke (onderzoeks)journalistiek te bevorderen komt er een breed toegankelijk lokaal mediafonds voor niet-commerciële lokale media.
- Alle openbare vergaderingen van de gemeenteraad worden online live uitgezonden en live ondertiteld. Belangrijke vergaderingen en gebeurtenissen worden voorzien van een gebarentolk. Er wordt meer geld vrijgemaakt om de uitzendingen toegankelijk te maken voor mensen met een auditieve beperking.
- Inwoners die niet uit de voeten kunnen met digitale middelen kunnen voor gemeentezaken telefoneren of bij een fysieke balie in het gemeentehuis terecht en chatbots zijn geen vervanging van menselijk contact bij balies. Communicatie per post blijft mogelijk, evenals het contant betalen op het gemeentehuis.
- Gemeentelijke communicatie wordt begrijpelijker, toegankelijker en sneller. De inwoners mogen onduidelijke brieven van de gemeente kosteloos terugsturen en krijgen een herschreven, heldere brief.
- Amsterdam gaat experimenteren met een online ‘track and trace’-voorziening waarmee de inwoners hun aanvraag bij de gemeente realtime kunnen volgen.
- Bij de interne en externe communicatie en bij de administratieve systemen van Amsterdam worden de begrippen ‘klant’ en ‘cliënt’ vervangen door ‘inwoner’.
- De democratische controle op samenwerkingsverbanden met andere gemeenten of organisaties, de zogenaamde gemeenschappelijke regelingen, is een punt van zorg en wordt verbeterd.
- Amsterdam zoekt actief regionale samenwerking op het gebied van dierenwelzijn, klimaat, natuur en milieu, en zorgt ervoor dat democratische controle door de gemeenteraad is gewaarborgd.
- De continue in- en uitstroom van extern personeel veroorzaakt verlies van kennis, ervaring en binding met de gemeente en samenleving. Het doel is de inhoud van extern personeel onder de 10% te houden.
- Landelijk wanbeleid heeft ertoe geleid dat vanaf 2026 de gemeenten onvoldoende geld van het Rijk krijgen om hun taken uit te voeren ('ravijnjaar'). Desondanks blijft Amsterdam goed zorgen voor de meest kwetsbaren: mens, dier en natuur. Daarnaast trekt de gemeente in regionaal, provinciaal en landelijk verband samen met andere gemeenten op om dit probleem op te lossen.

10.2 Open bestuur

Vertrouwen in de lokale overheid wordt geschaad door ondoorzichtige besluitvorming, geheime afspraken, achterkamertjes en ondemocratische samenwerkingsverbanden. Amsterdam zet in op een open en transparant bestuur waarbij wederzijds vertrouwen tussen inwoners en gemeente het uitgangspunt is.

- In principe is alle gemeentelijke informatie openbaar en digitaal beschikbaar. Het college en de raad zijn uiterst terughoudend bij het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding.
- Er komt een gemeentelijk, openbaar lobbyregister. Bij raadsvoorstellen en beleidskaders wordt standaard vermeld welke betrokkenheid lobbyisten en belangenbehartigers bij de voorstellen hebben gehad.
- De afspraken die gemaakt worden tijdens de formatie van het college worden openbaar gemaakt.

10.3 Privacy, data en digitale onafhankelijkheid

De ontwikkelingen van afgelopen periode laten zien dat (digitale) privacy, gegevensbescherming en een kritische houding ten opzichte van techplatforms belangrijker zijn dan ooit. Het gebruik van algoritmen en schendingen van privacy door (publieke) instanties hebben onder andere het toeslagenschandaal veroorzaakt. De Partij voor de Dieren wil dat de privacy van inwoners beschermd wordt en Amsterdam niet meer afhankelijk is van big tech.

- De gemeente gaat binnen een ambitieuze termijn over naar zo veel mogelijk veilige, gedecentraliseerde, opensource- en openstandaardtoepassingen ontwikkeld met privacy by design. Hierin wordt samengewerkt met andere overheden.
- Vanwege het enorme energieverbruik en zeer concrete privacyrisico's gebruikt de gemeente kunstmatige intelligentie (AI) en toepassingen ervan alleen als er overduidelijke, meetbare en concrete maatschappelijke baten zijn en er geen privacy-risico's of risico's voor informatieveiligheid zijn.
- Met inzet van gemeentelijk cameratoezicht wordt uit privacyoverwegingen zeer terughoudend omgegaan. Het mag alleen tijdelijk en onder strikte voorwaarden, zoals een maximale bewaartijd voor de camerabeelden.
- Advertentieborden met gezichtsherkenning of andere 'slimme' camera's worden verboden.
- De gemeente mag data alleen verzamelen als er een legitieme reden voor is, met expliciete toestemming en als het voor de dienstverlening strikt noodzakelijk is. Vanaf het moment dat de verzamelde data het doel niet meer dienen, worden deze onmiddellijk verwijderd.
- Online monitoring van inwoners wordt tot het minimum beperkt en gebeurt volgens duidelijke richtlijnen. De gemeente gebruikt geen nepaccounts op sociale media.
- De gemeente gebruikt geen algoritmes waarbij systemen besluiten nemen over inwoners zonder menselijke inmenging. Algoritmes moeten getoetst worden op discriminerende effecten en alleen

gebruikt worden als de werking ervan transparant is. Amsterdam maakt algoritmes openbaar en sluit zich aan bij het landelijke Algoritmeregister.

- Amsterdam verbiedt Bluetooth- en wifitracking van inwoners in de openbare ruimte.
- Amsterdam geeft inwoners inzicht in wie toegang heeft tot hun door de gemeente verwerkte persoonsgegevens en informeert inwoners actief over hun recht op inzage, correctie en verwijdering.
- De openbare ruimte digitaliseert en sensoren worden steeds vaker gebruikt. Iedereen moet kunnen weten wie, met welke sensoren, waar in de openbare ruimte, welke gegevens verzamelt, en met welk doel. Er komt een publiek toegankelijk online sensorenregister en het plaatsen van sensoren in de openbare ruimte mag alleen met een meldplicht. Alle op openbare plekken verzamelde data zijn open data en deze gegevens staan ter beschikking van eenieder, tenzij het persoonsgegevens betreft of het anderszins op grond van wet- en regelgeving niet mag.

10.4 Vrede in Amsterdam, vrede in de wereld

Conflicten, oorlogen en onderdrukking elders hebben impact op de gemeenschappen hier, waardoor soms de spanning tussen (groepen) inwoners kan oplopen. De gemeente heeft de morele plicht om de gevolgen van eigen handelen, in Amsterdam en elders in de wereld, te erkennen en zo veel mogelijk tegen onrecht op te staan. Want neutraliteit in situaties van onrecht is de kant van de onderdrukker kiezen.

- De gemeente houdt via verschillende kanalen, zoals wijk- of gebiedsteams of wijkambassadeurs, de vinger aan de pols en handelt proactief om spanningen tussen groepen inwoners vanwege conflicten elders te voorkomen.
- Demonstreren is een grondrecht. De aanmeldingsplicht voor kleine demonstraties wordt afgeschaft. Voor demonstraties naar aanleiding van actuele gebeurtenissen wordt de aanmeldtermijn verkort.

- De gemeente brengt eigen invloed op misstanden elders, zoals ecocide, kinderarbeid, milieuvervuiling of instandhouding van een bezetting, in kaart en stopt die invloed door ketenverantwoordelijkheid na te streven.
- Amsterdam gaat geen stedenbanden aan en werkt niet samen met gemeenten in landen waar de overheid een door de Verenigde Naties als zodanig erkende illegale bezetting uitvoert, volkeren onderdrukt of natuur vernietigt.
- De gemeente werkt niet samen met organisaties en bedrijven die bijdragen aan de bezetting van land en onderdrukking van volkeren, of aan vernietiging van natuur of klimaat.
- Amsterdam spreekt uit dat Palestina een onafhankelijke staat is en roept de landelijke overheid op dit ook te doen.

Meer weten?

- <https://www.collectievekracht.eu/collectievenlab/nieuws/default.aspx>
- <https://www.rechtenvandenatuur.org/initiatieven/zoop>
- <https://vng.nl/artikelen/realtimje-aanvraag-volgen-met-track-trace>
- <https://nos.nl/artikel/2551648-arnhemmers-mogen-onduidelijke-brieven-van-de-gemeente-terugsturen>
- <https://www.bitsoffreedom.nl/wp-content/uploads/2022/05/Bits-of-Freedom-De-staat-van-privacy-bij-gemeenten.pdf>
- <https://publicspaces.net/2022/11/25/de-posse-strategie-pragmatisch-principeel-omgaan-met-big-tech/>
- <https://openwebconcept.nl/>
- <https://vng.nl/nieuws/gemeenten-heroverwegen-inzet-microsoft-copilot>
- <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2477186-kunstmatige-intelligentie-vreet-stroom-een-opdracht-hetzelfde-als-een-uur-een-lamp-aan>
- <https://algoritmes.overheid.nl/nl>
- https://privacy-web.nl/wp-content/uploads/po_assets/560128.pdf
- <https://vng.nl/artikelen/vng-voorzitter-sharon-dijksma-het-begint-en-eindigt-lokaal>
- <https://vng.nl/artikelen/geopolitiek-in-de-raadzaal>
- <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/ketenverantwoordelijkheid/over-ketenverantwoordelijkheid>

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN!
AMSTERDAM
NATUURLIJK.**

